

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ



ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ακαδημαϊκό έτος

2018 – 2019

<http://www.hist-arch.uoi.gr/>

Οι δηλώσεις των μαθημάτων γίνονται  
MONO ηλεκτρονικά σε  
ημερομηνίες που θα ανακοινωθούν.  
Οι φοιτητές ΔΕΝ έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις  
εξετάσεις μαθημάτων που ΔΕΝ έχουν δηλώσει.

<http://www.hist-arch.uoi.gr/>

## Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	<i>Σελ.</i>
<b>ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ</b>	<b>5</b>
<b>ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ</b>	<b>6</b>
- Ιστορικό ίδρυσης και ανάπτυξης του Τμήματος	6
- Εκπαίδευση	6
- Προπτυχιακές Σπουδές	7
- Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων (ECTS)	8
- Πρόγραμμα Erasmus+	8
- Πρακτική άσκηση	9
- Εκπαιδευτικές ειδρομές	9
- Μεταπτυχιακές Σπουδές	10
- Εργαστήρια	10
- Μουσεία	10
- Βιβλιοθήκη	10
<b>ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ</b>	<b>12</b>
<b>ΜΑΘΗΜΑΤΑ</b>	<b>13</b>
<b>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016-17)</b>	<b>14</b>
<b>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016-17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)</b>	<b>16</b>

<b>ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ</b>	<b>20</b>
Α. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας	21
Β. Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων	29
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	38
Δ. Τομέας Λαογραφίας	46
Ε. Προσφερόμενα από Τμήμα Φιλολογίας και Φ.Π.Ψ.	50
<b>ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ</b>	<b>51</b>
Α. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας	52
Β. Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων	61
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	72
Δ. Τομέας Λαογραφίας	81
Ε. Προσφερόμενα από Τμήμα Φιλολογίας και Φ.Π.Ψ.	85
<b>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ</b>	
<b>ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ</b>	<b>87</b>

## Τ Ο Π Α Ν Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ι Ο

Το Πανεπιστήμιο είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενο και εκπληρώνει την αποστολή του στο πλαίσιο του Συντάγματος.

Αποβλέπει στην παροχή ανώτατης παιδείας, την ουσιαστική κατάρτιση των φοιτητών, καθώς και στην προαγωγή των επιστημών.

Στο επίκεντρο της διδασκαλίας βρίσκεται τόσο η καλλιέργεια της θεωρητικής σκέψης και η απόκτηση των απαραίτητων επιστημονικών εφοδίων, που αποτελούν τις βασικές συνιστώσες για το διεθνές κύρος των χορηγουμένων Τίτλων Σπουδών και την επαγγελματική σταδιοδρομία αποφοίτων, όσο και η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, η οποία θα εμφορείται από κοινωνική ευαισθησία και δημοκρατικό ήθος.

Η λειτουργία του Πανεπιστημίου βασίζεται στη δημιουργική συνεργασία όλων των φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου βασίζεται στις αρχές του ανθρωπισμού και του σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη.

Οι αποφάσεις στα θεσμοθετημένα όργανα του Πανεπιστημίου επιβάλλεται να λαμβάνονται με κριτήρια διαφάνειας και αξιοκρατίας.

Η γνώση ως κοινωνικό αγαθό, προκύπτει από την έρευνα που σέβεται τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον και διενεργείται σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Η έρευνα, ως το σύνολο των εργασιών που δημιουργούν γνώση, αποτελεί δικαίωμα που ασκείται σε συνθήκες ακαδημαϊκής ελευθερίας η οποία εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική διερεύνηση και διδασκαλία.

Η κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας στη διδασκαλία, την έρευνα, την έκφραση και τη διακίνηση των ιδεών, καθορίζει το σιόπο του Πανεπιστημιακού Ασύλου.

*(Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Απόφαση αρ. 22444/Β1, ΦΕΚ 310/10.3.05)*

# Τ Μ Η Μ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Σ Κ Α Ι Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Α Σ

## ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ιδρύθηκε το 1964 ως παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Β.Δ.735/1964, ΦΕΚ Α' 240) και από το 1970 αποτέλεσε αυτοτελές Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με δύο Σχολές: τη Φιλοσοφική και τη Φυσικομαθηματική (Ν.Δ. 746/1970, Α'267).

Από το 1984 η Φιλοσοφική Σχολή κατατμήθηκε σε τρία Τμήματα τα οποία χορηγούν αντίστοιχα πτυχία:

**A. Φιλολογίας**

**B. Ιστορίας και Αρχαιολογίας**

**Γ. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας**

Η Σχολή λειτουργεί από το 1982 σύμφωνα με το Νόμο 1268/82.

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας συγκροτείται από τέσσερις Τομείς:

**A. Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας**

**B. Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων**

**Γ. Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης**

**Δ. Λαογραφίας.**

## ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση των φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχει ως στόχο τη διδασκαλία της μεθοδολογίας για την επίλυση παλαιών και νέων επιστημονικών προβλημάτων, την καθοδήγηση στον εντοπισμό και την έρευνα των αρχαιικών πηγών, τον εξοπλισμό των φοιτητών με τις απαραίτητες γνώσεις πάνω στις βασικές κατευθύνσεις των Ιστορικών και Αρχαιολογικών Σπουδών, καθώς και της Λαογραφίας. Οι απόφοιτοι μπορούν να απασχοληθούν στη Δημόσια και την Ιδιωτική Μέση Εκπαίδευση, στην αρχαιολογική υπηρεσία, σε μουσεία και σε άλλους πολιτιστικούς φορείς, όπως επίσης και σε ερευνητικά κέντρα. Μπορούν επίσης να συνεχίσουν για μεταπτυχιακές σπουδές.

## ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Οι προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαρκούν οχτώ εξάμηνα και οδηγούν στη λήψη **Πτυχίου Κατεύθυνσης:**

### **1. Ιστορικών Σπουδών 2. Αρχαιολογικών Σπουδών**

Ο χρόνος εγγραφής των πρωτοετών ορίζεται κάθε φορά από το Υπουργείο Παιδείας. Εκτός από τον αριθμό των εισαγομένων με τις Γενικές Εξετάσεις, εγγράφονται (σε ποσοστό που προσδιορίζει ο νόμος) ύστερα από ειδικές εξετάσεις και όσοι ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες: Έλληνες του εξωτερικού, παιδιά Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό, Κύπριοι, αλλοδαποί, ομογενείς υπότροφοι, άτομα με ειδικές ανάγκες. Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31<sup>η</sup> Αυγούστου του επομένου έτους.

Το εκπαιδευτικό έργο διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό). Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει τουλάχιστον 13 πλήρεις εβδομάδες για τη διδασκαλία και 2-3 εβδομάδες για τις εξετάσεις. Κάθε εβδομαδιαίο τρίωρο μάθημα αντιστοιχεί σε τρεις διδακτικές μονάδες. Οι ημερομηνίες καθορίζονται από την Κοσμητεία της Φιλοσοφικής σχολής του Πανεπιστημίου, έτσι ώστε να συμπληρώνεται ο απαραίτητος αριθμός των εβδομάδων διδασκαλίας.

Στο τέλος κάθε εξαμήνου διενεργούνται εξετάσεις, στις οποίες παίρνουν μέρος οι φοιτητές που δήλωσαν και παρακολούθησαν τα αντίστοιχα μαθήματα. Το Σεπτέμβριο κάθε χρόνου διενεργούνται επαναληπτικές εξετάσεις για τα μαθήματα και των δύο εξαμήνων.

Η βαθμολογία καθορίζεται από το διδάσκοντα, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να οργανώσει γραπτές ή, κατά την κρίση του, και προφορικές εξετάσεις. Στη βαθμολογία μπορεί να συνυπολογιστεί και η εκπόνηση φροντιστηριακής εργασίας (πάλι κατά την κρίση του διδάσκοντα). Το πρόγραμμα διδασκαλίας, καθώς και εκείνο των εξετάσεων, καταρτίζεται από επιτροπή η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και τις προτάσεις των φοιτητών για μια σωστή κατανομή των ωρών διδασκαλίας και των εξετάσεων (π.χ. να μη συγκεντρώνονται τα μαθήματα στις αρχές της εβδομάδος, να μη συμπίπτουν οι ώρες διδασκαλίας ενός διδάσκοντος με τις ώρες άλλου, να μη συμπίπτουν τα μαθήματα κατά τις εξετάσεις, αλλά να υπάρχουν τα απαιτούμενα χρονικά διαστήματα κ.λπ.).

Στο προπτυχιακό πρόγραμμα συνυπάρχουν μαθήματα κορμού και μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων τμημάτων.

Η εκπαίδευση συμπληρώνεται με σεμινάρια-συνέδρια, διαλέξεις Ελλήνων και ξένων επιστημόνων, εργασίες και ειδικά μαθήματα (σχέδιο-φωτογραφία). Παράλληλα οι φοιτητές συμμετέχουν σε ανασιαφές, επιτόπιες έρευνες, επισκέψεις σε μουσεία, σε ασκήσεις και μελέτες αρχαιικών συλλογών κ.λπ.

## **ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)**

Το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων βασίζεται στο φόρτο εργασίας, τον οποίο απαιτείται να καταβάλει κάθε φοιτητής, για να επιτύχει τους αντικειμενικούς στόχους ενός προγράμματος σπουδών. Το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που πρέπει να έχει συγκεντρώσει ένας φοιτητής για την απόκτηση πτυχίου είναι 240.

Στα μαθήματα που προέρχονται από τα Τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας και Φιλολογίας καθώς και τα μαθήματα Παιδαγωγικών και Διδακτικής αντιστοιχούν στο καθένα 5 πιστωτικές μονάδες.

Το προαιρετικό μάθημα της ξένης γλώσσας παρέχει 2 ECTS όπως και η προαιρετική πραγματοποίηση της πρακτικής άσκησης. Σύνολο ECTS μαζί με την ξένη γλώσσα και την πρακτική άσκηση: 244.

## **ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+**

Το Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, που στοχεύει στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας, σε όλους τους τομείς της Δια Βίου Μάθησης (Ανώτατη Εκπαίδευση, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Σχολική Εκπαίδευση, δραστηριότητες νεολαίας, κλπ). Στο πλαίσιο αυτό ενισχύεται η κινητικότητα φοιτητών και διδασκόντων σε άλλα Πανεπιστήμια τα οποία συμμετέχουν στο Πρόγραμμα.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Κριτήρια επιλογής: επιπλέον των κριτηρίων που θέτει το ίδιο το πρόγραμμα, για το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ισχύουν τα παρακάτω κριτήρια επιλογής φοιτητών για την κινητικότητα.

α) Προηγούνται οι Μεταπτυχιακοί φοιτητές που δεν έχουν κάνει χρήση του προγράμματος άλλη φορά. Η κατάταξη των μεταπτυχιακών φοιτητών καθορίζεται από τον βαθμό εισαγωγής (για τους πρωτοετείς) ή από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει διαιρούμενο δια του αριθμού των μαθημάτων που σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών έπρεπε να έχουν περάσει

(για τους φοιτητές μεγαλύτερων εξαμήνων).

β) Για τους προπτυχιακούς φοιτητές η κατάταξη καθορίζεται από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει διαιρούμενο δια του αριθμού των μαθημάτων που σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών έπρεπε να έχουν περάσει.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://erasmus.uoi.gr/erasmus/37/erasmus>

### **ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ (Π. Α.)**

Η Π.Α. πραγματοποιείται προαιρετικά επί ένα δίμηνο σε επιλεγμένους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, (ιστορικά αρχεία, ερευνητικά κέντρα, μουσεία, πινακοθήκες, εφορίες αρχαιοτήτων κλπ.), με σκοπό α) την εμπέδωση που απέκτησαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στα μαθήματα μέσα από την πρακτική εφαρμογή τους, β) την άμεση γνώση των συνθηκών εργασίας σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους στους οποίους μπορούν να εργαστούν οι απόφοιτοι του Τμήματος, γ) την ανάπτυξη δεξιοτήτων και εξειδικεύσεων που σχετίζονται με τις γνώσεις και τα εφόδια που έχουν λάβει οι φοιτητές του Τμήματος από το Πρόγραμμα Σπουδών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και δ) τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τους αποφοίτους του Τμήματος. Η πραγματοποίηση της πρακτικής άσκησης περιμοδοτείται με 2 ECTS.

### **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ**

Στο πλαίσιο των μαθημάτων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές εκδρομές, στις οποίες η συμμετοχή των φοιτητών δεν είναι υποχρεωτική, εφ' όσον απαιτείται να πληρώσουν γι' αυτές.

## **ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας εντάσσονται τρία Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης (Master) και την απονομή διδακτορικού διπλώματος.

1. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών
2. Διατομεακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»
3. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία»

## **ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ**

Εργαστήριο Βυζαντινής Ιστορίας (Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας)

Εργαστήριο Αρχαιολογίας (Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας και Τέχνης)

Εργαστήριο Λαογραφίας (Τομέας Λαογραφίας)

Εργαστήριο Προβιομηχανικής Τεχνολογίας (Τομέας Λαογραφίας) Τηλ.: 2651005113

Εργαστήριο Προφορικής Ιστορίας και Ιστοριών Ζωής (Τομέας Νεότερης Ιστορίας και Τομέας Λαογραφίας)

Εργαστήριο Πληροφορικής (για τα μέλη ΔΕΠ και τους φοιτητές) Τηλ.: 2651005158

## **ΜΟΥΣΕΙΑ**

Μουσείο Εικμαγείων και Αντιγράφων έργων της Αρχαίας Τέχνης.

Λαογραφικό Μουσείο και Αρχείο

Μουσείο Τυπογραφίας.

Στεγάζονται στην Πανεπιστημιούπολη, στο κτήριο της Φιλοσοφικής Σχολής.

## **ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με μονογραφίες και συλλογικούς τόμους από την ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία καθώς και περιοδικά σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Τα παραπάνω, μαζί με τις σειρές παλαιούτυπων και σπανίων εκδόσεων, που προέρχονται από δωρεές (Μητροπολίτη Κορυτσάς Ευλογίου Κουρίλα, Σοφίας Αντωνιάδου, Δημοκρατίας Ηλιάδου, Ευρυδίκης Κοντολέοντος, Δημήτρη Λουλέ, Κωνσταντίνου Μέρτζιου, Δημητρίου Πετροπούλου, Χρήστου Πράτσια, Ιωάννη Τσανάκα, Σεραφείμ Χαριτωνίδη κ.ά.) και αγορές, στεγάζονται στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου όπου ολόκληρη η πανεπιστημιακή κοινότητα έχει ελεύθερη πρόσβαση (εκτός από τις ειδικές συλλογές, βλ. Εσωτερικό κανονισμό). Στην Βιβλιοθήκη έχουν μεταφερθεί από το τμήμα και τα παρακάτω Αρχεία:

- Αρχείο ανασκαφών Ηπείρου «Σωτήρη Δάκαρα» (Τομέας Αρχαιολογίας)
- Αρχεία Εφετείου και Υποθηκοφυλακείου Ιωαννίνων. Συμβολαιογραφικά έγγραφα, εκκλησιαστικά και μοναστηριακά αρχεία, αρχείο δημοτικού νοσοκομείου «ΕΛΠΙΣ» Αθηνών, οικογενειακά αρχεία καθώς και πλούσιο φωτογραφικό και άλλο έντυπο υλικό, όπως ημερολόγια, εφημερίδες ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες (Έχει μεταφερθεί στην κεντρική βιβλιοθήκη).

Στους οικείους Τομείς του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας στεγάζονται επίσης τα εξής Αρχεία:

- Λαογραφικό Αρχείο με πρωτογενές, αδημοσίευτο χειρόγραφο υλικό από ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο και την Κύπρο (Τομέας Λαογραφίας)
- Αρχείο Εθνοτοπικών και Πολιτιστικών Συλλόγων (Τομέας Λαογραφίας)
- Μουσικολογικό Αρχείο (Τομέας Λαογραφίας)

## ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

### 1. Πρόεδρος

2. **Γενική Συνέλευση.** Αποτελείται από τα μέλη ΔΕΠ και από έναν εκπρόσωπο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών.

3. **Διοικητικό Συμβούλιο.** Αποτελείται από τον πρόεδρο του Τμήματος, τους διευθυντές των Τομέων, δύο προπτυχιακούς και έναν εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών. Επίσης, συμμετέχει ένας εκπρόσωπος του Ε.Ε.Δ.Ι.Π./Ε.Τ.Ε.Π., όταν συζητούνται θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του κλάδου τους.

### 4. Γραμματεία Τμήματος

Δέχεται τους φοιτητές για κάθε γραμματειακή υποστήριξη και παροχή πληροφοριών σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους και διεκπεραιώνει τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

Στεγάζεται στο μεταβατικό κτήριο της Διοίκησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και λειτουργεί καθημερινά. Δέχεται τους φοιτητές καθημερινά από τις 10π.μ. έως τη 1μ.μ. (τηλ. 2651007231, 2651007232, 2651007180, email: gramisar@cc.uoi.gr).

### Πρυτανεία

Πρύτανης: Τριαντάφυλλος Αλμπάνης

Αντιπρυτάνεις: Μηνάς Πασχόπουλος, Σπύρος Γεωργάτος, Σταύρος Νικολόπουλος

### Κοσμητεία

Κοσμήτορας: Ιωάννης Πρελορέντζος

### Προεδρία Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πρόεδρος: Ιωάννης Λώλος

Αναπλ. πρόεδρος: Ιωάννης Τζαμτζής

Προϊσταμένη Γραμματείας: Κατερίνα Παπαδήμα

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ  
(ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016-17)**

**Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Κ Ο Ρ Μ Ο Υ**

**Α' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία
7. Αρχαία Ελληνικά
8. Ξένη Γλώσσα

**Β' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
7. Λατινικά
8. Ξένη γλώσσα

**Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ**  
**Κ Α Τ Ε Υ Θ Υ Ν Σ Η Σ**

**Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Βαλκανική Ιστορία
4. Ρωμαϊκή Ιστορία
5. Λαογραφία
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
7. Νεοελληνική Λογοτεχνία
8. Ξένη Γλώσσα

**Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Αρχαία Ελληνικά  
(Όμηρος, Τραγωδία)
4. Εισαγωγή στη Βυζαντινή  
Λογοτεχνία
5. Επιγραφική
6. Ξένη Γλώσσα

**Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Βυζαντινή Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Φιλοσοφία  
ή Ιστορία της Φιλοσοφίας
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Επιλογή από ομάδα Α'
5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Α'

**ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Κλασική Αρχαιολογία
4. Επιλογή από ομάδα Α'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

**Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Επιλογή από ομάδα Β'
4. Επιλογή από ομάδα Β'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**Η' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Παιδαγωγικά
2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ  
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία  
ή Μεσαιωνική Λογοτεχνία
6. Ιστορία της Τέχνης
7. Ξένη γλώσσα

**Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά  
(Όμηρος, Τραγωδία)
5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Επιγραφική
7. Ξένη Γλώσσα

**Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης
5. Εισαγωγή στην Φιλοσοφία  
ή Ιστορία της Φιλοσοφίας
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

**ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Παιδαγωγικά
5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

**Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Κλασική Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Β'
4. Επιλογή από ομάδα Γ'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**Η' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ**  
**(ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016-17 ΣΤΟ Α' ΕΞΑΜΗΝΟ**  
**ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)**  
**ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**  
**ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ**

**Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Κ Ο Ρ Μ Ο Υ**

**Α' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία

**Β' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία

**Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ**  
**Κ Α Τ Ε Υ Θ Υ Ν Σ Η Σ**

**Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Ρωμαϊκή Ιστορία
4. Λαογραφία
5. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
6. Νεοελληνική Λογοτεχνία

**Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Ελληνοαραβικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Λογοτεχνία
5. Επιγραφική
6. Λατινικά
7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)

**Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Βυζαντινή Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Φιλοσοφία ή Ιστορία της Φιλοσοφίας
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ

**ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Κλασική Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
5. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**Η' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Παιδαγωγικά
2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ  
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
6. Ιστορία της Τέχνης

**Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Λατινικά
5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Επιγραφική
7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)

**Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης
5. Εισαγωγή στην Φιλοσοφία  
ή Ιστορία της Φιλοσοφίας
6. Αρχαία Ελληνικά (Ηρόδοτος)

**ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Παιδαγωγικά
5. Αρχαία Ελληνικά  
(Όμηρος, Τραγωδία)
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Κλασική Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛ.
3. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ

**Η' ΕΞΑΜΗΝΟ**

1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
3. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ

**ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΩΝ**  
**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016-17**

***ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ***

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α':** Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ελληνοαραβικές Σπουδές

**Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΕΑΣ**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ':** Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασσική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης

**Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ**

***ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ***

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α':** Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασσική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης

**Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ':** Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ελληνοαραβικές Σπουδές

**Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΕΑΣ**

***ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ***

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Β':** Κλασσική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία

**Κωδικοί: ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ**

**Κωδικοί: ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175)**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ**

**Κωδικοί: ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175**

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016-17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ**

***ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ***

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ:** Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασσική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης

**Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ:** Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ελληνοαραβικές Σπουδές

**Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΕΑΣ**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ:** Κλασσική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία

**Κωδικοί: ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ**

**Κωδικοί: ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175)**

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ**

**Κωδικοί: ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175**

# ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

## ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα αναεώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

**Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-19**

<b>ΚΩΔ.</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
<b>ΙΑΕ</b>	<b>ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
103	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία (Εκπαιδευτική Εκδρομή)	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Α' (Υπ.)
143	Η Ελληνική «Πόλις»	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
106	Εκπαίδευση και Νέοι στην αρχαιότητα	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
108	Η Αρχαία Σπάρτη: Η ιστορία και ο μύθος της	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
100	Το Βασίλειο της Μακεδονίας κατά την Ελληνιστική Περίοδο	Κ. ΠΡΕΝΤΖΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
101	Η Μικρά Ασία κατά την περίοδο της ρωμαϊκής Ηγεμονίας (27 π.Χ.-235 μ.Χ.)	Κ. ΠΡΕΝΤΖΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
<b>ΙΡΩ</b>	<b>ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
179	Η Ρωμαϊκή Επέκταση στον Μεσογειακό χώρο (343-31 π.Χ.)	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Γ' (Υπ.)
194	Γεωστρατηγικά ζητήματα κατά την Ρωμαϊκή αρχαιότητα	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)(Σ)
<b>ΙΒΥ</b>	<b>ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
201	Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές (Εκπαιδευτική Εκδρομή)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
238	Κωνσταντινούπολη: Πόλη και κοινωνία	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)(Σ)
269	Το «Προς τον ίδιον υιόν Ρωμανόν» του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ' Πορφυρογέννητου ως ιστορική πηγή	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)(Σ)
311	Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος: Κράτος και κοινωνία	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Ε' (Υπ.), (Ιστ.)
110	Θέματα Βυζαντινής εξωτερικής πολιτικής. Σχέσεις Βυζαντίου και λαών του Καυκάσου, 330-1071	Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
<b>ΕΑΣ</b>	<b>ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ</b>		
906	Θέματα Ελληνοαραβικών σπουδών	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
914	Το αραβικό βασίλειο της Δαμασκού	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
<b>ΙΕΠ</b>	<b>ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
401	Εισαγωγή στην ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης (4 <sup>ος</sup> – 15 <sup>ος</sup> αι.)	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Α' (Υπ.)

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

### ΙΑΕ 103 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Κ. ΛΙΑΜΠΗ)

Στο μάθημα εξετάζεται η πολιτική ιστορία της Ελλάδος από την λεγόμενη κάθοδο των Δωριέων μέχρι και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Βασικούς άξονες θα αποτελέσουν, η επισκόπηση των χρονικών, αλλά και των θεματικών ενοτήτων (βαθμιαία διαμόρφωση και εξέλιξη των πολιτευμάτων, θεσμοί, κοινωνική και οικονομική διάρθρωση των πόλεων-κρατών). Παράλληλα θα παρουσιασθούν οι αρχαίες πηγές (φιλολογικές, επιγραφικές, νομισματικές) και θα συζητηθούν οι μέθοδοι προσέγγισης και αξιολόγησής τους, στοχεύοντας στην κατάρτιση των φοιτητών σε ιστορικά ενδιαφέροντα της Μέσης Εκπαίδευσης.

Εξάμηνο: Α', Φιλολογικό

Εκπαιδευτική εκδρομή στη Δωδώνη

### ΙΑΕ 143 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ «ΠΟΛΙΣ»

(Κ. ΛΙΑΜΠΗ)

Το περιεχόμενο του μαθήματος αφορά στις μορφές των ελληνικών πολιτευμάτων, που ακολούθησαν της παραδοσιακής βασιλείας: η αριστοκρατία, η ολιγαρχία, η τυραννία, η δημοκρατία (από την εγκαθίδρυσή της έως την εφαρμογή της ριζοσπαστικής αθηναϊκής δημοκρατίας του 5<sup>ου</sup> αι. π.Χ.) θα συζητηθούν διεξοδικά υπό το πρίσμα των ιστορικών συνθηκών και του κοινωνικο-οικονομικού υποβάθρου, στα πλαίσια των οποίων αναπτύχθηκαν. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην εξέλιξη των θεσμών και την λειτουργία τους, στις αλλοιώσεις που υπέστησαν, αλλά και στην επιβίωση ορισμένων παλαιότερων στοιχείων στο δημοκρατικό πολιτεύμα, ώστε να εντυφλήσουν οι φοιτητές και στα ενδιαφέροντα της Μέσης Εκπαίδευσης.

Εξάμηνα: Ε', Ζ', Φιλολογικό.

Εργασίες προαιρετικές

### ΙΑΕ 106 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Περίληπτική παρουσίαση

Η εκπαίδευση ως μέρος της ευρύτερης ελληνικής παιδείας και της ελληνικής ταυτότητας, από την αρχαϊκή έως και την ελληνιστική εποχή. Οι βασικές αρχές της εκπαίδευσης των νέων, οι θεσμοί και η οργάνωση στο πλαίσιο των πόλεων και των βασιλείων. Η σημασία της εκπαίδευσης για την σχέση των Ελλήνων με τους υπόλοιπους λαούς, και ιδιαίτερα με τους Ρωμαίους.

Στόχοι

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τα εκπαιδευτικά συστήματα των σημαντικότερων πόλεων και βασιλείων της αρχαιότητας, αλλά και στην επανερμηνεία των πολιτικών και κοινωνικών αξιών που η εκπαίδευση αυτή μετέδιδε. Το μάθημα στρέφεται επίσης και προς την ελληνική και εξελληνισμένη Ανατολή και τη σημασία της εκπαίδευσης στον χώρο της ευρύτερης Ανατολικής Μεσογείου. Αναλύεται ο ρόλος που διαδραμάτισαν οι πόλεις-κράτη και οι μοναρχίες, επηρεάζοντας τις σχολικές δομές και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, και ακόμα συζητούνται διαδικασίες περισσότερο πολύπλοκες, όπως ο αλφαριθμητισμός, οι ηλικιακές κατηγορίες, ο διαχωρισμός των δύο φύλων και οι σχέσεις του ελληνικού με τους υπόλοιπους αρχαίους πολιτισμούς. Έμφαση δίνεται στην προσέγγιση όχι μόνο των ιστορικών, αλλά και των ιστοριογραφικών προβλημάτων που σχετίζονται με τα παραπάνω θέματα, καθώς και στην πρόσληψή τους από τους μεταγενέστερους.

Διάγραμμα μαθημάτων

I. Ο Πολιτισμός της Παιδείας

II. Ο κόσμος του Ομήρου

- III. Η εκπαίδευση των νέων στη Σπάρτη
- IV. Η εκπαίδευση στην Αθήνα
- V. Η εκπαίδευση των εφήβων στην Αθήνα
- VI. Πολιτισμός και εκπαίδευση στα Ελληνιστικά Βασίλεια.
- VII. Ρώμη και ελληνική εκπαίδευση
- VIII. Πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις, ρόλος των φύλων στην εκπαίδευση.
- IX. Η πρόσληψη της ελληνικής εκπαίδευσης

### **ΙΑΕ 108 Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ** (Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Η ιστορία τις Αρχαίας Σπάρτης έχει αποτελέσει θέμα πολλών αντιπαραθέσεων. Η οργάνωση της κοινωνίας και του στρατού, τα πολιτικά όργανα, η θέση των γυναικών και των ειλώντων εξακολουθούν να εγείρουν ζητήματα ερμηνείας. Το ίδιο ισχύει και με τον ρόλο που έπαιξε η Σπάρτη ως πηγή έμπνευσης σε μεταγενέστερες εποχές. Επίκεντρο του μαθήματος αποτελεί η ιστορική και ιστοριογραφική προσέγγιση των παραπάνω ζητημάτων μέσα από τον σχολιασμό φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών.

#### Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

#### Διάγραμμα

- I. Η διαμόρφωση του λακεδαιμονικού κράτους.
- II. Η κοινωνική οργάνωση.
- III. Το πολιτικό σύστημα.
- IV. Η εξωτερική πολιτική της Σπάρτης (6<sup>ος</sup> -4<sup>ος</sup> αι. π.Χ.)
- V. Η κρίση του 3<sup>ου</sup> αι. π.Χ. και η παρέμβαση της Ρώμης.
- VII. Η Σπάρτη κατά τη ρωμαϊκή περίοδο.
- VII. Ο μύθος της Σπάρτης στους μεταγενέστερους.

### **ΙΑΕ 100 ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ** (Κ. ΠΡΕΝΤΖΑΣ)

Η αντιβασιλεία του Αντίπατρου. Η περίοδος των Πολέμων των Διαδόχων του Αλεξάνδρου.. Από τον Κάσσανδρο στον Δημήτριο Πολιορκητή. Πτολεμαίος Κεραυνός και Αντίγονος Γονατάς. Η εισβολή των Γαλατών (279 π.Χ.). Δημήτριος Β' και Αντίγονος Δώσων. Η βασιλεία του Φίλιππου Ε'. Οι τρεις Μακεδονικοί Πόλεμοι (215-205, 200-196, 172-167 π.Χ.). Ο Δ' Μακεδονικός πόλεμος: η εξέγερση του Ανδρίσκου (148 π.Χ.). Επισκόπηση της εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής του βασιλείου.

### **ΙΑΕ 101 Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ (27 π.Χ.-235 μ.Χ.)** (Κ. ΠΡΕΝΤΖΑΣ)

Η εξέλιξη της διοικητικής κατάτμησης του μικρασιατικού χώρου από τους Ρωμαίους. Οι επαρχίες Ασίας και Κιλικίας. Ο Πόντος και η Βιθυνία. Η Λυκία και η Παμφυλία. Η Γαλατία και η Καππαδοκία. Ο τύπος και η δομή της επαρχιακής διοίκησης. Ανθύπατοι και αυτοκρατορικοί legati. Ο conventus ή αγορά δικών/αγοραία. Το πληθυσμιακό υπόβαθρο: η μείζων ελληνι[στι]κή παράμετρος και το ψηφιδωτό των άλλων εθνοτήτων. Η ανάπτυξη της ρωμαϊκότητας. Τα διάφορα καθεστώτα των πόλεων και τα όρια εμφύτευσης αποικιών. Πόλεις stipendiariae (φόρου υποτελείς) και liberae. Τα επαρχιακά κοινά.

### **ΠΡΩ 179 Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ** (343-31 π.Χ.) (Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Η διείσδυση της Ρώμης στον μεσογειακό χώρο μεταξύ των ελληνιστικών κρατικών οντοτήτων και της Καρχηδόνας. Η λογική του επεκτατισμού και η σημασία του πολιτεύματος της Respublica για την επίτευξη των ρωμαϊκών γεωστρατηγικών στόχων. Οι Σαμνιτικοί πόλεμοι και ο εξελικτικός ειρωμαϊσμός της Ιταλίας. Η απόκρουση της εισβολής

του Πύρρου. Οι Μακεδονικοί πόλεμοι. Ο πόλεμος του Αντιόχου. Οι Καρχηδονιακοί πόλεμοι. Η κατάκτηση της Μέσης Ανατολής και της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους.

Σκοπός του μαθήματος: η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η Respublica κατέκτησε μέσα σε τρεις αιώνες ολόκληρο τον μεσογειακό χώρο και η ανάλυση της διασύνδεσης μεταξύ του πολιτικού συστήματος της Ρώμης κατ' αυτή την περίοδο και της αποτελεσματικότητας στην υλοποίηση των επεκτατικών της βλέψεων.

Μαθησιακό αποτέλεσμα: αναμένεται η δημιουργία εκ μέρους των φοιτητών σφαιρικής εικόνας των διαδραματισθέντων από την έναρξη του Α' Σαμνιτικού πολέμου έως τη ναυμαχία του Ακτίου και, συνάμα, συνειδητοποίηση της σημασίας που είχε για την εξέλιξη της Ιστορίας η στρατηγική στόχευση της Ρώμης να ελέγξει πλήρως, ως φυσικό της χώρο, την ιταλική χερσόνησο και στη συνέχεια να διευρύνει το *imperium* τόσο προς Δυσμάς όσο και προς Ανατολάς, σε βάρος της Καρχηδόνας και των ελληνιστικών κρατικών οντοτήτων.

## **ΠΡΩ 194 ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ (Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)**

Η κρισιμότητα του ελέγχου των Στενών της Μεσσήνης και του Ελλησπόντου. Η δημιουργία προγεφυρώματος στην Ίλλυρία κατά τον Α' Μακεδονικό πόλεμο. Οι συμφωνίες για τις εμπορικές και στρατιωτικές ζώνες επιρροής μεταξύ Ρωμαίων και Καρχηδονίων. Ο έλεγχος της Ανατολικής Μεσογείου πέρα από τη γραμμή Κρήτη – Κάρπαθος – Ρόδος. Η διάταξη των ρωμαϊκών στόλων της Μεσογείου κατά την Ηγεμονία. Παράδειγμα στρατηγικής: η εκστρατεία του Πομπήιου κατά των πειρατών.

Σκοπός του μαθήματος: εκτός από το να καταδειχθεί στους φοιτητές ότι οι Ρωμαίοι είχαν αναπτύξει γεωστρατηγική αντίληψη στις επεκτατικές επιλογές που έκαναν, εξ ίσου κύριος σκοπός είναι η εισαγωγή των φοιτητών στη μέθοδο της συγκριτικής ανάλυσης γεγονότων, της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης και της υπαγωγής τους στη συνθετική μέθοδο παράθεσης των ιστορικών στοιχείων προς εξαγωγή ανάλογων, επίσης συνθετικών, συμπερασμάτων.

Μαθησιακό αποτέλεσμα: μέσω της εκπόνησης γραπτής εργασίας με διάγραμμα (πλάνο έκθεσης του επιλεγέντος θέματος, με ενότητες, υποενότητες, παραγράφους, κ.λ.π.), από το αποτέλεσμα της οποίας θα κριθεί η βαθμολόγηση του φοιτητή στο μάθημα, επιδιώκεται η απόκτηση δεξιότητας στον χειρισμό πηγών, ξένης επίσης βιβλιογραφίας, ανασύνθεσης των ήδη εκπεφρασμένων επιστημονικών απόψεων, και βελτίωση της δυνατότητας συγγραφής κειμένου με ιστορικό θέμα, όπως επίσης και της ορθολογικής παρουσίασής του, πέραν της αφηγηματικής διάστασης.

Σεμιναριακό μάθημα με εκπόνηση γραπτής εργασίας. Η συμμετοχή σ' αυτό των φοιτητών γίνεται μετά από συνενόηση με τον διδάσκοντα, καθότι απαιτείται τουλάχιστον στοιχειώδης κατανόηση της Λατινικής γλώσσας και πολύ καλή έως άριστη γνώση μιας από τις παρακάτω σύγχρονες γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά.

## **ΙΒΥ 201 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ (ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)**

Το μάθημα απαρτίζεται από 13 διαλέξεις, οι οποίες επικεντρώνονται στα πλέον βασικά ενδιαφέροντα των σύγχρονων βυζαντινών σπουδών. Στόχος του μαθήματος είναι, ανάμεσα σε άλλα, να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα τρέχοντα ενδιαφέροντα της Μέσης Εκπαίδευσης σχετικά με το μάθημα της Βυζαντινής Ιστορίας και τις βασικές τεχνικές διδακτικής των μεσαιωνικών μαθημάτων στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται τα παρακάτω ζητήματα:

Σκοποί του μαθήματος: εξοικείωση με την επιστήμη της Ιστορίας του Βυζαντίου, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου (αυτοκράτορες, σημαντικά γεγονότα/σταθμοί), του κοινωνικού πλαισίου και των δομών της διοίκησης του κέντρου και των επαρχιών και των βασικών αρχών της οικονομίας του κράτους. Προσέγγιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας.

Διάγραμμα μαθημάτων: Ιστορία των βυζαντινών σπουδών, πηγές της Βυζαντινής Ιστορίας, οι περιοχές του κράτους, ο αυτοκράτορας και οι θεσμοί, η κρατική οργάνωση, η εκκλησία, η

διοίκηση (πολιτική και στρατιωτική), η οικονομία, ο πληθυσμός, εξωτερική πολιτική και σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς, η επιβίωση του Βυζαντίου μέχρι σήμερα και η προσφορά του στον πολιτισμό. Εξοικείωση με τη διδασκαλία του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας. Στην εξοικείωση συμπεριλαμβάνονται: Βασικές αρχές διδακτικής με πεδίο εφαρμογής τα μεσαιωνικού περιεχομένου μαθήματα [σχέδιο μαθήματος (αφόρμηση, παρουσίαση, συμπεράσματα), ανάπτυξη της διδασκτέας ύλης, προσδιορισμός ειδικών και γενικών μαθησιακών στόχων και σκοπών, υλοποίηση και διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, μαθησιακά περιβάλλοντα και διδασκαλία, μορφές αξιολόγησης, γλωσσικών και ερμηνευτικών ασκήσεων / παρατηρήσεων, σχολικά εγχειρίδια και εποπτικά μέσα, διδακτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτικά λογισμικά και νέες τεχνολογίες, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και το μάθημα της βυζαντινής ιστορίας, ιστορία της διδασκαλίας και το νομικό πλαίσιο διδασκαλίας των μεσαιωνικών μαθημάτων, εξωσχολική εκπαίδευση και διαθεματική διδασκαλία (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.), σχέδιο δράσης (project)]. Στα πλαίσια του μαθήματος προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή σε Άρτα και Νικόπολη.

### **IBY 238 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ: ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Σεμιναριακό μάθημα στο οποίο επί τη βάση των εργασιών θα παρουσιαστεί η εικόνα της Κωνσταντινούπολης ως πρωτεύουσας του Βυζαντίου με τις παντοειδείς δομές της (πολιτικές, εκκλησιαστικές, οικονομικές, κοινωνικές) από την ίδρυσή της έως την κατάληψή της από τους Οθωμανούς το 1453.

Σκοπός του μαθήματος είναι πρωτίστως να εξοικειωθούν οι φοιτητές και φοιτήτριες με την επιστημονική έρευνα και τη συγγραφή επιστημονικών δοκιμίων στον χώρο των βυζαντινών σπουδών. Ακολούθως να αποκτήσουν μια πρώτη εικόνα για την πρωτεύουσα του Βυζαντίου με όλες τις λειτουργίες της ως πόλης, διοικητικού κέντρου και πόλου έλξης κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Η βαθμολόγηση των συμμετεχόντων θα γίνει αποκλειστικά επί τη βάση των γραπτών εργασιών που θα παραδώσουν και της παρουσίασης αυτών.

Διάγραμμα μαθημάτων: Εισαγωγή και παρουσίαση των μεθόδων της έρευνας, instrumenta studiorum, παρουσίαση και εξήγηση των θεμάτων των σεμιναριακών εργασιών. Ακολούθως σε κάθε μάθημα οι συμμετέχοντες θα παρουσιάζουν την πρόοδο της έρευνάς τους, θα ακολουθεί συζήτηση επί των προβλημάτων και θα παρουσιάζουν ξενόγλωσσα άρθρα σχετικά με την εργασία τους.

Θα πραγματοποιηθεί εκπαιδευτική εκδρομή στην Κωνσταντινούπολη.

### **IBY 269 ΤΟ «ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΥΙΟΝ ΡΩΜΑΝΟΝ» ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ζ' ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΗΓΗ**

(Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Το «Προς τον ιδιον υιον Ρωμανόν» αποτελεί ένα από τα πιο γοητευτικά έργα της Βυζαντινής ιστορικής γραμματείας, καθώς περιγράφει τις γνώσεις των Βυζαντινών για τους γείτονές τους. Μέσω της εκπόνησης εργασιών, και της εξέτασης κειμένων κατά την διεξαγωγή του μαθήματος, θα επιχειρήσουμε ανάλυση και κατανόηση των πληροφοριών που δίνονται, ή και αυτών που αποσιωπώνται. Το μάθημα έχει μορφή σεμιναρίου, και απευθύνεται, τόσο σε προπτυχιακούς, όσο και σε μεταπτυχιακούς φοιτητές.

### **IBY 311 ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Είδος Μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Οι παραδόσεις εμπλουτίζονται με την μελέτη και ανάλυση αντιπροσωπευτικών πηγών (κυρίως κειμένων).

Περίληπτική παρουσίαση

Το Βυζαντινό κράτος υφίσταται το 1204, με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, τον «φυσικό» περιορισμό του. Ο κατακερματισμός της βυζαντινής επικράτειας

σε μικρές ηγεμονίες αλλάζει τον πολιτικό χάρτη και θέτει τις βυζαντινές δυνάμεις σε καθεστώς εξουσίας. Επεί, στη Νίκαια, την Ήπειρο και την Τραπεζούντα δημιουργούνται πυρήνες, από τους οποίους η Νίκαια θα είναι αυτή που θα πετύχει την αποκατάσταση της βυζαντινής εξουσίας. Το 1261 ξεκινά η περίοδος εξουσίας των Παλαιολόγων, η οποία θα χαρακτηριστεί από εσωτερικές διαμάχες, εξωτερικές απειλές, οικονομική και πνευματική κρίση, αλλά και μια πρωτοφανή ανάπτυξη της παιδείας και της τέχνης. Στο μάθημα, παρουσιάζονται οι πολιτικές συνθήκες, καθώς και πτυχές της κοινωνίας των παλαιολόγειων χρόνων.

### **IBY 110 ΘΕΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΛΑΩΝ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ (Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ)**

Η στρατηγική θέση των βασιλείων της Αρμενίας/Γεωργίας/Ιβηρίας και λιγότερο, της Αλβανίας (Ατροπατινής Μήδειας), αποτέλεσε έναν σημαντικό παράγοντα για την Βυζαντινή εξωτερική πολιτική, καθώς αυτές βρέθηκαν στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο Βυζάντιο και την Περσία αρχικά, και το Χαλιφάτο αργότερα. Η επέλαση των Σελτζούκων Τούρκων ήταν αυτή που τον 11<sup>ο</sup> αιώνα, άλλαξε καθοριστικά αυτές τις συνθήκες. Στα πλαίσια δεκατριών (13) μαθημάτων, αναμένεται να αναλυθεί η εξέλιξη των πολιτικών αυτών σχέσεων, αλλά και των οικονομικών, θρησκευτικών, στρατηγικών και κοινωνικών εξαρτήσεων, καθώς μεγάλο μέρος της αριστοκρατίας τόσο της Αρμενίας, όσο και της Γεωργίας, διατηρούσαν ιδιαίτερα στενές και, συχνά, αμφιλεγόμενες σχέσεις με το Βυζάντιο.

### **ΕΑΣ 906 ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)**

Σκοπός του μαθήματος είναι η μελέτη θεμάτων σχετικών με την επίδραση του ελληνισμού, και της ελληνικής παιδείας και γραμματείας στους λαούς της Εγγύς και Μέσης Ανατολής, και ιδιαίτερα στον αραβόφωνο πολιτισμό.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα).
- Να γνωρίζουν τις διόδους και τους τρόπους διάδοσης του «ελληνισμού» στους λαούς της Ανατολής και τον αραβόφωνο πολιτισμό.
- Να περιγράψουν τη μετάδοση στοιχείων της ελληνικής κουλτούρας στον αραβόφωνο πολιτισμό.
- Να επεξεργάζονται κριτικά αποσπάσματα από αραβικές πηγές.
- Να εντοπίζουν στοιχεία της ελληνικής φιλοσοφικής και επιστημονικής διανόησης στην αραβική γραμματεία.
- Να μελετούν απόψεις αραβόφωνων συγγραφέων για τους Έλληνες, την ιστορία και τον πολιτισμό τους.
- Να επισημαίνουν τις επιρροές και τη συμβολή του ελληνισμού στην ανάπτυξη των αραβικών επιστημών και του «αραβικού ανθρωπισμού».

Στο μάθημα θα εξεταστούν τα εξής θέματα:

Εισαγωγικές παρατηρήσεις – ορισμοί. Κέντρα ερεύννης - Ινστιτούτα. Εγκυκλοπαίδειες, εγχειρίδια, συλλογές κειμένων και επιστημονικά περιοδικά.

Εργαλεία έρευνας και πηγές. Τομείς και πεδία ειδίκευσης - «Ελληνισμός»: ορισμοί – παρατηρήσεις.

Ο «ελληνισμός» στην συριακή γραμματεία από την εποχή των κατακτήσεων του Μεγάλου Αλεξάνδρου ως την εμφάνιση του Ισλάμ.

Ο «ελληνισμός» στην περσική γραμματεία από την εποχή των κατακτήσεων του Μεγάλου Αλεξάνδρου ως την εμφάνιση του Ισλάμ.

Η ελληνική γλώσσα και παιδεία στην Εγγύς και Μέση Ανατολή έως τα τέλη του 7<sup>ου</sup> αι. μ.Χ. Εκπαιδευτικά κέντρα και διακεκριμένοι εκπρόσωποι στη φιλοσοφία και τις άλλες επιστήμες.

Η ελληνική παιδεία στις χριστιανικές σχολές των νεστοριανών, ιακωβιτών και μελιτών στην

Εγγύς και Μέση Ανατολή. Οι *ṣābi'ūn* της πόλης Χαρράν.

Ο εξαραβισμός της Εγγύς και Μέσης Ανατολής, η ενσωμάτωση στοιχείων των παραδόσεων των λαών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής στον υπό διαμόρφωση ισλαμικό πολιτισμό.

Η αρχαία ελληνική κληρονομιά στην αραβική παράδοση. Μεταφράσεις ελληνικών έργων στα Αραβικά (π.χ. Πλάτωνος, Πολιτεία, Αριστοτέλους, Ηθικά Νικομάχεια). Πληροφορίες για τους Έλληνες, την ιστορία και τον πολιτισμό τους στην πρώιμη αραβική γραμματεία.

Αποσπάσματα από το αραβικό έργο του al-Jāhiz (776 - 869 μ. Χ.) για τους Έλληνες, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους.

Αποσπάσματα από το αραβικό έργο του al-Ya'qūbī (π. 905 μ. Χ) για τους Έλληνες, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους.

Αποσπάσματα από το αραβικό έργο του al-Mas'ūdī (896-956 μ.Χ.) για τους Έλληνες, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους.

Στοιχεία της ελληνικής τέχνης στην πρώιμη ισλαμική τέχνη. Η συμβολή του «ελληνισμού» στην ανάπτυξη του «αραβόφωνου ανθρωπισμού».

Παρουσίαση προαιρετικών εργασιών.

Γραπτή εξέταση

Εργασία Προαιρετική

## ΕΑΣ 914 ΤΟ ΑΡΑΒΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΜΑΣΚΟΥ

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση της δημιουργίας του αραβικού βασιλείου με έδρα τη Δαμασκό της Συρίας και της παγίωση της εξουσίας των Αράβων στην περιοχή της Εγγύς και Μέσης Ανατολής.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα).
- Να γνωρίσουν οι φοιτητές την ηγεσία και την αραβική δυναστεία που έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία του βασιλείου της Δαμασκού.
- Να περιγράφουν τις αλλαγές που επέφερε η νέα δυναστεία στην πολιτική διοίκηση, στην οικονομία, στην κοινωνία, στη γλώσσα, στη θρησκεία και στον πολιτισμό της περιοχής.
- Να κρίνουν την εξωτερική πολιτική που ακολούθησε η αραβική ηγεσία τόσο προς την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία όσο και προς άλλα βασίλεια και άλλους λαούς.
- Να δίνουν εξηγήσεις για τους λόγους για τους οποίους οι Άραβες δεν αφομοιώθηκαν από τους λαούς που κατέκτησαν, αλλά αντιθέτως πέτυχαν να θέσουν τις βάσεις για την δημιουργία νέων πολιτικών δομών και ενός καινούργιου πολιτισμού.

Στο μάθημα θα εξεταστούν τα εξής θέματα:

Εισαγωγικές και βιβλιογραφικές παρατηρήσεις. Πηγές για την υπό εξέταση ιστορική περίοδο (7<sup>ος</sup> – 8<sup>ος</sup> αι. μ. Χ.).

Το ιστορικό πλαίσιο – Ύστερη Αρχαιότητα - Αυτοκρατορίες – η διάδοση του μονοθεϊσμού – περιφερειακοί λαοί.

Η εμφάνιση του Ισλάμ - αραβικές φυλές – ο έλεγχος περιοχών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής από αραβικά στρατεύματα.

Η Ομαγιαδική οικογένεια – ο πρώτος εμφύλιος πόλεμος (*fitna*) – η μεταφορά της εξουσίας στη Δαμασκό της Συρίας.

Οι Σουφινίδες - εσωτερική και εξωτερική πολιτική του Mu'āwīya (661-680 μ.Χ.) - εκστρατείες κατά της Κωνσταντινούπολης.

Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος. Η άνοδος στην εξουσία των Μαρουανιδών.

Διοικητικές, νομισματικές, φορολογικές, γλωσσικές και άλλες μεταρρυθμίσεις του 'Abd al-Malik (685-705 μ.Χ.).

Η επέκταση των κατακτήσεων: Η κατάκτηση της Ισπανίας.

Η μεγάλη εκστρατεία κατά του Βυζαντίου και η πολιορκία της Κωνσταντινούπολης το 717 μ.Χ.

Διοικητικές, φορολογικές, θρησκευτικές και άλλες μεταρρυθμιστικές διατάξεις του 'Umar II (717-720 μ.Χ.).

Η υποτιθέμενη αλληλογραφία 'Umar II και του Ρωμαίου αυτοκράτορα Λέοντα Γ' (716/7-741 μ. Χ. Το εικονοκλαστικό διάταγμα του Yazīd II (720-724 μ. Χ.)

Η εσωτερική και εξωτερική πολιτική και οι μεταρρυθμίσεις στην οικονομία και το στρατό του Hishām (724-743 μ. Χ.).

Ο τρίτος εμφύλιος πόλεμος και η πτώση του αραβικού βασιλείου.

Παρουσίαση προαιρετικών εργασιών.

Γραπτή εξέταση

Εργασία Προαιρετική

#### **ΙΕΠ 401 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ (4<sup>ος</sup>-15<sup>ος</sup> αι.)**

(Π ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα αυτό αποτελεί μία σύντομη ανασκόπηση της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης στη δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής περιόδου. Θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της εγκατάστασης των γερμανικών φύλων στα ρωμαϊκά εδάφη, την άνοδο της παποσύνης, τις περιφερειακές περιοχές όπως η Αγγλία και η Ιβηρική, την ύπαρξη δύο αυτοκρατοριών, τις Σταυροφορίες, και τις εξελίξεις στο μοναστικό, πολιτιστικό και οικονομικό τομέα. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές πτυχές της ιστορίας του δυτικού μεσαίωνα, μία πρώτη γνώση της κατηγοριοποίησης των πηγών, καθώς και μία πρώτη κριτική αποτίμηση της σημασίας θεσμών και γεγονότων που αναλύονται κατά τις παραδόσεις. Αποτέλεσμα του μαθήματος αναμένεται να είναι η μετέπειτα γνώση, έστω, βασικών πτυχών και εξελίξεων του Ευρωπαϊκού μεσαίωνα και η δυνατότητα να εντάξουν οι φοιτητές αυτά που έμαθαν μέσα στα πλαίσια των εξελίξεων στην Ευρώπη. Εκτός από τις γραπτές εξετάσεις, μία προφορική παρουσίαση ενός θέματος στην τάξη, θα συνεπάγεται και μία βαθμολογική μονάδα κατά την τελική βαθμολογία.

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ  
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-2019\***

<b>ΚΩΔ.</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
<b>ΙΝΕ</b>	<b>ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
393β	Εισαγωγή στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19 <sup>ος</sup> – 20 <sup>ος</sup> αιώνας): πολιτικές, θεσμικές και πολιτειακές μεταβολές	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Γ' (Υπ.)
379	Ιστορική δημογραφία του Ελληνικού χώρου (15 <sup>ος</sup> -19 <sup>ος</sup> αι.)	Κ. ΚΟΜΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
359	Ιστορία και ιστορικά τεκμήρια. Το νεοελληνικό παράδειγμα (15 <sup>ος</sup> -19 <sup>ος</sup> αι.)	Κ. ΚΟΜΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
404	Ο ελλαδικός χώρος την περίοδο της Οθωμανικής και της Βενετικής κυριαρχίας Ι: (15 <sup>ος</sup> – τέλη περ. 17 <sup>ου</sup> αιώνα)	Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
200	Επιχειρήσεις, τεχνολογία, εργασία: Ευρώπη, Μεσόγειος, Ελλάδα, 18 <sup>ος</sup> -21 <sup>ος</sup> αιώνας	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
365	Η Ελληνική Επανάσταση του 1821. Πολιτική και Πολιτισμική διάσταση στον Ευρωπαϊκό χώρο-χρόνο (19 <sup>ος</sup> -20 <sup>ός</sup> αιώνας)	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
101	Η Ελλάδα στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο	Δ. ΜΠΑΧΑΡΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
103	Δημοκρατία και Δικτατορία στον Μεσοπόλεμο: ελληνική και ευρωπαϊκή εμπειρία	Δ. ΜΠΑΧΑΡΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
<b>ΙΕΠ</b>	<b>ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
444	Εισαγωγή στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία	Α. ΜΑΧΑΙΡΑ Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Γ' (Υπ.)
450	Βενετοκρατία και βενετοκρατούμενες ελληνικές χώρες	ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
463	Κρίση, Ιμπεριαλισμός, Πόλεμος, 1870-1918	Α. ΜΑΧΑΙΡΑ Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

\* Οι διδάσκοντες του Τομέα Ιστορίας Νεότερων Χρόνων, οι οποίοι προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία – Λαογραφία»

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

### ΙΝΕ 393β ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (19<sup>02</sup>-20<sup>02</sup> ΑΙΩΝΑΣ): ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

(Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

#### Γενικές επισημάνσεις-Σκοπός του μαθήματος:

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση και ερμηνεία των «τομών» και των «συνεχειών», σε πολιτικό, πολιτειακό και θεσμικό επίπεδο, της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, όπως αυτές παρουσιάζονται μέσα από την συμβολή των ιστοριογραφικών προσεγγίσεων. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται διαφορετικά είδη πηγών και εισάγονται οι κυριότεροι θεωρητικοί προβληματισμοί.

Ειδικότερα, στο μάθημα αναδεικνύονται ζητήματα τα οποία αφορούν τη συγκρότηση και την οργάνωση του ελληνικού κράτους (1830 κ.ε.), τις πολιτειακές μεταβολές, τις εκλογικές διαδικασίες, τις διαδοχικές απόπειρες εισυγχρονισμού και μεταρρυθμίσεων, του εξορθολογισμού της διοίκησης, αλλά και τις σημαντικότερες πολιτικές εξελίξεις κατά τον 19ο και 20ό αιώνα.

Επιπρόσθετα, η εισαγωγή στα κύρια θέματα της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας επιχειρεί την σύγκριση με ανάλογα φαινόμενα της ευρωπαϊκής ιστορίας.

Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχειακό υλικό (βίντεο) για την περίοδο του Μεσοπολέμου από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ.

Μαθησιακοί στόχοι: Στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για τα ιστορικά δεδομένα της περιόδου. Σκοπός είναι να εμβαθύνουν στις σημαντικότερες πολιτικές, πολιτειακές και θεσμικές μεταβολές της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Παράλληλα, να μυηθούν στην βασιική για την εξεταζόμενη εποχή βιβλιογραφία και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος. Ενθαρρύνεται επίσης η εκπόνηση εργασίας περίπου 2.000 - 3.000 λέξεων η οποία, εφόσον κριθεί επαρκής μπορεί να βελτιώσει την τελική βαθμολογία κατά ένα ή δύο βαθμούς.

#### Συνοπτικό Διάγραμμα Διαλέξεων

Μάθημα 1. Εισαγωγή στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία. Περιοδολόγηση, θεματική προσέγγιση, βιβλιογραφική ενημέρωση. Από την Οθωμανική κυριαρχία στο εθνικό κίνημα για τη δημιουργία του ελληνικού κράτους. Η έννοια του Έθνους.

Μάθημα 2. Το ελληνικό ζήτημα και η λύση του (1821-1832). Η Ελληνική Επανάσταση. Η περίοδος Καποδίστρια.

Μάθημα 3. Η συγκρότηση του ελληνικού Κράτους. Το πολίτευμα: Απόλυτη μοναρχία (1832-1843), συνταγματική μοναρχία (1843-1862), βασιλευομένη δημοκρατία (1864-1909, 1911-1924) αβασίλευτη δημοκρατία (1924) και το Σύνταγμα του 1927. Επανάσταση και εξουσία. Κοινοβούλιο και Δικτατορία τον Μεσοπόλεμο.

Μάθημα 4. Η περίοδος της Μεσοβασιλείας. Το Ιόνιο Κράτος και οι αγώνες των Επτανήσων. Από το τέλος της Κρητικής Επανάστασης έως την προσάρτηση της Θεσσαλίας.

Μάθημα 5. Η περίοδος βασιλείας του Γεωργίου Α'. Η μετεξέλιξη του κομματικού συστήματος. Το όραμα του δικομματισμού, η καθιέρωση του κοινοβουλευτισμού.

Μάθημα 6. Προσπάθειες εισυγχρονισμού κατά την Τρικομπική περίοδο. Η ανορθωτική προσπάθεια και οι κοινωνικοοικονομικοί μετασχηματισμοί. Τα δημόσια έργα και η δημοσιονομική διαχείριση.

Μάθημα 7. Ζητήματα θεσμών κατά τον 19ο αιώνα. Η οικονομία. Οι στρατιωτικοί. Η Εκκλησία. Η εκπαίδευση.

Μάθημα 8. Η Ελλάδα στον πόλεμο: από το 1897 έως το 1922. Η κρίση του κράτους: από το κίνημα στο Γουδί και την φιλελεύθερη ανανέωση στον εθνικό διχασμό. Η μικρασιατική περιπέτεια και οι προσφυγικές μετακινήσεις. Η υπερατλαντική μετανάστευση.

Μάθημα 9. Περίοδος Μεσοπολέμου. Συνταγματικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις. Ο βενιζελικός αστικός εκσυγχρονισμός και ο φιλελευθερισμός. Η ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας και η καθιέρωση της Προεδρευόμενης Δημοκρατίας. Το «Ιδιώνυμο» και οι ιδεολογικές διώξεις. Δικτατορία Μεταξά (1936 – 1940).

Μάθημα 10. Η δεκαετία του 1940. Β' Παγκόσμιος πόλεμος. Κατοχή. Αντιστάσεις, Μέση Ανατολή, Απελευθέρωση. Εμφύλιος πόλεμος.

Μάθημα 11. Μεταπολεμική ανασυγκρότηση (1950-1974). Βασιλευόμενη δημοκρατία (1952-1967): Από την δεξιά στο κέντρο. Αλ. Παπάγος, Κ. Καραμανλής, Γ. Παπανδρέου. Δικτατορία (1967-1974). Μεταπολίτευση: προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία και το Σύνταγμα του 1975. Κράτος σε συνθήκες Ψυχρού Πολέμου.

Μάθημα 12. Ζητήματα θεσμών κατά τον 20ό αιώνα. Η οικονομία. Οι στρατιωτικοί. Η Εκκλησία. Η εκπαίδευση.

Μάθημα 13. Γενική σύνοψη και τελικά συμπεράσματα. Παρουσίαση των εργασιών από τους φοιτητές.

#### **INE 379 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ (15<sup>ος</sup> -19<sup>ος</sup> αι.)**

(Κ. ΚΟΜΗΣ)

Πηγές και μεθοδολογία ιστορικής δημογραφίας: απογραφές, υπομνήματα, περιγητικά κείμενα, ληξιαρχικά βιβλία, οικιστικό δίκτυο, ύψος και διασπορά του πληθυσμού στο χώρο. Παράγοντες μεταβολής του πληθυσμού: επιδημίες, λιμοί, πόλεμοι, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, μετανάστευση. Επιμέρους δημογραφικά χαρακτηριστικά: σύνθεση του πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία, γαμηλιότητα, γεννητικότητα, θνησιμότητα. Βασικός στόχος του μαθήματος, κατ' αρχάς και κατ' αρχήν, είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την ποσοτική ιστορία. Παράλληλα όμως, καθοδηγούνται, οι φοιτητές, για την παραγωγή ερωτημάτων μεθοδολογικού τύπου, σε σχέση τόσο με την Ιστορία, γενικώς, όσο και με την Ιστορική Δημογραφία, ειδικώς. Στον πυρήνα των ερωτημάτων αυτών ευρίσκεται η κριτική αντιμετώπιση των πηγών, και μάλιστα των ποσοτικών πηγών, αλλά και η στατιστική αξιοποίηση των δεδομένων, περιορισμένη πάντως και ενταγμένη στα όρια που θέτει η Φιλοσοφική Σχολή.

#### **INE 359 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ. ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ (15<sup>ος</sup> - 19<sup>ος</sup> ΑΙΩΝΑΣ)**

(Κ. ΚΟΜΗΣ)

Ιστορικές πηγές και μεθοδολογία αξιοποίησης αυτών. Τα αξιοποιούμενα τεκμήρια, στο πλαίσιο του μαθήματος, προέρχονται από οθωμανικές και κυρίως βενετοκρατούμενες περιοχές του ελλαδικού χώρου και χρησιμοποιούνται προκειμένου να διερευνηθούν πλευρές της Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας. Κατ' αρχάς, γίνεται μία συνοπτική παρουσίαση των ελληνικών αρχείων στο σύνολό τους, αναδεικνύοντας τις πλέον ενδιαφέρουσες, από τις διαθέσιμες, αρχειακές ενότητες. Εν συνεχεία, εξετάζονται τα τεκμήρια, κατά ιδιαίτερη κατηγορία, με τη συμμετοχή των φοιτητών. Μέσω του εγχειρήματος, στο σύνολό του, ενισχύεται η εκδήλωση πρωτοβουλίας, εκ μέρους των φοιτητών, προκειμένου να διατυπώνουν προτάσεις χρήσης και αξιοποίησης των διαθέσιμων ιστορικών τεκμηρίων.

#### **INE 404 Ο ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ, Ι: (15<sup>ος</sup> - τέλη περ. 17<sup>ου</sup> αι.)**

(Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ)

Περίληψη μαθήματος

Το μάθημα αυτό καλύπτει την περίοδο από τον 15<sup>ο</sup> αιώνα (ιδίως μετά την Άλωση) ως το 1669, οπότε με την υποταγή της βενετοκρατούμενης έως τότε Κρήτης ολοκληρώθηκε η κατάκτηση όλου σχεδόν του ελληνικού χώρου από τους Οθωμανούς Τούρκους. Ύστερα από μία εισαγωγή σε μεθοδολογικής υφής ζητήματα και στην «εγκατάσταση» Οθωμανών και Ενετών στον ελληνικό χώρο, θα εξετασθούν, με αξιοποίηση διάφορων πηγών, τα βασικότερα ζητήματα που αφορούν στην κοινωνική, οικονομική και πνευματική κατάσταση του Ελληνισμού αυτή την περίοδο: ιδεολογικά ρεύματα και στάση των Ελλήνων έναντι Οθωμανών Τούρκων, διοίκηση, νομική θέση των κατακτημένων, κοινωνική συγκρότηση (στις πόλεις και στην ύπαιθρο), γαιοκτησία, φορολογία, οικονομία και εμπόριο, κοινότητες, παιδεία, Οικουμενικό Πατριαρχείο Κων/πόλεως και ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας, εξισλαμισμοί, παιδομαζώμα, πληθυσμιακές μετακινήσεις και ορισμένα από τα επαναστατικά κινήματα. Τέλος, θα εξετασθούν τα κύρια ζητήματα που αφορούν τη βενετοκρατία στον ελλαδικό χώρο αυτή την περίοδο.

#### Στόχοι του μαθήματος και αναμενόμενα αποτελέσματα

α. Να γνωρίσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σ' όλες τους τις διαστάσεις τα πιο σημαντικά γεγονότα αυτής της περιόδου, με κριτική προσέγγισή τους και την ειδική βιβλιογραφία που δίνεται σε κάθε μάθημα, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν τις σχέσεις αλληλεξάρτησης ανάμεσα στις πολιτικές μεταβολές και τα κοινωνικο-οικονομικά φαινόμενα, καθώς και τη σχέση αιτίου-αιτιατού στην ιστορία.

β. Να είναι σε θέση να μελετούν σε βάθος, να αναλύουν και ν' αξιοποιούν τις διάφορες (ελληνικές και ξένες) πηγές που δίνονται και σχολιάζονται σε κάθε μάθημα, ώστε η ιστορική γνώση να είναι ουσιαστική. Γι' αυτόν άλλωστε το λόγο στις εξετάσεις προβλέπεται ο υποχρεωτικός σχολιασμός μιας πηγής από το corpus των πηγών που διανέμεται δωρεάν, μαζί με το corpus των παραδόσεων των μαθημάτων.

γ. Να αναπτυχθεί στη διάρκεια των μαθημάτων ο διάλογος ανάμεσα στον διδάσκοντα και τους φοιτητές/φοιτήτριες και μεταξύ των φοιτητών, ώστε να ακούγονται όλες οι απόψεις και να προβάλλονται όλες οι αντιρρήσεις πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα, με στόχο αφενός την όσο γίνεται πιο αντικειμενική, χωρίς μυθοποιήσεις και προκατειλημμένες ιδέες γνώση των γεγονότων αυτής της περιόδου και αφετέρου τη διαμόρφωση ατόμων, που να είναι σε θέση να σκέπτονται ελεύθερα και να προβληματίζονται δημιουργικά πάνω στα ιστορικά γεγονότα.

#### Εργασίες

Δίνονται προαιρετικές γραπτές εργασίες, οι οποίες πριμοδοτούνται έως 2 βαθμούς, με την προϋπόθεση ότι ο φοιτητής ή η φοιτήτρια έχει πάρει προβιβάσιμο βαθμό στο γραπτό.

#### Εξέταση

##### Γραπτή

##### Διάγραμμα μαθημάτων

Μάθημα 1<sup>ο</sup> Εισαγωγή στην τουρκοκρατία και ιδιαίτερα στην περίοδο 1453-1669.

Μάθημα 2<sup>ο</sup> Η Άλωση της Πόλης και ο αντίκτυπός της στις ελληνικές χώρες.

Μάθημα 3<sup>ο</sup> Το οθωμανικό σύστημα διοίκησης και φορολογίας.

Μάθημα 4<sup>ο</sup> Η θέση των Ελλήνων στο οθωμανικό σύστημα διοίκησης.

Μάθημα 5<sup>ο</sup> Εξισλαμισμοί στον ελλαδικό χώρο – Ο θεσμός του παιδομαζώματος.

Μάθημα 6<sup>ο</sup> Ο θεσμός των κοινοτήτων.

Μάθημα 7<sup>ο</sup> Το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και ο ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Μάθημα 8<sup>ο</sup> Η κατάσταση της παιδείας στις τουρκοκρατούμενες περιοχές.

Μάθημα 9<sup>ο</sup> Οικονομία: αγροτική οικονομία – εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο.

Μάθημα 10<sup>ο</sup> Μετακινήσεις πληθυσμών.

Μάθημα 11<sup>ο</sup> Δύο από τα πολλά επαναστατικά κινήματα στον ελλαδικό χώρο.

Μάθημα 12<sup>ο</sup> Βενετοκρατούμενος ελλαδικός χώρος (Α')

Μάθημα 13<sup>ο</sup> Βενετοκρατούμενος ελλαδικός χώρος (Β')

**INE 200 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, ΕΡΓΑΣΙΑ: ΕΥΡΩΠΗ, ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ, ΕΛΛΑΔΑ, 18<sup>ΟΣ</sup> -21<sup>ΟΣ</sup> ΑΙΩΝΑΣ**

(Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Περίληψη

Το μάθημα εμβαθύνει στην οικονομική και κοινωνική ιστορία της νεότερης και σύγχρονης εποχής. Εξετάζονται οι μετασχηματισμοί που επέφεραν η Βιομηχανική Επανάσταση και η άνοδος του βιομηχανικού καπιταλισμού στην οικονομία και την κοινωνία στην Ευρώπη, στον μεσογειακό και ελλαδικό χώρο, συμβάλλοντας στην παγκοσμιοποίηση. Ειδικότερα εξετάζεται α) η οργάνωση και λειτουργία των επιχειρήσεων και οι μετασχηματισμοί στη θεσμική οργάνωσή τους, β) οι ποικίλες επιδράσεις της τεχνολογίας στην κοινωνία και την οικονομία σε εθνικό, διεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο (λ.χ. ανάπτυξη τεχνικών δικτύων, συστημάτων μεταφοράς, βιομηχανική παραγωγή, ανάπτυξη διεθνούς εμπορίου, τεχνική εκπαίδευση) και γ) τα προβλήματα της εργασίας σε σχέση με την οργάνωση των επιχειρήσεων και την τεχνολογική αλλαγή (λ.χ. αλλαγές στην εργασιακή διαδικασία, απώλεια ειδικοτήτων, ανεργία, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας) και οι κοινωνικές απαντήσεις στα προβλήματα αυτά (συγκρότηση σωματείων, εργατικοί αγώνες, πολιτική αντιπαράθεση).

Στο μάθημα περιλαμβάνονται επισκέψεις σε ιστορικά αρχεία/βιβλιοθήκες και συστηματική χρήση οπτικοακουστικών τεκμηρίων (ταινίες κλπ).

Στόχοι του μαθήματος

α) να εισάγει τους φοιτητές στη σύγχρονη ιστορική συζήτηση για την παγκοσμιοποιημένη οικονομία, β) να τους βοηθήσει να κατανοήσουν όρους όπως «Βιομηχανική Επανάσταση», «βιομηχανικός καπιταλισμός», «τεχνολογική αλλαγή», «εργασιακή διαδικασία», «παγκοσμιοποίηση» και γ) να τους εισάγει στη λογική της έρευνας στην οικονομική και κοινωνική ιστορία (μέσω της χρήσης ποικίλων πηγών, της εξοικείωσης με τις βάσεις δεδομένων και την ειδική βιβλιογραφία).

Τρόπος Εξέτασης

*Γραπτή εξέταση* αποτελούμενη από ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας που θα περιλαμβάνουν: α) Κατανόηση και ανάλυση ιστορικής πηγής β) Ορισμούς εννοιών και ιστορικών όρων γ) Ερώτηση ανάλυσης και σύνθεσης.

*Προαιρετικές εργασίες.* Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ενθαρρύνονται να αναλάβουν μικρές εργασίες 2.500-3.000 λέξεων. Οι εργασίες θα βασίζονται στην παρουσίαση και ανάλυση δύο-τριών βασικών κειμένων. Αποβλέπουν στην εξοικείωση των φοιτητών με τους τρόπους ανάγνωσης ενός ιστορικού κειμένου, τη διαπραγμάτευση ενός ιστορικού θέματος και τη συγγραφή μιας ιστορικής ανάλυσης. Η εργασία θα προσμετράται στην τελική βαθμολογία με έως και 3 βαθμούς, εφόσον η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις είναι τουλάχιστον πέντε (5).

Διάγραμμα παραδόσεων

1-2. Εισαγωγή στην οικονομική και κοινωνική ιστορία: Έννοιες, μέθοδοι, πηγές, βιβλιογραφία  
3-6. Βιομηχανική επανάσταση, ιστορία των επιχειρήσεων, τεχνολογική αλλαγή, 18ος-20ός αιώνας

7-10. Τεχνολογική αλλαγή και εργασία. Ζητήματα της εργασιακής διαδικασίας, 18ος-20ός αιώνας

11-12. Η παγκοσμιοποιημένη οικονομία στον 21ο αιώνα: αλλαγές στην εργασία και στην οργάνωση των επιχειρήσεων. Τεχνολογίες αιχμής, διαδίκτυο και τεχνικά δίκτυα.

13. Παρουσιάσεις εργασιών. Επισκόπηση μαθήματος.

**INE 365 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821. ΙΣΤΟΡΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ-ΧΡΟΝΟ (19<sup>ΟΣ</sup>-20<sup>ΟΣ</sup> ΑΙΩΝΑΣ**

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

### Γενικές επισημάνσεις – Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα εξετάζει το κορυφαίο γεγονός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 στην ευρωπαϊκή του διάσταση. «Αγαπημένο παιδί» της ελληνικής ιστοριογραφίας, ο δωδεκαετής αγώνας των Ελλήνων για ανεξαρτησία από την Οθωμανική αυτοκρατορία και συγκρότησης εθνικού νεότερου κράτους στην άκρη της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, έχει εμπλουτιστεί, τα τελευταία χρόνια, από αξιόλογες μελέτες της ευρωπαϊκής ερευνητικής παραγωγής. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, το μάθημα διερευνά τις ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις του ελληνικού επαναστατικού φαινομένου, αξιοποιώντας τις σύγχρονες, διεθνείς, ιστοριογραφικές προσεγγίσεις που τοποθετούν το συγκεκριμένο γεγονός στο ευρύτερο επαναστατικό κύμα το οποίο κατακλύζει την Ευρώπη και τον κόσμο στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το μάθημα θα διερευνήσει τα εθνικά-κρατικά αφηγήματα του 19ου και του 20ού αιώνα, σύμφωνα με τα οποία η Ελληνική Επανάσταση κατέχει κυρίαρχη θέση, στα πλαίσια των εθνικών επετείων και κάθε είδους δημόσιου λόγου όπου αποτυπώνονται τα ελάχιστο εθνικά οράματα/διεκδικήσεις.

Θα μας απασχολήσουν οι όροι υπό τους οποίους οι ελληνικές κοινωνίες της οθωμανικής επιρράτειας προσέλαβαν τις ιδεολογίες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, οι οσμώσεις αλλά και οι αντιπαλότητες των νεωτερικών ιδεών με τον παραδοσιακό κόσμο των οθωμανοκρατούμενων περιοχών όπου ξέσπασε και επικράτησε αγώνας, τα πολιτικά-διοικητικά όργανα και τα κείμενα που συγκροτήθηκαν, οι κυριότερες πολεμικές επιχειρήσεις και τα όρια του ανταρτοπολέμου, οι Ευρωπαίοι και Βαλκάνιοι «μαχητές της ελευθερίας» που προσέτρεξαν στα μέτωπα καθώς και η διεθνής διπλωματία, όταν μετά τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου, τον Οκτώβριο του 1827, οι Μεγάλες Δυνάμεις ανταγωνίζονταν για το ελληνικό ζήτημα. Η θεσμοθέτηση της εθνικής επετείου το 1838 κατά την Οθωνική βασιλεία, οι επετειακοί δημόσιοι λόγοι της πρώτης εκατονταετηρίδας της και η αναπαραγωγή ενός συγκεκριμένου νοήματος της Επανάστασης στα σχολεία του ελληνικού κράτους, θα ολοκληρώσουν τους βασικούς άξονες του μαθήματος.

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με ευρείες ερμηνείες της Ελληνικής Επανάστασης στη συγχρονία αλλά και διαχρονικά, οι οποίες επαναφέρουν τον αναστοχασμό και την κριτική σκέψη στο σημαντικό αυτό ζήτημα της νεότερης ιστορίας, που η σχολική ιστορία έχει περικλύσει στα στενά όρια παλαιών στερεότυπων, κάποτε, δε, και αναληθών περιγραφών.

### Συνοπτικό Διάγραμμα Διαλέξεων

1. Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός κατά τα Ρομαντικά χρόνια: ιδεολογίες και νοοτροπίες στην ελληνική ανατολή του τέλους του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα
2. Η επανάσταση του «έθνους» και το ορθόδοξο «γένος»
3. Οι πολεμικές επιχειρήσεις στη Μολδοβλαχία: σχεδιασμοί, αποτυχίες, ηρωϊσμός και κατακραυγή
4. Η Πελοπόννησος, οι προεστοί και ο Κολοκοτρώνης
5. Το Αιγαίο στις φλόγες: ανταρσίες και η εκστρατεία των ναυτικών μοιρών
6. Η Επανάσταση στη Στερεά Ελλάδα και ο Γεώργιος Καραϊσκάκης
7. Επαναστατικός αγώνας και Τρομοκρατία σε πολλές οθωμανοκρατούμενες περιοχές
8. Οι Μαχητές της Ελευθερίας και τα όρια του Φιλελληνισμού
9. Οι επαναστατημένοι θεσμοθετούν: τοπικά πολιτεύματα και εθνοσυνελεύσεις
10. Η δημοσιονομική πολιτική, 1821-1827
11. Η δεύτερη περίοδος του αγώνα και ο Καποδίστριας
12. Η Βασιλεία του Όθωνα και ο «πόλεμος της μνήμης»: η θεσμοθέτηση της εθνικής επετείου του 1821 και τα απομνημονεύματα των αγωνιστών
13. Δημόσιες επετειακές αφηγήσεις της Επανάστασης: από το 1821 στο 1922

### Εργασίες

Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να παρουσιάσουν εργασία σχετική με τη θεματολογία. Οι εργασίες δεν είναι υποχρεωτικές αλλά ούτε και

απαλλακτικές. Προσφέρουν στον φοιτητή καλύτερη βαθμολογία, εφόσον το γραπτό του είναι πάνω από 5.

### **ΙΝΕ 101 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ**

(Δ. ΜΠΑΧΑΡΑΣ)

Το μάθημα αποσκοπεί στη σκιαγράφηση του ελληνικού οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού περιβάλλοντος στα χρόνια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Αρχικά θα παρουσιαστεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο ξέσπασε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος και τα βασικά γεγονότα που καθόρισαν την εξέλιξή του. Στη συνέχεια θα μελετηθεί η ελληνική εμπλοκή στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι κλυδωνισμοί που προκάλεσε ο πόλεμος σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες συνδέθηκαν κατεξοχήν στην περίπτωση της Ελλάδας με αποτυχίες στο εσωτερικό της χώρας και με την πόλωση των στρατηγικών επιλογών στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής. Η συγκυρία του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα επιτρέπει τη διερεύνηση της στενής διαπλοκής εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής και την ανάδειξη των ελατηρίων και των αποτελεσμάτων του εθνικού διχασμού. Η επιλογή του Ελευθέριου Βενιζέλου υπέρ της εμπλοκής στον πόλεμο εναρμονιζόταν με το διεθνώς κυρίαρχο πολιτικό πρότυπο του επεκτατικού ιμπεριαλισμού αλλά και με την κατά παράδοση αλυτρωτική πολιτική της Ελλάδας. Η Μεγάλη Ιδέα λειτουργούσε ως σύμβολο συλλογικής αναγέννησης και εθνικής ενότητας αλλά και ως οργανικό στοιχείο της διαδικασίας εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας. Τα χαρακτηριστικά αυτής της ιδεολογίας δοκιμάστηκαν (και απέτυχαν) στην πολεμική συγκυρία. Οι συγκρούσεις μεταξύ ιδεολογικού οραματισμού και πραγματικότητας, οι συνθήκες ύπαρξης των θιασωτών της Μεγάλης Ιδέας, οι αντιφάσεις των θεμελιωδών παραδοχών της ελληνικής κοινωνίας, οι συνθήκες υπό τις οποίες συγκρούστηκαν οι δύο πολιτικά κυρίαρχες ομάδες, οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις που δε δεσμεύονταν τόσο από θεσμικές διαδικασίες αλλά εκδηλώνονταν σε μία διαπάλη για την εξουσία με προσωποπαγή χαρακτήρα, όλα τα παραπάνω αποτελούν θεματικές ενότητες του συγκεκριμένου μαθήματος.

### **ΙΝΕ 103 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ**

(Δ. ΜΠΑΧΑΡΑΣ)

Το μάθημα εστιάζει χρονολογικά στο Μεσοπόλεμο, ενώ οι έννοιες δημοκρατία και δικτατορία αντιμετωπίζονται στην ιδεολογική, κοινωνική και πολιτική τους διάσταση. Η «Επανάσταση του 1922», η αντεπανάσταση του 1923, η δικτατορία του Παγκάλου (1925-1926), εκείνη του Κονδύλη (1935), τα κινήματα του 1933 και του 1935, και η δικτατορία του Μεταξά (1936-1940) παρουσιάζονται παράλληλα με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις στην ιβηρική χερσόνησο, στα Βαλκάνια, στη Ν Ιταλία και τη Γερμανία, την επαύριο του Μεγάλου Πολέμου και με υπόβαθρο τον «ευρωπαϊκό εμφύλιο πόλεμο» που σύμφωνα με τον Isaac Deutscher ξεκίνησε το 1917 μεταξύ εθνικοσοσιαλισμού και μπολσεβιτισμού. Στο μάθημα εξετάζονται τα χαρακτηριστικά που απέκτησαν οι φιλελεύθερες δημοκρατίες της Ευρώπης από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα και πώς αυτές, υπό την πίεση των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων, εξελίχθηκαν και αλλοιώθηκαν προς αυταρχικές ή και φασιστικές κατευθύνσεις. Με επίκεντρο τις ελληνικές εξελίξεις το μάθημα παρακολουθεί αυτή την παράδοση σκυτάλης της φιλελεύθερης δημοκρατίας σε ανελεύθερα καθεστώτα έτσι ώστε να ειλεχθούν και να περιοριστούν οι αναταράξεις στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κοινωνιών.

### **ΙΕΠ 444 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**

(Α. ΜΑΧΑΪΡΑ-Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Διάγραμμα

*1<sup>η</sup> εβδομάδα:* Διάγραμμα του μαθήματος: κεφάλαια των βιβλίων που περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα e-course, παρουσίαση της βιβλιογραφίας. Εξέταση και θεματικός προσανατολισμός

για τα βιβλία που προτείνονται ως συγγράμματα στο «Εύδοξο». Έντυπο χρονολόγιο (περιλαμβάνεται στην ιστοσελίδα e-course) για την περίοδο 1789-1994.

Περιοδολόγηση της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας. Εισαγωγή στη γαλλική Επανάσταση 1789-1793, 9η Θερμιδोर, Διεθνήριο, πραξικόπημα της 18ης Μπρυμαίρ από τον Ναπολέοντα Βοναπάρτη.

2<sup>η</sup> εβδομάδα: Οι πόλεμοι του Ναπολέοντα, η ευρωπαϊκή σύγκρουση, η Παλινόρθωση. 1830-1848: η ανάδυση του εργατικού ζητήματος. Συζήτηση για τη συγκρότηση της ιστορικής επιστήμης το 19<sup>ο</sup> αιώνα και τη σημασία αυτής της εξέλιξης για την ιστοριογραφία του XXου αιώνα.

3<sup>η</sup> εβδομάδα: 1850-1892: Εξετάζουμε τους όρους της ευρωπαϊκής ανάπτυξης, την εμφάνιση και την επέκταση της «Μεγάλης Ύφεσης» του 19<sup>ου</sup> αι., τις αλλαγές στην οικονομική πολιτική των κρατών στο πεδίο της βιομηχανικής ανάπτυξης, των εξωτερικών συναλλαγών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

4<sup>η</sup> εβδομάδα: Προστατευτική πολιτική (εθνική πολιτική οικονομία) στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κοινωνιών και ιμπεριαλιστική πολιτική στο πεδίο της εξωτερικής τους ανάπτυξης. Διεθνοποίηση της οικονομίας και εδραίωση της αγγλο-γερμανικής οικονομικής σύγκρουσης. Θεωρίες για τον ιμπεριαλισμό ως στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

5<sup>η</sup> εβδομάδα: Σύνδεση των ευρωπαϊκών κρατικών πολιτικών με την ανάπτυξη της εργατικής τάξης και τη συγκρότησή της στο χώρο της πολιτικής και του συνδικαλισμού. Εξέταση της πορείας εκπροσώπησης των εργατικών στρωμάτων σε Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία.

6<sup>η</sup> εβδομάδα: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις των αιτιών του Α' Π. Πολέμου. Αφήγηση του πολέμου, πέντε χρόνια ενός ατέλειωτου πολέμου, τόποι και πρόσωπα (άνδρες και γυναίκες στη σύρραξη).

7<sup>η</sup> εβδομάδα: Πόλεμος και μνήμη: πώς οι ιστορικοί προσεγγίζουν τη σύρραξη και τα ίχνη του πολέμου. Πόλεμος και επανάσταση: εξεγέρσεις στο δυτικό μέτωπο και επανάσταση στη Ρωσία.

8<sup>η</sup> εβδομάδα: Η συνθήκη των Βερσαλλιών και οι επικριτές της. Πολιτικές εξελίξεις στη Γερμανία: η δημοκρατία της Βαϊμάρης, εργατικά συμβούλια και ιδεολογικές ζυμώσεις, κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές ισορροπίες. Η πληθωριστική κρίση των αρχών της δεκαετίας του 1920.

9<sup>η</sup> εβδομάδα: Φασισμός, εθνικοσοσιαλισμός και αντισημιτισμός. Συζήτηση για την κρίση του φιλελευθερισμού και του κοινοβουλευτισμού στην Ευρώπη, θεωρίες του φασιστικού φαινομένου.

10<sup>η</sup> εβδομάδα: Πώς έφτασαν οι ΗΠΑ στο κραχ του 1929. Επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές χώρες και εθνικές επιλογές ανάκαμψης. New Deal και πολιτικές απασχόλησης. Το κομμουνιστικό στρατόπεδο απέναντι στην κρίση του καπιταλισμού και τις πολιτικές επιλογές της Ευρώπης.

11<sup>η</sup> εβδομάδα: Τα λαϊκά μέτωπα στην Ισπανία και τη Γαλλία. Ο ισπανικός εμφύλιος, η βρετανική και γαλλική πολιτική της μη παρέμβασης, οι συμφωνίες του Μονάχου και η στάση της Σοβιετικής Ένωσης.

12<sup>η</sup> εβδομάδα: Β' Π.Πόλεμος: από τον Blitzkrieg στην κατοχή της Ευρώπης. Οι ευρωπαϊκές χώρες απέναντι στην Νέα γερμανική Τάξη, δωσιλογισμός και αντίσταση. Η μεταπολεμική τάξη: οι συμφωνίες του Bretton Woods, το σχέδιο Μάρσαλ και η παγίωση του Ψυχρού Πολέμου.

13<sup>η</sup> εβδομάδα: Η Χρυσή Εποχή των ευρωπαϊκών κοινωνιών, πλήρης απασχόληση, κράτος πρόνοιας και περιβαλλοντική καταστροφή. Η απο-αποικιοποίηση και η πετρελαϊκή κρίση.

#### Στόχοι του μαθήματος:

1. Να εισαγάγει τους φοιτητές στην ιστορική μελέτη της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας του 18<sup>ου</sup>, 19<sup>ου</sup> και του 20<sup>ου</sup> αι.
2. Να προτείνει διάφορες οπτικές προσέγγισης των εξελίξεων στα ευρωπαϊκά κράτη: πολιτική, κοινωνική, οικονομική, ιδεολογική κ.ο.κ.

3. Να ενημερώσει τους φοιτητές για τις διαφορετικές ιστοριογραφικές προσεγγίσεις σε κοινωνικά/οικονομικά/πολιτικά φαινόμενα: επανάσταση, πόλεμος, οικονομική κρίση, φασισμός, ολοκληρωτισμός κ.ο.κ.
4. Να κινητοποιήσει τις ικανότητες των φοιτητών στη διαμόρφωση ερωτημάτων και προβληματισμών, στην αναζήτηση συνδέσεων, συνεχειών και τομών στις ιστορικές εξελίξεις, στην ανάλυση, τη σύνθεση και την ανασύνθεση των ιστοριογραφικών προσεγγίσεων.

Σιοπός του μαθήματος:

Η απόκτηση ενός συμπαγούς πεδίου γνώσεων για την ευρωπαϊκή ιστορία του 18<sup>ου</sup>, 19<sup>ου</sup> και του 20<sup>ου</sup> αιώνα, από το οποίο οι φοιτητές θα μπορούν να αντλούν πληροφορίες και ερεθίσματα για να οργανώσουν τα γνωστικά τους εργαλεία, να προχωρήσουν σε εξειδικευμένη έρευνα, αλλά και να αντιληφθούν καλύτερα τις δικές τους σύγχρονες εξελίξεις.

Τρόπος εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις

### ΙΕΠ 450 **ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ** (ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ)

Περίληψη:

Το μάθημα αναφέρεται από τις απαρχές της ίδρυσης της Βενετίας, τη δημιουργία της Βενετικής Δημοκρατίας, τη διοικητική και κοινωνική οργάνωση, την επικράτησή της στην ελληνική Ανατολή, στους πολέμους που διεξήγαγε, την ανάπτυξη του εμπορίου και στην πολιτική της στα βενετοκρατούμενα ελληνικά μέρη μέχρι την πτώση της από τον Μ. Ναπολέοντα το 1789.

Στόχοι του μαθήματος:

Η γνώση μιας μεγάλης ιστορικής περιόδου της Βενετοκρατίας στην ελληνική Ανατολή από τον 11<sup>ο</sup> έως τον 18<sup>ο</sup> αιώνα.

Εργασίες: δίνονται προαιρετικά

Διάγραμμα μαθήματος:

Μάθημα 1<sup>ο</sup>: Οι πρώτες εγκαταστάσεις από τον 1<sup>ο</sup> αι. μ.Χ. στη λιμνοθάλασσα.

Μάθημα 2<sup>ο</sup>: Η κατάκτηση της Ανατολής και το αποικιακό κράτος της Βενετίας.

Μάθημα 3<sup>ο</sup>: Η εξάπλωση του βενετικού εμπορίου

Μάθημα 4<sup>ο</sup>: Το βενετικό πολίτευμα και η κυβέρνηση της Δημοκρατίας.

Μάθημα 5<sup>ο</sup>: Η δόξα της Βενετίας

Μάθημα 6<sup>ο</sup>: Η κοινωνική και ιδιωτική ζωή, γιορτές, θρησκεία, πατριωτισμός.

Μάθημα 7<sup>ο</sup>: Ο δόγης Ανδρέας Δάνδολο και η πνευματική κίνηση

Μάθημα 8<sup>ο</sup>: Η κατάρπωση του βενετικού κράτους και οι Οθωμανοί.

Μάθημα 9<sup>ο</sup>: Η παρακμή του βενετικού εμπορίου.

Μάθημα 10<sup>ο</sup>: Η ηπειρωτική πολιτική της Βενετίας.

Μάθημα 11<sup>ο</sup>: Η Βενετία κατά τον 16<sup>ο</sup> αιώνα. Η πόλη, τα ήθη, τα γράμματα, οι τέχνες.

Μάθημα 12<sup>ο</sup>: Η βενετική διοίκηση και η διπλωματία.

Μάθημα 13<sup>ο</sup>: Το τέλος της Βενετίας και η πολιτική της κατά το 17<sup>ο</sup> και 18<sup>ο</sup> αιώνα, η εσωτερική κρίση, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

### ΙΕΠ 463 **ΚΡΙΣΗ, ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ, ΠΟΛΕΜΟΣ, 1870-1918**

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ - Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Στο μάθημα μας απασχολεί η εξέλιξη των βιομηχανικά αναπτυγμένων οικονομιών κατά την περίοδο 1870-1918. Ο βιομηχανικός καπιταλισμός των δεκαετιών 1830-1860 αναπτύχθηκε ραγδαία, υπερβαίνοντας τις σύντομες περιόδους ύφεσης χάρη στις τεχνολογικές καινοτομίες,

τη συμπίεση των ημερομισθίων και την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών κλάδων. Το χρηματιστηριακό κραχ της Βιέννης όμως το 1873 εγκαινίασε μία περίοδο «απομάγευσης» για τη δυνατότητα συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης που διήρκεσε με διαφοροποιήσεις μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1890. Η κρίση του αγροτικού τομέα, ο ανταγωνισμός των προϊόντων των Νέων Χωρών, οι τραπεζικές πτωχεύσεις οδήγησαν σε συμπίεση των βιομηχανικών κερδών και των βιομηχανικών αγορών, σε ανεργία αλλά και σε μεγέθυνση του συνδικαλιστικού κινήματος. Ο βιομηχανικός προστατευτισμός, η δημιουργία μεγάλων βιομηχανικών ομίλων, μονοπωλιακών ή ολιγοπωλιακών, αλλά και η εντατικοποίηση της αποικιοποίησης αποτέλεσαν λύσεις που με διαβαθμίσεις χρησιμοποιήσαν όλες οι βιομηχανικές δυνάμεις της Ευρώπης αλλά και οι ΗΠΑ.

Έναν δεύτερο άξονα του μαθήματος αποτελεί η παρουσίαση των αποικιακών πολιτικών της Βρετανίας και της Γαλλίας κατά το 19ο αιώνα, η ανάδυση νέων αποικιακών χωρών (Γερμανία, Ιταλία, ΗΠΑ, Ιαπωνία) καθώς και οι τρόποι αποικιακής εξάπλωσης που η κάθε χώρα εφάρμοσε στα τέλη του 19ου αιώνα.

Μεταξύ ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών και επιχειρηματικών συμφωνιών το κοινωνικό ζήτημα του 19ου αιώνα, το ζήτημα της εργατικής τάξης, αναδεικνύεται σε κυρίαρχο παράγοντα. Η συνδικαλιστική ανάπτυξη και η μεγέθυνση της κοινοβουλευτικής δύναμης σοσιαλιστικών κομμάτων θα ανακοπούν τελικά με την προβολή των ενδοευρωπαϊκών διαφορών στην πολεμική σύγκρουση που ήταν ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. Θα εξετάσουμε τις οικονομίες πολέμου, τις κοινωνικές διεργασίες στο εσωτερικό των εμπόλεμων χωρών, την ανάπτυξη του πασιφιστικού κινήματος, τις σοσιαλιστικές θέσεις και την επανάσταση του 1917.

#### Στόχοι του μαθήματος:

α. Να προτείνει στους φοιτητές μια συνδυαστική και αλληλένδετη ανάγνωση των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών εξελίξεων αυτής της περιόδου που καταλήγει στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο β. να ενημερώσει για τις διαφορετικές ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και ερμηνείες γ. να βοηθήσει στην αποσαφήνιση όρων όπως «παγκοσμιοποίηση», «ύφεση», «ιμπεριαλισμός», «μιλιταρισμός» και να αναδείξει την ιστορικότητά τους.

#### Διάγραμμα:

Μάθημα 1: εισαγωγή στους ορισμούς και ιστορική περιοδολόγηση

Μαθήματα 2-4: Οικονομία και κρίση (από το κραχ του 1873 στο 1914). Βιομηχανικός προστατευτισμός και η δημιουργία των τραστ.

Μαθήματα 5-8: Η επικράτηση του ευρωπαϊκού ιμπεριαλιστικού συστήματος στον κόσμο. Αίτια και διστάσεις του φαινομένου κατά τον 19ο αι.

Μαθήματα 9-12: Ανταγωνισμοί, πόλεμοι και Επανάσταση στο γύρισμα του αιώνα

Μάθημα 13: Συμπεράσματα

**Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**  
**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-19**

<b>ΚΩΔ</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
<b>ΑΠΡ</b>	<b>ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ</b>		
501	Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία. Πολιτισμοί του προϊστορικού Αιγαίου από την Εποχή του Λίθου έως το τέλος της Εποχής του Χαλκού	Γ. ΛΩΛΟΣ	Α' (Υ)
578	Το Αιγαίο πριν από τη 2η χιλιετία π.Χ.	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Γ' (Υ)
517	Εισαγωγή στο Μινωικό Πολιτισμό	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
518	Ανασκαφική μεθοδολογία – Διαχείριση ευρημάτων	ΧΡ. ΜΑΡΑΜΠΕΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
<b>ΑΚΛ</b>	<b>ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ</b>		
601	Εισαγωγή στην κλασική Αρχαιολογία και Τέχνη (1100-31 π.Χ.)	Β. ΠΑΠΠΑ Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Α' (Υ)
605	Γεωμετρική και Αρχαϊκή Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Γ' (Υ)
690	Μνημειακή τοπογραφία της αρχαίας Αθήνας	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Ε', Ζ' (Επ.Υπ.)
626	Αρχιτεκτονικά γλυπτά της αρχαϊκής περιόδου	Β. ΠΑΠΠΑ	Ε', Ζ' (Επ.Υπ.)
686	Κεραμική – αγγειογραφία. Γενική επισκόπηση	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Ε', Ζ' (Επ.Υπ.)
<b>ΑΒΥ</b>	<b>ΒΥΖΑΝΤΙΝ Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ</b>		
703	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Γ' (Υ)
750	Βυζαντινά Εικονογραφημένα Χειρόγραφα	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
743	Μεταβυζαντινές Φορητές Εικόνες (μέσα 15 <sup>ου</sup> – τέλη 17 <sup>ου</sup> αιώνα)	Κ. ΚΟΝΤΟΠΑΝΑΓΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
<b>ΙΝΤ</b>	<b>ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</b>		
817β	Η Ευρωπαϊκή Τέχνη από τον 18ο αι. μέχρι και τα Μέσα του 19ου: Από τον Νεοκλασικισμό στον Ρεαλισμό, και από το Γκράντ Τουρ στην Επανάσταση του 1848	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Γ' (Υ)
826	Θέματα από την Ευρωπαϊκή Τέχνη 6: Η δεύτερη ζωή των γλυπτών του Παρθενώνα	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
836	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης, της Αναγέννησης και του Μπαρόκ	Ε. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

## **ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ**

### **ΕΞΑΜΗΝΟΥ Α' ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**

#### **ΑΠΡ 501 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ**

(Γ. ΛΩΛΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει βασικές γνώσεις για τον κλάδο της Προϊστορικής Αρχαιολογίας. Παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιστημονικοί στόχοι του κλάδου, οι μέθοδοι και τεχνικές της ερευνητικής διαδικασίας, οι εργαστηριακές αναλύσεις στις οποίες υποβάλλονται τα προϊστορικά ευρήματα και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την χρονολόγησή τους και την ταύτιση των τρόπων κατασκευής τους. Τονίζεται ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της προϊστορικής αρχαιολογίας και η εξάρτησή της από επικουρικούς κλάδους, όπως η γεωμορφολογία, η φυσική ανθρωπολογία, η ταφονομία ή η παλυνολογία. Παρουσιάζεται επίσης η διαδοχή των πολιτισμών στην Ηπειρωτική Ελλάδα και στον Αιγαϊακό χώρο κατά την Εποχή του Λίθου και την Εποχή του Χαλκού. Στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με βασικές έννοιες (ορολογία), με το χρονολογικό-πολιτισμικό πλαίσιο του προϊστορικού Αιγαίου, με τις πρακτικές που ακολουθεί η σύγχρονη Προϊστορική Αρχαιολογία καθώς και η κατανόηση των διαφορών της από γειτονικούς κλάδους, όπως η αρχαιολογία της ιστορικής περιόδου και η ιστορία. Ο τελικός βαθμός βασίζεται σε γραπτή εξέταση.

#### **ΑΠΡ 578 ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ 2<sup>Η</sup> ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.**

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα είναι υποχρεωτικό για φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης του δεύτερου έτους σπουδών. Προσφέρει αναλυτικές γνώσεις - τόσο αρχαιολογικά δεδομένα όσο και συζήτηση προβλημάτων - για την παλαιότερη και πλέον μακρόχρονη περίοδο της Αιγαϊακής προϊστορίας, από την Παλαιολιθική και τη Νεολιθική Εποχή μέχρι και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (3<sup>η</sup> χιλιετία π.Χ.). Περιλαμβάνει εποπτική εισαγωγή για την ιστορία της Αιγαϊακής προϊστορίας και για τους θεσμούς της αρχαιολογικής πράξης στη σύγχρονη Ελλάδα, επίσης παρουσιάζει τη σχετική βιβλιογραφία καθώς και στη μορφή και δομή των δημοσιεύσεων των προϊστορικών ερευνών. Διδάσκει, τέλος, τη μεθοδολογία συγγραφής εργασιών και προσφέρει τη δυνατότητα στους φοιτητές να αναλάβουν μικρής έκτασης θέματα, που βαθμολογούνται στο 30% της επίδοσης του εξαμήνου.

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την πορεία των πολιτισμών στο Αιγαίο μέχρι το 2000 π.Χ. και η κατανόηση των μεθόδων με τις οποίες η Αιγαϊακή προϊστορία τεκμηριώνει τα πορίσματά της.

Εκπαιδευτικές εκδρομές σε προϊστορικές θέσεις της Ηπείρου, της Μακεδονίας και της Θεσσαλίας.

Προαιρετική εργασία και παρουσίασή της στο μάθημα.

#### **ΑΠΡ 517 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΜΙΝΩΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ**

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξετάζει την αρχαιολογία της Εποχής του Χαλκού στην Κρήτη, από την εποχή των ανασκαφών του Μ. Καλοκαιρινού και του Α. Έβανς, όταν ο προϊστορικός πολιτισμός του νησιού ονομάστηκε «Μινωικός», έως σήμερα, εποχή συνολικής επανεκτίμησης των δεδομένων. Η Κρήτη εμφανίζει ήδη κατά την 3<sup>η</sup> χιλιετία π.Χ. και υπό την επίδραση των γειτονικών πολιτισμών, δυναμική και αυτόνομη πορεία στην ιστορική της διαδρομή. Η πορεία αυτή κορυφώνεται με την ίδρυση των ανακτόρων και την παγίωση σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών δομών, που χαρακτηρίζουν τη φυσιογνωμία του νησιού καθ' όλη τη 2<sup>η</sup> χιλιετία π.Χ. (Παλαιοανακτορική, Νεοανακτορική και Μετανακτορική περίοδος).

Μέσα από την ανασταφική τοπογραφία των θέσεων, την εξέταση των οικιστικών καταλοίπων, των ταφικών εθίμων και των τόπων λατρείας, τη γραφή και την τέχνη, το μάθημα προσφέρεται για μία εισαγωγική γνωριμία με τον Μινωικό πολιτισμό.

Ειπαιδευτική εκδρομή στην Κρήτη.

Εργασίες προαιρετικές και παρουσίασή τους στο μάθημα.

#### **ΑΠΡ 518 ΑΝΑΣΤΑΦΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ (ΧΡ. ΜΑΡΑΜΠΕΑ)**

Το μάθημα προσφέρει βασικές κατευθύνσεις όσον αφορά στην ανασταφική μεθοδολογία και την διαχείριση των ευρημάτων μίας αρχαιολογικής ανασταφής. Συγκεκριμένα, έχει ως στόχο την εξοικείωση των φοιτητών:

- με τις τεχνικές που σχετίζονται με την διεξαγωγή της ανασταφής (με δυνατότητα παρουσίασης και άλλων ειδών έρευνας πεδίου: π.χ. επιφανειακή έρευνα).

- με την διαχείριση των ευρημάτων: από την ανασταφή μέχρι την αποθήκευση ή την έκθεσή τους.

Προβλέπεται ειπαιδευτική εκδρομή και επιτόπια έρευνα στην ανασταφή της Σαλαμίνας.

### **Β' ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**

#### **ΑΚΛ 601 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ (1100 - 31 π. Χ.)**

(Β. ΠΑΠΠΑ-Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Στο πλαίσιο της γενικής εισαγωγής στην κλασική αρχαιολογία το μάθημα διαρθρώνεται με βάση τις παρακάτω ενότητες: Ιστοριογραφία της κλασικής αρχαιότητας. Η αρχαιολογία ως επιστήμη. Σχολές- μεθοδολογικά εργαλεία, ερευνητικές κατευθύνσεις. Υλικά κατάλοιπα- γραπτές πηγές. Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης. Γνωριμία με τα μνημεία της Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης: Αρχιτεκτονική- Γλυπτική- Ζωγραφική- Αγγειογραφία- Μικροτεχνία. Το μάθημα απευθύνεται σε πρωτοετείς φοιτητές, με λιγοστές έως ανύπαρχτες γνώσεις περί αρχαιολογίας.

-Στόχος του μαθήματος είναι να μυηθούν οι φοιτητές στο αντικείμενο της κλασικής αρχαιολογίας και να γνωρίσουν κάποια από τα σημαντικότερα μνημεία της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

-Οι εξετάσεις είναι γραπτές. Ορισμένες συναντήσεις-μαθήματα γίνονται στο Μουσείο Εκμαγείων.

#### **ΑΚΛ 605 ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ) (Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)**

Περιγραφή

Το μάθημα, υποχρεωτικό για δευτεροετείς φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης, εξετάζει διεξοδικά τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνηρα στον κυρίως ελλαδικό και νησιωτικό χώρο από το τέλος της Μυκηναϊκής περιόδου και τον 11<sup>ο</sup> αιώνα έως το τέλος της Αρχαϊκής εποχής (480 π.Χ.). Εξετάζονται η αρχιτεκτονική, γλυπτική, κεραμεική, ειδωλοπλαστική, και μεταλλοτεχνία σε στενή συνάρτηση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρό τους, όπως και τα ερευνητικά ζητήματα που αφορούν τις πρώιμες αυτές περιόδους.

Στόχοι

Ο στόχος του μαθήματος είναι διττός. Αφενός, επιδιώκει την εξοικείωση των φοιτητών με τα υλικά μέσα έκφρασης, τα τέχνηρα, και τις τεχνικές δημιουργίας κατά τη Γεωμετρική και Αρχαϊκή εποχή. Αφετέρου, διδάσκεται η χρήση αυτών ως εργαλεία μελέτης και ανασύστασης της σύγχρονης τους κοινωνικής και ιστορικής πραγματικότητας. Οι φοιτητές καλούνται να προσεγγίσουν τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνηρα, αλλά και τους δημιουργούς τους ως προϊόντα κοινωνικών διαδικασιών και αναπόσπαστα στοιχεία του περιβάλλοντός με το οποίο αλληλεπιδρούν.

### Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

### Επισκέψεις

Προβλέπεται επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων.

## **ΑΚΛ 690 ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ**

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το αντικείμενο του μαθήματος είναι η ιστορία και εξέλιξη της πόλης των Αθηνών από τις απαρχές της κατοικήσής της κατά τους Νεολιθικούς χρόνους έως και το τέλος της Ρωμαϊκής περιόδου. Εξετάζεται η οικιστική και πολεοδομική ανάπτυξη της πόλης στην πορεία του χρόνου, η δραστηριότητα στην Αγορά, αλλά και η εξέλιξη των σημαντικότερων νεκροπόλεων, και ιερών της. Η μέλετη της τοπογραφίας της Αθήνας γίνεται σε άμεση συνάρτηση με το ιστορικό υπόβαθρό της και τη συνδυαστική χρήση ιστορικών πηγών, επιγραφικών μαρτυριών και σχετικών τέχνεργων.

### Στόχοι

Το μάθημα επιδιώκει καταρχήν να εισάγει τους φοιτητές στην έννοια και σημασία της τοπογραφίας για την αρχαιολογική έρευνα. Επιπλέον, οι φοιτητές θα γνωρίσουν τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της Αθήνας, από τις σπουδαιότερες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας που διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

### Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

### Εκπαιδευτική εκδρομή

Προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στην Αθήνα και επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους Ακρόπολης, Αγοράς, Κεραμεικού και Ολυμπίου.

## **ΑΚΛ 626 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΓΛΥΠΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ**

(Β. ΠΑΠΠΑ)

Το αντικείμενο προσφέρεται για μια σε βάθος γνώση της αρχαϊκής τέχνης, εφόσον, παράλληλα με τη γλυπτική το κάθε μνημείο εξετάζεται και από άποψη αρχιτεκτονικής. Η χρήση των μύθων και η εικονογράφησή τους στην αγγειογραφία, οι γραπτές μαρτυρίες, ζητήματα χρονολόγησης της αρχαϊκής τέχνης και άλλα επιμέρους θέματα, προσεγγίζονται στο μάθημα. Αναλύονται οι κοινωνικές, πολιτικές και πνευματικές συνθήκες που οδήγησαν στην επιλογή της συγκεκριμένης παράστασης- αφήγησης και οι προτεινόμενες ερμηνείες.

Ειδικότερα, οι ενότητες του μαθήματος περιλαμβάνουν τεχνοτροπική εξέταση και εικονογραφική ανάλυση των συνθέσεων που απεικονίζονται στο γλυπτό διάκοσμο ναών και ναόσχημων οικοδομημάτων των αρχαϊκών χρόνων (Κέρκυρα, Ακρόπολις Αθηνών, Δελφοί, Ολυμπία, Μ. Ασία, Δύση).

-Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές με ζητήματα της έρευνας της κλασικής αρχαιολογίας, ασκούμενοι στην προσέγγιση μιας ειδικής βιβλιογραφίας και στη σφαιρική γνώση μιας περιόδου μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων μνημείων.

-Οι φοιτητές συμμετέχουν προαιρετικά με την παρουσίαση εργασιών. Προβλέπεται διήμερη εκδρομή στους Δελφούς. Οι εξετάσεις είναι γραπτές, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Τμήματος.

## **ΑΚΛ 686 ΚΕΡΑΜΙΚΗ ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ**

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνώση των σημαντικότερων κέντρων κεραμικής, της τεχνικής κατασκευής και όπτησης των αγγείων, της χρήσης τους και κυρίως η μελέτη του τρόπου

διακόσμησης και της εικονογραφίας τους. Η μακραίωνη παράδοση, η βελτίωση της ποιότητας, οι πειραματισμοί των κεραμικών, το πλήθος σχημάτων, τα εικονογραφικά θέματα, οι ανάγκες της κοινωνίας και οι ιστορικές περιστάσεις, δημιούργησαν μια πολυμορφία που την παρακολουθούμε στα πάμπολλα κέντρα παραγωγής από τον 11ο αιώνα π.Χ. έως την ελληνιστική περίοδο.

- Τα παραπάνω εξετάζονται αναλυτικά με στόχο να γνωρίσουν οι φοιτητές την ιστορία και τα προβλήματα της έρευνας της κεραμικής/αγγειογραφίας της κάθε περιόδου και να μελετήσουν ιδιαίτερες πτυχές του δημόσιου και ιδιωτικού βίου των αρχαίων Ελλήνων μέσα από την κεραμική παραγωγή.
- Οι φοιτητές συμμετέχουν προαιρετικά με την παρουσίαση εργασιών. Οι εξετάσεις είναι γραπτές, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Τμήματος.
- Στο μάθημα εντάσσεται δώρο φροντιστήριο στο Μουσείο Εκμαγείων.

## **Γ' ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**

### **ABY 703 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ**

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Στο μάθημα εξετάζονται οι αρχιτεκτονικοί τύποι των μνημείων της Παλαιοχριστιανικής και Βυζαντινής περιόδου. Προηγείται μια γενική εισαγωγή στην ιστορία της έρευνας της Βυζαντινής Αρχιτεκτονικής, στην ορολογία, στα υλικά, στις τεχνικές, στους δημιουργούς και τους παραγγελιοδότες μνημείων. Ακολουθεί γενική επισκόπηση της Παλαιοχριστιανικής και Μεσοβυζαντινής αρχιτεκτονικής, καθώς και μια απλή αναφορά στους νεωτερισμούς που απαντούν στα Παλαιοβυζαντινά κτίσματα.

Το μάθημα αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών με την ορολογία και τους αρχιτεκτονικούς τύπους μνημείων της Παλαιοχριστιανικής και Μεσοβυζαντινής εποχής.

Εξετάζεται γραπτά, ενώ προβλέπεται και μία μονοήμερη εκδρομή στη Θεσσαλονίκη τον Δεκέμβριο.

Αρχικά θα εξεταστούν τα υλικά και ο τρόπος δομής, στη συνέχεια οι αρχιτεκτονικοί τύποι των παλαιοχριστιανικών και μεσοβυζαντινών μνημείων, καθώς και η αρχιτεκτονική γλυπτική.

### **ABY 750 ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ**

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Το χειρόγραφο βιβλίο στην Αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα: ύλη, σχήμα, σύνθεση, γραφή, συνθήκες παραγωγής. Εικονογράφηση του βιβλίου στην Αρχαιότητα - Εξέλιξη της εικονογράφησης από το ειλητό στον κώδικα. Η εικονογράφηση-διακόσμηση του βιβλίου στο Βυζάντιο: τύποι, θέματα. Η εικονογράφηση στα πιο διαδεδομένα θρησκευτικά-λειτουργικά βιβλία: τετραευάγγελο, ευαγγελιστάριο, ψαλτήριο, ομιλίες. Παρουσίαση κοσμικών και θρησκευτικών χειρογράφων από την παλαιοχριστιανική, μέση και ύστερη βυζαντινή εποχή.

### **ABY 743 ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ (ΜΕΣΑ 15<sup>οο</sup> – ΤΕΛΗ 17<sup>οο</sup> ΑΙΩΝΑ**

(Κ. ΚΟΝΤΟΠΑΝΑΓΟΥ)

Στο μάθημα θα παρουσιαστούν αναλυτικά οι κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες, οι οποίες δημιούργησαν το κατάλληλο περιβάλλον για την ανάπτυξη και την εξάπλωση της μεταβυζαντινής τέχνης των φορητών εικόνων μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453. Θα αναλυθεί ο ρόλος των εν λόγω εικόνων ως λατρευτικού και παράλληλα ως εμπορικού είδους. Στις θεματικές ενότητες εντάσσονται οι ζωγράφοι από τον 15ο έως και τον 17ο αιώνα. Θα παρουσιαστεί το έργο, οι καταβολές, η απήχηση της τέχνης τους και τα μεγάλα κέντρα παραγωγής φορητών έργων στην οθωμανική και ενετική επικράτεια. Αναλυτικά θα εξεταστούν

οι εικονογραφικοί τύποι που οι καλλιτέχνες υιοθετούν, δημιουργούν ή μεταβάλλουν, καθώς και το προσωπικό ύφος του καθενός, όπως εντάσσεται στην τέχνη της εποχής του. Στα πλαίσια του μαθήματος προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή.

## Δ' ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

### INT 817β Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟΝ 18<sup>ο</sup> ΑΙ. ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 19<sup>ου</sup>: ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΡΕΑΛΙΣΜΟ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΓΚΡΑΝΤ ΤΟΥΡ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1848

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Στο μάθημα αυτό θα εξετάσουμε πολιτιστικά και καλλιτεχνικά φαινόμενα των μέσων του 18<sup>ου</sup> και 19<sup>ου</sup> αι. μέχρι και τον Εμπρεσιονισμό, δηλ. μέχρι την έναρξη των ριζοσπαστικών πρωτοποριών των τελών του 19<sup>ου</sup> που συνήθως περιγράφουμε κάτω από τον όρο «μοντερνισμό». Αυτή είναι η περίοδος της ανακάλυψης της ιστορίας και της αρχαιολογίας με τη σημερινή σημασία των όρων, της επικράτησης του κριτικού και επιστημονικού λόγου στην περιγραφή της φύσης και της ζωής – δηλ. το ρεύμα που συνήθως αποκαλούμε Διαφωτισμό –, και του τελικού θριάμβου της βιομηχανικής επανάστασης στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση της ζωής. Αυτές οι κοσμοϊστορικές αλλαγές συνοδεύονται από επίσης τεκτονικά ρήγματα στον ίδιο τον ορισμό, την παραγωγή και κατανάλωση της τέχνης. Η ακαδημαϊκή αναδιοργάνωση του καλλιτεχνικού επαγγέλματος και η νέα του σχέση με την ιστορία και την αρχαιότητα οδηγεί στο ευγενές στυλ του **Νεοκλασικισμού** το οποίο αποκτά διαμετρικά αντίθετες πολιτικές διαστάσεις ανάλογα με τη χώρα στην οποία επιβάλλεται. Επίσης, μία νέα πιο άμεση, αυθεντική και δυναμική σχέση με τα **φαινόμενα της φυσικής και εμπειρικής πραγματικότητας** οδηγεί την ίδια περίοδο σε μία εξαιρετική ποικιλία **φυσιοκρατικών και ρεαλιστικών ρευμάτων** που με διάφορες, όλο και ριζοσπαστικότερες μεταμορφώσεις κορυφώνονται στα τέλη του 19<sup>ου</sup> αι. (εμπειρισμός, νατουραλισμός, ρεαλισμός, εμπρεσιονισμός). Τέλος, αυτή είναι επίσης και η εποχή του πάθους και της έκφρασης, η περίοδος κατά την οποία η τέχνη επικεντρώνεται στην **παραγωγή όλο και εντονότερων συγκινήσεων** σε άμεση αντιστοιχία με τις αύξουσες απαιτήσεις του καλλιτεχνικού κοινού για όλο και ισχυρότερες συναισθηματικές εμπειρίες από την τέχνη (ρομαντισμός και προ-ρομαντικές τάσεις).

#### Σκοποί

- να παρουσιαστούν και να εξηγηθούν οι τρεις μεγάλοι υφολογικοί άξονες της τέχνης αυτής της περιόδου – «νεοκλασικισμός», φυσιοκρατία, «ρομαντισμός»

#### Στόχοι

- να εξεταστούν οι νέες **κοινωνικές λειτουργίες και ο νέος ιστορικός ρόλος του καλλιτέχνη**
- να κατανοήσουμε τη δημιουργία νέων δικτύων παραγωγής αλλά κυρίως προαγωγής και πώλησης καλλιτεχνικών έργων (**μία νέα αγορά τέχνης**)
  - να παρουσιαστεί η εισαγωγή νέων μορφών **κριτικού λόγου** και αξιολόγησης του καλλιτεχνικού έργου

και τέλος

- να διερευνηθεί η διαμόρφωση ενός **νέου αστικού κοινού για την τέχνη** με πολλαπλές επενδύσεις στο έργο τέχνης αλλά και ιδιαίτερες αισθητηριακές και πολιτικές απαιτήσεις από αυτό.

## INT 826 ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ 6: Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΛΥΠΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ, ΒΡΕΤΑΝΙΑ 1762-1938: ΝΕΩΤΕΡΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Το μάθημα αυτό θα εστιάσει στη νεωτερική ιστορία των γλυπτών του Παρθενώνα στη Βρετανία, από τα μέσα του 18<sup>ου</sup> αι. μέχρι σήμερα. Θα εξετάσουμε τις πολύπλοκες ιστορικές δυνάμεις – κοινωνικές, καλλιτεχνικές, θεωρητικές και πολιτικές – που συνέβαλαν στη μεταφορά τους από το αρχικό περιβάλλον τους στην περιφέρεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – την Αθήνα – στο μητροπολιτικό κέντρο της ισχυρότερης αυτοκρατορίας της εποχής – το Λονδίνο. Το μάθημα θα παρουσιάσει με λεπτομέρεια την (αρνητική) έκπληξη που τα γλυπτά αρχικά προκάλεσαν, τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους υπονόμισαν υπάρχουσες προσδοκίες διαμορφωμένες κάτω από την επίδραση του νεοκλασικισμού και άλλων επίσημων μοντέλων αισθητικής πρόσληψης.

### Σκοποί

- να συντελεστεί μία πρώτη εξοικείωση των φοιτητών με τον πολύπλοκο και πολυστρωματικό κόσμο της τέχνης κατά τη διάρκεια του 18<sup>ου</sup> και 19<sup>ου</sup> αιώνα και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την πολιτιστική ιστορία του ταξιδιού και των συλλογών που βρίσκεται στη βάση του εγχειρήματος του Έλγιν
- να παρουσιαστεί το ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών κινήσεων και φιλοδοξιών της εποχής
- να διερευνηθεί η νέα και ριζοσπαστική αισθητική που τα γλυπτά εισήγαγαν στον καλλιτεχνικό κόσμο της Αγγλίας, και κυρίως η θέση τους στην πορεία προς ένα είδος ρομαντισμού με φυσιοκρατικές και επιστημονικές διαστάσεις που συνδέεται αποφασιστικά με τα γλυπτά αυτά
- να εξεταστούν οι πολυάριθμες και μεταβαλλόμενες χρήσεις των έργων αυτών από το Βρετανικό Μουσείο αλλά και τους καλλιτέχνες και κριτικούς της εποχής
- να εντάξουμε τις δραστικές μεταβολές της σημασίας των γλυπτών μέσα στην γενικότερη ιστορία των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εξελίξεων της περιόδου αυτής

### Στόχοι

Τρεις είναι οι κύριοι στόχοι αυτού του μαθήματος.

- πρώτον, να κατανοήσουμε τον αποφασιστικό ρόλο που οι διαδικασίες δημόσιας υποδοχής παίζουν στην ιστορία της τέχνης
- δεύτερον, να εξετάσουμε την κομβική θέση αυτών των έργων στη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία της Βρετανίας
- τρίτον, να αποκτήσουμε μέσα από την ιστορικο-κριτική διερεύνηση του ζητήματος μία οξυδερκέστερη κατανόηση της τρέχουσας προσκόλλησης των Βρετανών στη συλλογή αυτή και, άρα, να διευρύνουμε τη βάση της συζήτησης που γίνεται εδώ και χρόνια σχετικά με τις ελληνικές διεκδικήσεις για την επιστροφή των γλυπτών. Στο ίδιο πλαίσιο, ο απώτατος στόχος είναι να δείξουμε την εξέχουσα θέση που κατέχει η συζήτηση γύρω από τα Γλυπτά του Παρθενώνα ως προς τις σύγχρονες αναζητήσεις σχετικά με μία ιστορικά ενημερωμένη και ηθική **διαχείριση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.**

### Ιστορικές Πηγές και το Φάσμα του Κοινού στο οποίο Απευθύνεται το Μάθημα

Εκτός από το ποικίλο οπτικό υλικό που θα καλυφθεί, το μάθημα αυτό ενσωματώνει μία εκτενή γκάμα βιβλιογραφίας, από πρωτογενείς γραπτές πηγές (πρακτικά διαβουλεύσεων, ιστορικά άρθρα και δημοσιεύσεις στον τύπο) μέχρι σύγχρονες ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις για τα υπό εξέταση θέματα.

Το μάθημα απευθύνεται σε εκπαιδευόμενους ιστορικούς της τέχνης, ιστορικούς του νεώτερου κόσμου, κλασικούς αρχαιολόγους, σπουδαστές της ιστορίας της φιλοσοφίας και της

λογοτεχνίας, αλλά είναι επίσης καλά προσαρμοσμένο στις ανάγκες όλων όσων προέρχονται από άλλες σχολές ή τμήματα με ενδιαφέροντα στην ιστορία, την τέχνη και τα ζητήματα πολιτιστικής και καλλιτεχνικής διαχείρισης σήμερα.

#### Εργασίες

Θα προσφερθούν σε εθελοντική βάση ατομικές ή ομαδικές εργασίες – μεταφράσεις συγκεκριμένων πρωτογενών πηγών από τα αγγλικά ή αυτόνομα δοκίμια πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και βιβλιογραφία – οι οποίες θα περατωθούν με την επίβλεψη και συνεργασία του διδάσκοντα. Οι εργασίες δεν είναι υποχρεωτικές αλλά θα αξιολογηθούν και θα συνυπολογισθούν στην τελική βαθμολογία αυτών που θα τις αναλάβουν.

### **INT 836 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ**

(Ε. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ)

Το μάθημα εξετάζει την τέχνη της Αναγέννησης και του Μανιερισμού (14ος-16ος αι.) όπως αυτή διαμορφώθηκε σε πόλεις της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Γερμανίας καθώς και την τέχνη του Μπαρόκ (17ος – αρχές 18ου αι.) διαφόρων χωρών (Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, Αγγλία κτλ) όπως επίσης και της Ισπανίας. Μελετώνται καλλιτέχνες ορόσημα και η σχέση τους με ριζοσπαστικές εξελίξεις στην αναπαράσταση, όπως την επικράτηση της γεωμετρικής προοπτικής. Επίσης, παρουσιάζεται η σχέση της περιόδου αυτής με σημαντικές μεταβολές στην αγορά της τέχνης, την εκπαίδευση των καλλιτεχνών, τους καλλιτεχνικούς θεσμούς και τον κοινωνικό ρόλο και θέση του καλλιτέχνη και της τέχνης. Γίνεται τέλος μνεία στη μεταγενέστερη πρόσληψη της Αναγέννησης και του Μπαρόκ καθώς και στη μετεξέλιξη θεσμών πατρωνίας της τέχνης από ιδιώτες μέχρι τη σημερινή εποχή.

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ****ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-2019\***

<b>ΚΩΔ. ΛΑΟ</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
451	Εισαγωγή στη Λαογραφία	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
490	Παραδοσιακή Λαϊκή Τέχνη: Τα έργα των χεριών	Μ. ΒΡΕΛΛΗ-ΖΑΧΟΥ	Γ' (Υπ.)
502	Δημοτικό τραγούδι - Μουσικολογική προσέγγιση	Ρ. ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

\*Οι διδάσκοντες του Τομέα Λαογραφίας, οι οποίοι προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεώτερη και σύγχρονη ελληνική κοινωνία: Ιστορία – Λαϊκός Πολιτισμός».

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

### ΛΑΟ 451 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Κατ' αρχάς προσεγγίζονται εννοιολογικά οι όροι «λαογραφία», «λαϊκός πολιτισμός», «παράδοση» και καταβάλλεται προσπάθεια να αντιληφθούν οι πρωτοετείς φοιτητές τη σύγχυση που έχει προκαλέσει η τρέχουσα χρήση των όρων στο πλαίσιο των ερασιτεχνικών, φολκλορικών και άλλων δραστηριοτήτων και ενασχολήσεων. Γίνεται συγκεκριμένη και αναλυτική, με βάση τα κείμενα, αναφορά στους ορισμούς της επιστήμης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η Λαογραφία ως επιστήμη σε σχέση με τις ευρύτερες κοινωνικές και ανθρωπιστικές σπουδές. Γίνεται εκτενής αναφορά στα πνευματικά και ιδεολογικά ρεύματα αλλά και το πολιτικό σκηνικό μέσα στο οποίο προκύπτει η ενασχόληση με τους λαϊκούς πολιτισμούς και τους λαούς ως φορέων τους. Στο παραπάνω πλαίσιο παρουσιάζεται με όρους ιστορικούς το νεωτερικό φαινόμενο του έθνους-κράτους και η αντίστοιχη ιδεολογία του εθνικισμού και εξηγείται η σχέση της Λαογραφίας με αυτά.

Με υπόβαθρο τα παραπάνω, γίνεται στη συνέχεια αναλυτική αναφορά στα ρεύματα του διαφωτισμού και του ρομαντισμού, όπως αυτά εμφανίζονται στον ευρωπαϊκό χώρο, και προσεγγίζεται η επίδρασή τους στη σκέψη των Ελλήνων διανοουμένων με άξονα αναφοράς τόσο τη νεωτερική σύλληψη του έθνους-κράτους όσο και τη ρομαντική έννοια του έθνους. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται η προεπιστημονική και πρωτοεπιστημονική φάση της Λαογραφίας.

Στη συνέχεια προσεγγίζονται τα πρώτα στάδια της Λαογραφίας ως επιστήμης με εκτενή αναφορά στο Νικόλαο Πολίτη, την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία και το περιοδικό *Λαογραφία*. Με βάση τα παραπάνω παρουσιάζεται η θεωρία της εθνικής συνέχειας, η συγκριτική μέθοδος του Πολίτη και ιστορική μέθοδος του Στ. Κυριακίδη. Αναλύεται η διαδικασία επικράτησης της συλλεκτικής-λημματογραφικής μεθόδου με άξονα προσανατολισμού τη σύνδεση του νεώτερου λαϊκού πολιτισμού με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αναφορά στη γραμμική αντίληψη του ιστορικού χρόνου και στη συγκρότηση της εθνικής αφήγησης, που παράγει τις έννοιες της συνέχειας στον εθνικό χρόνο και της ενότητας στον εθνικό χώρο.

Η μετέπειτα πορεία της επιστήμης παρακολουθείται μέσα από το πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάζουν τη σκέψη των Λαογράφων. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται αναφορά στους ακαδημαϊκούς αλλά και τους ερασιτέχνες Λαογράφους του Μεσοπολέμου και έτσι ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πρώτης φάσης της επιστήμης.

Στα επόμενα μαθήματα η προσοχή μας εστιάζεται στις μεταπολεμικές εξελίξεις με αναφορά κυρίως στην περίπτωση του Γεωργίου Μέγα και ακολούθως σ' αυτή του Δημητρίου Λουκάτου. Με τον Δ. Λουκάτο εγκαινιάζεται ουσιαστικά μια νέα φάση της επιστήμης με τη στροφή προς έναν συγχρονικό προσανατολισμό και το συνδυασμό της κλασικής λαογραφικής μεθόδου με την εθνογραφική. Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο της Λαογραφίας, που εντοπίζεται χρονικά στη δεκαετία του 1960, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, καθώς προετοιμάζεται το έδαφος για τη «Νέα Λαογραφία», που ανατέλλει ουσιαστικά την επόμενη δεκαετία.

Έτσι, περνάμε στη νέα φάση, η οποία χαρακτηρίζεται από τη ριζική αλλαγή προσανατολισμού της επιστήμης. Η Λαογραφία αφήνει τον κατά βάση εθνικό της προσανατολισμό και αποικτά περισσότερο κοινωνικά και ουσιαστικά ιστορικά χαρακτηριστικά. Έτσι προκύπτει η κοινωνικο-ιστορική μέθοδος αλλά και η συνάντηση της Λαογραφίας με την Κοινωνιολογία, την Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία. Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται εκτενής αναφορά στη λεγόμενη γενιά του 1970, που εκπροσωπούν κατά κύριο λόγο ο Μ. Μερακλής και η Α. Κυριακίδου-Νέστορος.

Σε μια επόμενη ενότητα παρουσιάζεται το έργο τους με ιδιαίτερες αναφορές στον ιδεολογικό προσανατολισμό και την επιστημολογική του σημασία και αξία. Στην ίδια βάση εξηγούνται οι

μετέπειτα εξελίξεις φτάνοντας μέχρι σήμερα, όπου προσεγγίζονται οι κύριες τάσεις και βασικοί τους εκπρόσωποι.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη σχέση της Λαογραφίας με τις συγγενείς επιστήμες και ιδιαίτερα με την Κοινωνική Ανθρωπολογία. Έτσι παρουσιάζονται οι κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες (εξελικτισμός, λειτουργισμός, δομο-λειτουργισμός, μαρξιστική και μετα-μοντέρνα ανθρωπολογία) αλλά και η εθνογραφική μέθοδος από τη λεγόμενη «ρεαλιστική εθνογραφία» μέχρι την «πολιτισμική κριτική». Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη σχέση της Λαογραφίας με την Οικολογία με παρουσίαση και του νεώτερου σχετικά κλάδου της Πολιτισμικής Οικολογίας.

Οι κριτικές που έχουν ασκηθεί στην επιστήμη της Λαογραφίας μας απασχολούν στη συνέχεια, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση του Στ. Δαμιανάκου, ο οποίος ασχολήθηκε με το λαϊκό πολιτισμό από τη σκοπιά της Κοινωνιολογίας και άσκησε ουσιαστική κριτική στην ακαδημαϊκή Λαογραφία σε μια σειρά δημοσιευμάτων του. Με τις κριτικές ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πορείας της επιστήμης μέσα στο χρόνο και το ενδιαφέρον μας στη συνέχεια εστιάζεται στη γενικότερη σύγχρονη προβληματοθεσία και στα ανάλογα επιστημολογικά ζητούμενα.

Έτσι, επιστρέφουμε ξανά στους ορισμούς, στο γνωστικό αντικείμενο και στην «ύλη», την οποία επιχειρούμε να αναδιατάξουμε υπό το φως των νέων δεδομένων και των νεώτερων θεωρητικών εξελίξεων.

Τα μαθήματα ολοκληρώνονται με προσεγγίσεις, θεωρητικές και μεθοδολογικές, συγκεκριμένων θεμάτων, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά έχουν ακούσει στα προηγούμενα μαθήματα.

Οι στόχοι του μαθήματος είναι: Να κατανοήσουν οι φοιτητές τους ιστορικούς όρους γένεσης και εξέλιξης της επιστήμης, να αντιληφθούν πώς επηρεάζεται η θεωρία και μέθοδος της από ευρύτερα ιδεολογικά ζητούμενα, να ανιχνεύσουν τη σχέση της με τον ευρύτερο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών, να γνωρίσουν τα θεωρητικά και ευρύτερα πνευματικά ρεύματα που καθόρισαν τον προσανατολισμό της. Επίσης, να προσεγγίσουν με κριτικό τρόπο τα προγραμματικά κείμενα σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο παραγωγής τους αλλά και τα βιογραφικά των συγγραφέων τους. Να εξοικειωθούν με την επιστημονική ορολογία, να γνωρίσουν τις σχετικές επιστημονικές θεωρίες και τους εκπροσώπους τους διαχρονικά. Να μάθουν να εφαρμόζουν όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά ακούν πάνω σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Οι φοιτητές μπορούν να εκπονήσουν προαιρετικές εργασίες, οι οποίες λαμβάνονται συμπληρωματικά υπόψη για την τελική τους αξιολόγηση. Επίσης υπάρχει δυνατότητα, στο πλαίσιο κυρίως του προαιρετικού φροντιστηρίου, να ασκηθούν στην επιτόπια έρευνα εκπονώντας και ανάλογες εργασίες.

## **ΛΑΟ 490 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ: ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΧΕΡΙΩΝ**

(Μ. ΒΡΕΛΛΗ-ΖΑΧΟΥ)

Περίληψη: Το μάθημα διαρθρώνεται στις εξής ενότητες: 1. Εισαγωγικά. Λαϊκή και αστική τέχνη. Οικοτεχνία και επαγγελματική χειροτεχνία. Εργαστηριακή χειροτεχνία. Καλλιτεχνική βιοτεχνία. 2. Τα ιστορικά της ελληνικής λαϊκής τέχνης. Ο χώρος και ο χρόνος. Οι άνθρωποι και τα έργα τους. Οι μεγάλοι μάστορες. Οι πλανόδιοι τεχνίτες. 3. Η δημιουργία. Η ποίηση και η «ποίηση» των έργων της λαϊκής τέχνης. Πρακτικές ανάγκες - χρηστικές μορφές και καλλιτεχνική βούληση - αισθητικές λειτουργίες. Τα πρότυπα. Οι εμπνεύσεις. Οι επιδράσεις. Η δύναμη της «παράδοσης» και της ομάδας. Το ζήτημα της πρωτοτυπίας. Οι παραλλαγές. 4. Σήμερα: Η σπουδή της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης. Η επιστημονική έρευνα και το διασωστικό έργο από τα τέλη του 19ου αι. και εξής. Η συγκέντρωση, καταγραφή, φύλαξη, συντήρηση, έκθεση και προβολή των προϊόντων του παρελθόντος. Η οργάνωση λαογραφικών μουσείων. 5. Μορφές λαϊκής τέχνης: Αρχιτεκτονική. Ξυλογλυπτική. Λιθογλυπτική. Ζωγραφική. Υφαντική. Κεντητική. Αργυροχοΐα.

Μαθησιακοί στόχοι: Στους στόχους του μαθήματος περιλαμβάνονται η προσέγγιση και ανάλυση των μορφών και του περιεχομένου των έργων της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης στο πλαίσιο της μελέτης του ελληνικού υλικού λαϊκού πολιτισμού, με σκοπό οι φοιτητές, στη μελλοντική επαγγελματική τους πορεία, να έχουν τα εφόδια για περαιτέρω επιστημονικό, ερευνητικό, διδακτικό, πολιτιστικό έργο, στηριγμένο σε στέρεες επιστημονικές βάσεις.

Τρόπος εξέτασης: (α) Γραπτές εξετάσεις. (β) Προαιρετικές γραπτές εργασίες (που παρουσιάζονται και προφορικά υποχρεωτικά). (γ) Προαιρετική η συμμετοχή στις εκπαιδευτικές εκδρομές, επισκέψεις σε μουσεία κ.λπ.

Διάγραμμα παραδόσεων: Βλ. τις βασικές θεματικές ενότητες του μαθήματος όπως παρουσιάζονται στην περίληψη ανωτέρω. Επίσης, αναλυτικά το πρόγραμμα των μαθημάτων κατά διδακτική εβδομάδα, τους μαθησιακούς στόχους αναλυτικά, βιβλιογραφία καθώς και την εξεταστέα ύλη του μαθήματος βλ. στο: <http://users.uoi.gr/mvrelli/>

## ΛΑΟ 502 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ – ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Περίληψη: Στο μάθημα δίνεται ο ορισμός και το περιεχόμενο του δημοτικού τραγουδιού και της παραδοσιακής μουσικής γενικότερα, σύμφωνα με την ελληνική και την ξένη βιβλιογραφία. Εξετάζονται και ερμηνεύονται οι όροι *λαός* & *λαϊκός*, μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση: Λαογραφία, Εθνολογία, Κοινωνιολογία, Ανθρωπολογία, Εθνομουσικολογία. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται οι νόρμες που διέπουν τη λαϊκή μουσική δημιουργία.

Παρουσιάζεται η θεματολογία και το ρεπερτόριο του δημοτικού τραγουδιού, σύμφωνα με τα κριτήρια ταξινόμησης των: Στ. Κυριακίδη, Δ. Λουκάτου, Ν. Πολίτη (Κ.Ε.Ε.Λ.), Ε. Καψωμένου και Γ. Αμαργιανάκη.

Παρουσιάζονται, επίσης, οι διαφορές μεταξύ νησιωτικής και στεριανής Ελλάδας, σ' επίπεδο ενοργάνωσης, στίχου, μουσικο-ποιητικής δομής, αυτοσχεδιασμού, ενδυμασίας και ύφους.

Τέλος, μέσα από τους εθνογραφικούς χάρτες παρουσιάζονται και αναλύονται οι τοπικές μουσικο-χορευτικές παραδόσεις και ταυτότητες ανά γεωγραφική περιοχή (μουσικοί χάρτες): Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Μοριάς, Στερεά Ελλάδα, Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο, Κρήτη, Ιόνιο. Τα μαθήματα συνοδεύονται από οπτικο-ακουστικό υλικό. (CDs, DVDs, PPT)

### Μαθησιακοί στόχοι:

- α) να γνωρίσουν οι φοιτητές τα χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού
- β) να γνωρίσουν τις διαφορετικές μουσικο-χορευτικές ταυτότητες της Ελλάδας μέσα από την εθνογραφική έρευνα
- γ) να κατανοήσουν οι φοιτητές τη συμβολή της επιτόπιας έρευνας για την καταγραφή, διάσωση και διάδοση της παραδοσιακής μουσικής
- δ) να γνωρίσουν τη σχετική με το θέμα μουσικολογική, λαογραφική και ανθρωπολογική βιβλιογραφία.

### Συνοπτικό διάγραμμα παραδόσεων:

1. Εννοιοδότηση των όρων *λαός*, *λαϊκός*, *παραδοσιακή μουσική* και *μουσικές παραδόσεις*.
2. Λαογραφικά και μουσικολογικά χαρακτηριστικά δημοτικού τραγουδιού.
3. Είδη αυτοσχεδιασμού.
4. Ζυγίες και κομπανίες.
5. Μουσικά παραδείγματα ανά γεω-πολιτισμική περιοχή.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις. Εργασία: ΟΧΙ

Εκπαιδευτική δραστηριότητα: Προαιρετική: Επίσκεψη στο Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων –Κέντρο Εθνομουσικολογίας (Αθήνα)

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το μάθημα στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

[http://users.uoi.gr/gramisar/prosopiko/dalianoudi/dimotiko\\_tragoudi.htm](http://users.uoi.gr/gramisar/prosopiko/dalianoudi/dimotiko_tragoudi.htm)

**ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2018-19**  
**ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ**

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
APX 100	<b>Ρητορική</b> (Ονόματα <b>ME-Ω</b> )	Κλασική Φιλολογία	<b>Ε. Καρακάσης</b>	Γ' (Υ) ή Α' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
	<b>Ρητορεία</b> (Ονόματα <b>A-MA</b> )		<b>Σ. Μερσινιάς</b>	
APX 102	<b>Ιστοριογραφία:</b> <b>Ηρόδοτος</b>	Κλασική Φιλολογία	<b>Δ. Κουκουζίνα</b>	Ε' (Υ) ή Γ' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΦIN 169	<b>Νέα Ελληνική</b> <b>Λογοτεχνία, 19<sup>ος</sup> – 20<sup>ος</sup></b>	Νέα Ελληνική Φιλολογία	<b>Κ. Μουστακάτου</b>	Γ' (Υ)
ΦIM 125	<b>Δημώδης Βυζαντινή</b> <b>Λογοτεχνία</b>	Βυζαντινή Φιλολογία	<b>Α. Αλεξάκης</b>	Z' (Επ. Υπ.) 70
APX 122	<b>Τραγωδία: Αισχύλου</b> <b>Χοηφόροι</b>	Κλασική Φιλολογία	<b>Ε. Γκαστή</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
APX 123	<b>Τραγωδία: Ευρυπίδου</b> <b>Βάκχαι</b>	Κλασική Φιλολογία	<b>Ε. Γκαστή</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
APX 124	<b>Ελληνική Παλαιογραφία</b>	Κλασική Φιλολογία	<b>Χρυσστομίδης</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
ΦIA 131	<b>Φιλοσοφική Πεζογραφία:</b> <b>Προσωκρατικοί,</b> <b>Πλάτωνας, Αριστοτέλης</b>	Κλασική Φιλολογία	<b>Μ. Λιάτση</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
ΦIA 132	<b>Λυρική Ποίηση</b>	Κλασική Φιλολογία	<b>Χ. Αυγερινός</b> <b>Σ. Κωνσταντινίδη</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
ΛAT 103	<b>Λατινική Λυρική Ποίηση</b>	Λατινική Φιλολογία	<b>Β. Παππάς</b>	Z' (Επ. Υπ.) Άνευ ορίου
ΛAT 104	<b>Επική Ποίηση: Βιργιλίου</b> <b>Αινείας</b>	Λατινική Φιλολογία	<b>Φ. Πολυμεράκης</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
ΦIA 116	<b>Λατινικό Μυθιστόρημα</b>	Λατινική Φιλολογία	<b>Β. Παππάς</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
ΦIA 122	<b>Ιστορία Λατινική Γλώσσας</b>	Λατινική Φιλολογία	<b>Π. Φίλος</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50
ΦIA 133	<b>Λατινική Παλαιογραφία</b>	Λατινική Φιλολογία	<b>Χρυσστομίδης</b>	Z' (Επ. Υπ.) 50

**ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ Φ.Π.Ψ.**

Α.Α	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
ΦΠΦ 100	<b>Εισαγωγή στη Φιλοσοφία: η "περί φύσεως" φιλοσοφική συζήτηση στην αρχαία ελληνική, τη βυζαντινή και τη νεοελληνική σκέψη</b>	Φιλοσοφία	<b>Κ. Πέτσιος</b>	Ε' (Υ) Άνευ ορίου

# Ε Α Ρ Ι Ν Ο Ε Ξ Α Μ Η Ν Ο

## ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα ενημερώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

---

**Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-2019**

<b>ΚΩΔ.</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
<b>ΙΑΕ</b>	<b>ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
112α	Αρχαία Ελληνική Ιστορία: Από το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου ως την κατάκτηση της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Δ' (Υπ.)
121	Ύστερη Αρχαιότητα	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
137	Εισαγωγή στη Νομισματική. Η περίπτωση των εκδόσεων της Μικράς Ασίας κατά την αυτοκρατορική εποχή	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
157	Οι επιδρομές των Γαλατών στον ελληνικό χώρο και η εγκατάστασή τους στη Μικρά Ασία	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
156	Η Πτολεμαϊκή Αίγυπτος	Κ. ΠΡΕΝΤΖΑΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
<b>ΕΠΙ</b>	<b>ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ</b>		
152	Εισαγωγή στην Επιγραφική	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Δ' (Υπ.)
<b>ΙΡΩ</b>	<b>ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
171	Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Β' (Υπ.)
203	Η provincia Creta - Cyrenaica (από τη σύστασή της έως τον 2ον μ.Χ. αιώνα)	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
<b>ΙΒΥ</b>	<b>ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
203	Η πρώτη Βυζαντινή περίοδος, 330-843	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Δ' (Υπ.)
102	Βυζαντινές και μεταβυζαντινές επιγραφές της Ηπείρου	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
111	Κράτος, κοινωνία και οικονομία κατά την περίοδο της Μακεδονικής δυναστείας	Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
112	Το «βασιλείο» της Κιλικιανής Αρμενίας	Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
<b>ΕΑΣ</b>	<b>ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ</b>		
902	Η κληρονομιά της κλασικής αρχαιότητας στην αραβική παράδοση	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Δ' (Υπ.)
921	Τα «Προλεγόμενα» της Ιστορίας του Ibn Khaldūn (1332-1406 μ. Χ.)	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
<b>ΙΒΑ</b>	<b>ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
302	Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές	Α. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Β' (Υπ.)
<b>ΙΕΠ</b>	<b>ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
410	Ο αυτοκράτορας Φρειδερίκος Β' Hohenstaufen και η ενσάρκωση του μεσαιωνικού ιδεώδους	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

### ΙΑΕ 112α ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ (Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

#### Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η επίδοηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

#### Περιληπτική παρουσίαση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περίοδος από το τέλος του 5ου ως το τέλος του 1ου αι. π.Χ. Εξετάζονται οι αλλαγές που επέφερε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος στην πολιτική, την κοινωνία και τον πολιτισμό των ελληνικών πόλεων κατά τη διάρκεια του 4ου αι., καθώς και η εμφάνιση νέων πρωταγωνιστών, όπως η Μακεδονία. Παρουσιάζεται η συμβολή των βασιλέων της Μακεδονίας στη δημιουργία της ελληνιστικής οικουμένης και αναλύονται βασικές πολιτειακές και κοινωνικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων (Αντιγονιδών, Σελευκιδών, Πτολεμαίων και Ατταλιδών). Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με τον ρόλο της Ρώμης στα ελληνικά πράγματα και την υποταγή του ελληνικού κόσμου στη νέα κοσμοκράτειρα.

#### Στόχοι

Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση μιας ευρύτερης περιόδου της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας. Στόχος είναι να αναδείξει τις συνέχειες και τις τομές μεταξύ της ύστερης κλασικής και της ελληνιστικής περιόδου, σε βασικές έννοιες και θεσμούς, τόσο στην πολιτική, όσο και στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

Έμφαση δίνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ιστορική έρευνα, καθώς και στην ανάλυση αντιπροσωπευτικών γραμματειακών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών της περιόδου, αλλά και σε νεότερες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις της ύστερης κλασικής και ελληνιστικής ιστορίας.

#### Διάγραμμα μαθημάτων

1. Εισαγωγή στην ύστερη κλασική και ελληνιστική περίοδο (4<sup>ος</sup>-1<sup>ος</sup> αι. π.Χ.). Πηγές της Ιστορίας των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων.
  2. Τα αποτελέσματα του Πελοποννησιακού Πολέμου και η ηγεμονία της Σπάρτης (404-371 π.Χ.). Ο Βοιωτικός ή Κορινθιακός πόλεμος (395 π.Χ.) και η ειρήνη του Βασιλέως (387/6 π.Χ.)
  3. Η Β' Αθηναϊκή συμμαχία (379/8 π.Χ.) και η ηγεμονία της Θήβας (371-362 π.Χ.).
  4. Οι Έλληνες της περιφέρειας. Η κρίση της πόλης-κράτους & η πανελλήνια ιδέα.
  5. Η ηγεμονία της Μακεδονίας και ο Φίλιππος.
  6. Η εκστρατεία και το έργο του Αλεξάνδρου.
  7. Τα ελληνιστικά βασίλεια I: Η Μακεδονία.
  8. Τα ελληνιστικά βασίλεια II: Η Πτολεμαϊκή Αίγυπτος
  9. Τα ελληνιστικά βασίλεια III: Οι Σελευκίδες
  10. Βασικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων.
  11. Οι ελληνικές πόλεις και οι Συμπολιτείες κατά τον 3<sup>ο</sup> και 2<sup>ο</sup> αι. π.Χ.
  12. Η αντιπαράθεση με τη Ρώμη.
  13. Πολιτισμός, κοινωνία και θρησκεία κατά την ελληνιστική περίοδο. Περιεχόμενο της έννοιας «Ελληνισμός».
- Στα πλαίσια του μαθήματος οργανώνεται εκπαιδευτική εκδρομή.

### ΙΑΕ 121 Η ΎΣΤΕΡΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ (2<sup>ος</sup> – 4<sup>ος</sup> ΑΙ. μ.Χ.) (Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Η Ύστερη Αρχαιότητα αποτελεί μια μεταβατική περίοδο. Μεταξύ του τέλους της

Αρχαιότητας και της Βυζαντινής εποχής υπάρχουν πολλές συνέχειες και πολλές αλλαγές. Στο μάθημα εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο σηματοδοτούνται οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές, αλλά και τα στοιχεία εκείνα που επιβιώνουν, ιδίως στον πολιτισμό, τη θρησκεία και την παιδεία. Επίκεντρο του μαθήματος αποτελεί η ιστορική και ιστοριογραφική προσέγγιση των παραπάνω ζητημάτων μέσα από τον σχολιασμό φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών.

#### Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

#### Διάγραμμα

- I. Τα όρια της Ύστερης Αρχαιότητας.
- II. Το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο (2<sup>ος</sup>-4<sup>ος</sup> αι.).
- III. Οι δομές του ρωμαϊκού κράτους και η θέση των Ελλήνων.
- IV. Πολιτισμικές και θρησκευτικές εξελίξεις.
- V. Εθνικοί και χριστιανοί.

### **ΙΑΕ 137 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (Κ. ΛΙΑΜΠΗ)**

Στο μάθημα θα παρουσιασθούν, κατ'αρχήν, οι βασικές γνώσεις για τα αρχαία ελληνικά νομίσματα: προικερματική περίοδος· αναγκαιότητα θέσπισης της εγχρήματης οικονομίας· τεχνικά ζητήματα· δικαίωμα παραγωγής νομίσματος· σταθμητικοί κανόνες· πληροφορίες, σχετικές με το νόμισμα, που αντλούνται από την αρχαία γραμματεία και τις επιγραφές· ζητήματα κυκλοφορίας εντός και εκτός του κέντρου παραγωγής· πόλεμος, εμπόριο, μεγάλα δημόσια έργα και νόμισμα· εικονογραφία.

Στη συνέχεια, θα παρουσιασθεί το παράδειγμα των μεγάλων πόλεων της Μικράς Ασίας, οι οποίες επιδόθηκαν σε αδιάλειπτη νομισματική παραγωγή κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Παράλληλα, θα συνεξετάζονται η ιστορία, η οικονομία, οι εμπορικές σχέσεις, οι λατρείες και οι μύθοι, όπως αποτυπώθηκαν στη νομισματική μικροτεχνία, ως ιδεολογικά εργαλεία της εποχής σε συνάρτηση με το μυθιστόρημα.

Κύριους άξονες του μαθήματος θα αποτελέσουν το νόμισμα ως πρωτογενής πηγή γνώσης της αρχαίας ελληνικής ιστορίας και η μεθοδολογία της νομισματικής έρευνας, ώστε να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την τεχνική διδακτική της νομισματολογίας στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Εξάμηνα: ΣΤ', Η', Πτυχίο, Φιλολογικό  
Εργασίες προαιρετικές

### **ΙΑΕ 157 ΟΙ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΤΩΝ ΓΑΛΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (Κ. ΛΙΑΜΠΗ)**

Οι Γαλάτες / Κέλτες από το τέλος του 4<sup>ου</sup> και κυρίως τις αρχές του 3<sup>ου</sup> αι. π.Χ. άρχισαν να εξαπλώνονται σε ολόκληρη σχεδόν τη ΝΑ Ευρώπη. Ο ελληνικός κόσμος δέχθηκε τις πρώτες εισβολές τους με αποκορύφωση εκείνη του 279 π.Χ. στην Κεντρική Ελλάδα. Στη συνέχεια, το 278 π.Χ., αντιμετώπισθηκαν από τον Αντίγονο Γονατά στην Λυσιμάχεια της Θράκης και έκτοτε πέρασαν στη Μ. Ασία, όπου ίδρυσαν το κράτος της Γαλατίας. Στο εξής η τύχη τους εμπλέκεται με τις περίπλοκες διαμάχες των ελληνιστικών βασιλείων, κατόπιν με τους εμφυλίους πολέμους των Ρωμαίων, έως ότου περιήλθαν οριστικά στη ρωμαϊκή επικράτεια, ως επαρχία. Το μάθημα θα βασίζεται κατ'εξοχήν σε πρωτογενείς πηγές, ελληνικές και λατινικές, προκειμένου να αποκτήσουν οι φοιτητές την απαραίτητη εμπειρία για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Εξάμηνα: ΣΤ', Η', Πτυχίο, Φιλολογικό  
Εργασίες προαιρετικές

## ΙΑΕ 156 Η ΠΤΟΛΕΜΑΪΚΗ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

(Κ. ΠΡΕΝΤΖΑΣ)

Πηγές και είδη πηγών για την Πτολεμαϊκή περίοδο. Γραμματειακά κείμενα, πάπυροι, επιγραφές, νομίσματα, αρχαιολογικά κατάλοιπα. Αίγυπτος: Χώρος και ιστορία ως τη μακεδονική κατάκτηση. Από τον Αλέξανδρο στον Πτολεμαίο Α' Σωτήρα: Η συγκρότηση του βασιλείου και η ίδρυση μια νέας δυναστείας. Βασικές δομές του Πτολεμαϊκού Βασιλείου: Εξωτερική και εσωτερική πολιτική. Η πολιτική γεωγραφία του Βασιλείου των Πτολεμαίων. Η ακμή του βασιλείου (306-221 π.Χ.). Αποδυνάμωση και κρίση. Η Αίγυπτος προτεκτοράτο των Ρωμαίων (221-51 π.Χ.). Ανάκαμψη και τελική υποταγή στη Ρώμη (51-30 π.Χ.). Βασικοί κοινωνικοί και οικονομικοί θεσμοί. Βασιλική ιδεολογία και θρησκευτική χειραγώγηση. Συμβίωση και αποκλεισμός μεταξύ των εθνοτικών ομάδων: Η σχέση μεταξύ γηγενών Αιγυπτίων και νεοφερμένων Μακεδόνων και άλλων Ελλήνων. Σχέση μεταξύ αγροτών και κατοίκων των πόλεων (κυρίως της Αλεξάνδρειας). Ανάπτυξη των γραμμάτων και των επιστημών και η συμβολή της Πτολεμαϊκής Αιγύπτου στον ελληνιστικό πολιτισμό. Η επίδραση της Αιγύπτου στη Ρώμη.

## ΕΠΙ 152 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Το μάθημα της Εισαγωγής στην Επιγραφική περιλαμβάνει τρία μέρη: α) Παρουσίαση της Ιστορίας της Επιγραφικής και των σχέσεών της με τις άλλες αρχαιολογικές επιστήμες. β) Ανάλυση επιγραφών διαφόρων εποχών και ειδών (νόμων, ψηφισμάτων, τιμητικών, αναθηματικών, επιτύμβιων κλπ.) από διάφορα σημεία του αρχαίου κόσμου. γ) Κριτική παρουσίαση της Βιβλιογραφίας (Corpora επιγραφών, BULLETIN EPIGRAPHIQUE και SUPPLEMENTUM EPIGRAPHICUM GRAECUM κλπ.), που αποτελεί το θέμα του ωριαίου Φροντιστηρίου.

Συνεξετάζονται τα φιλολογικά κείμενα και κυρίως τα σχετικά αρχαιολογικά δεδομένα (τόπος εύρεσης, κινητά και ακίνητα ευρήματα κλπ.). Κατά την μελέτη των διαφόρων θεμάτων παρουσιάζεται κριτικά επίσης η σχετική νεώτατη βιβλιογραφία. Επίσης πραγματοποιούνται τακτικές πρακτικές ασκήσεις στις επιγραφές του αρχαιολογικού μουσείου Ιωαννίνων για την μελέτη των τεχνικών χαρακτηριστικών των επιγραφών (μορφολογία του φορέα, χάραξη του κειμένου κλπ.) και πρακτικές ασκήσεις ανάγνωσης εκτύπων των επιγραφών εντός μαθήματος. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικά γραπτές εργασίες.

Στόχοι του μαθήματος είναι: α) να φανεί ότι οι επιγραφές, ως αυτούσια κείμενα και συνεχώς ραγδαία αριθμητικά αυξανόμενα με νέα ευρήματα παντού, συμβάλλουν ουσιαστικά στην μελέτη όλου του αρχαίου ελληνικού κόσμου και, β) να αναδειχθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές αλλά και η εξέλιξη δομών και θεσμών του δημόσιου και ιδιωτικού βίου των αρχαίων. Για τον ίδιο στόχο μελετάται η ανθρωπωνυμία ως φορέας θρησκευτικών και κοινωνικών δοξασιών.

## ΙΡΩ 171 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Πηγές της Ρωμαϊκής Ιστορίας. Επισκόπηση των περιόδων της Βασιλείας, της *Respublica* και της Ηγεμονίας.

Σκοπός του μαθήματος: εξοικείωση των πρωτοετών φοιτητών με τις πηγές οι οποίες αφορούν στη ρωμαϊκή ιστορία, και η εξέταση των στοιχείων που τοποθετούν σε εξελικτική προοπτική την πορεία των Ρωμαίων στο ιστορικό γίγνεσθαι (γιατί, πώς και πότε συντελέστηκαν οι αλλαγές εκείνες, πολιτικές και κοινωνικές, που διαχωρίζουν την ιστορία της Ρώμης στις τρεις προεκτεθείσες περιόδους).

Μαθησιακό αποτέλεσμα: η απόκτηση βασικών γνώσεων για την Αρχαία Ρώμη, οι οποίες θα

καθιστούν ήδη αντιληπτή την ιδιοσυστασία της ρωμαϊκής συμβολής στην παγκόσμια Ιστορία.

### **IPW 203 Η PROVINCIA CRETA - CYRENAICA (ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2<sup>ΟΥ</sup> Μ.Χ. ΑΙΩΝΑ)**

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

72-66 π.Χ.: οι δύο εκστρατείες των Ρωμαίων κατά της κρητικού κοινού και η κατάκτηση της νήσου. Πτολεμαίος Φύσκων και η προσάρτηση της Κυρηναικής το 74 π.Χ. Η συνένωση της Κρήτης σε μια επαρχία με την Κυρηναική. Η περίοδος της «ελευθέρης» Κρήτης και η πτολεμαϊκή κυριαρχία στη Λιβύη. Τα ήδικτα του Αυγούστου για την Κυρηναική. Σεμιναριακό μάθημα με εκπόνηση γραπτής εργασίας. Η συμμετοχή σ' αυτό των φοιτητών γίνεται μετά από συνεννόηση με τον διδάσκοντα, καθότι απαιτείται τουλάχιστον στοιχειώδης κατανόηση της Λατινικής γλώσσας και πολύ καλή έως άριστη γνώση μιας από τις παρακάτω σύγχρονες γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά.

### **IBY 203 Η ΠΡΩΙΜΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (330 – 843 μ.Χ.)**

(Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Η πρώιμη Βυζαντινή περίοδος, αποτελεί και την περίοδο που ονομάζεται «όψιμη αρχαιότητα.» Για καθαρά πρακτικούς λόγους θα συμπεριληφθεί και η πρώτη περίοδος της μέσης Βυζαντινής περιόδου (610-843). Στα πλαίσια του μαθήματος, θα γίνει ανάλυση των πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών γεγονότων, ενώ θα επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε πώς το Ρωμαϊκό κράτος μεταλλάσσεται σε αυτό που θα ονομασθεί Βυζαντινό. Θα σχολιασθούν εκτενώς θέματα όπως η διοίκηση του κράτους, η σύγκρουση της παλαιάς με τη νέα θρησκεία, οι βαρβαρικές εισβολές, η έναρξη του συστήματος διοίκησης των θεμάτων, οι συνέπειες από τις Αραβικές κατακτήσεις και η εμφάνιση του Ισλάμ, η εικονομαχία και η συγκρότηση μίας νέας αυτοκρατορίας στην δύση. Το μάθημα έχει ως στόχο να βοηθήσει τους φοιτητές να κατανοήσουν αυτές τις μετεξελίξεις, και να δώσει την δυνατότητα να γίνουν περισσότερο κατανοητές οι διαφορές ανάμεσα στον αρχαίο και τον επερχόμενο μεσαιωνικό κόσμο. Η απαλλακτική του μαθήματος θα συντελεσθεί με την διεξαγωγή γραπτών εξετάσεων, ενώ η εθελούσια παρουσίαση ενός από τα θέματα που θα συζητηθούν στο μάθημα, ως προφορική εργασία, θα έχει ως επακόλουθο την προσθήκη μίας βαθμολογικής μονάδας στην τελική βαθμολογία.

### **IBY 102 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα εξεταστούν οι επιγραφές ως ομάδα ιστορικών πηγών για την ιστορία της ευρύτερης περιοχής της βυζαντινής Ηπείρου αλλά και των πρώιμων χρόνων της οθωμανικής κατάκτησης. Θα δοθούν υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, οι οποίες θα παρουσιαστούν και προφορικά. (Εκπαιδευτική εκδρομή).

Αντικειμενικός σκοπός του μαθήματος είναι η απόκτηση ικανότητας ανάγνωσης των επιγραφών και χρήσης τους ως πηγών για την ιστορία και την ιστορία της τέχνης.

### **IBY 111 ΚΡΑΤΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ**

(Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ)

Περιγραφή του γενικού ιστορικού πλαισίου από την άνοδο του Βασιλείου Α' στον θρόνο έως τον θάνατο της αυτοκράτειρας Θεοδώρας. Πηγές της περιόδου. Εξωτερικές σχέσεις (ανατολικό και βόρειο σύνορο, σχέσεις με τη Δύση). Ο αυτοκράτορας και η άσκηση εξουσίας. Η κεντρική και η επαρχιακή διοίκηση, η εξέλιξη του θεσμού των θεμάτων. Η κοινωνική κρίση και οι "δυνατοί". Οι εκκλησιαστικοί θεσμοί και οι σχέσεις της Εκκλησίας με τους κοσμικούς θεσμούς (π.χ. τετραγαμία Λέοντος ΣΤ').

Οικονομία (αγροτική και αστική) και φορολογία, νομισματική κυκλοφορία.  
Βασικά θέματα της Νομοθεσίας των αυτοκρατόρων της Μακεδονικής δυναστείας. Το ζήτημα της λεγόμενης Μακεδονικής Αναγέννησης (Λογοτεχνία και Τέχνη).

### **IBY112 ΤΟ «ΒΑΣΙΛΕΙΟ» ΤΗΣ ΚΙΛΙΚΙΑΝΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ (Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ)**

Το αρμενικό βασίλειο της Κιλικίας, που ιδρύθηκε από πρόσφυγες της Αρμενίας μετά την κατάκτησή της από τους Σελτζούκους, υπήρξε ένα σημαντικό κέντρο ανάπτυξης του Αρμένικου λαού κατά την ύστερη βυζαντινή περίοδο. Μάλιστα κατά τη διάρκεια του 13ου αι. γνώρισε μεγάλη ακμή, λειτουργώντας ως ανεξάρτητο κράτος, πλούσιο και ισχυρό. Στα τέλη του 14ου αι. συνδέθηκε με τον οίκο των Λουζινιάν, κυριάρχων της Κύπρου, αλλά καταλύθηκε από τους Μαμελούκους της Αιγύπτου (1375). Μέχρι τα τέλη του 15ου αι. περιήλθε στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Στα πλαίσια δεκατριών (13) μαθημάτων, αναμένεται να αναλυθούν τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα, που καθόρισαν την γένεση και εξέλιξη του κράτους αυτού, τις σχέσεις που ανέπτυξε τόσο με τους Βυζαντινούς, δεδομένου του κοινού τους ως ένα βαθμό παρελθόντος, όσο και με τους Δυτικούς (Σταυροφόρους), οι οποίοι επηρέασαν τις τύχες του. Επίσης, θα τεθούν ζητήματα εσωτερικής ιστορίας, όπως οι οικονομικές δομές, η κοινωνική οργάνωση, η θρησκευτική ταυτότητα, καθώς και η έντονη κινητικότητα που συνέστησαν τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των Αρμενίων.

### **ΕΑΣ 902 Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ**

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση του κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων στη Βαγδάτη από τον 8<sup>ο</sup> ως τον 11<sup>ο</sup> μ. Χ. αιώνα, και η μετάδοση της κληρονομιάς της κλασικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα)
- Να γνωρίζουν το ιστορικό πλαίσιο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα του κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων
- Να γνωρίζουν τις διόδους και τους τρόπους μετάδοσης της κληρονομιάς της ελληνικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση
- Να περιγράφουν τι και γιατί μεταφράστηκε στα Αραβικά
- Να δίνουν παραδείγματα χαμένων ελληνικών έργων που σώζονται μόνο σε αραβική μετάφραση
- Να ονοματίζουν ελληνικά γραμματειακά είδη που υιοθετήθηκαν από την αραβόφωνη γραμματεία
- Να αναγνωρίζουν την επίδραση που άσκησαν οι ελληνοαραβικές μεταφράσεις στη διαμόρφωση αφηρημένων εννοιών και στην κατασκευή επιχειρημάτων στην αραβόφωνη φιλοσοφική και επιστημονική γραμματεία
- Να επεξεργάζονται κριτικά αποσπάσματα από αραβικές πηγές.

Στο μάθημα θα εξεταστούν τα εξής θέματα:

Βιβλιογραφικές και άλλες εισαγωγικές παρατηρήσεις. Προλεγόμενα στον μεσαιωνικό αραβόφωνο πολιτισμό.

Δίοδοι μετάδοσης της κληρονομιάς της ελληνικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση. Η ελληνική παιδεία και οι ελληνικές σχολές της Ύστερης Αρχαιότητας.

Η κληρονομιά της κλασικής Αρχαιότητας στην Συριακή παράδοση πριν και μετά την εμφάνιση του Ισλάμ - Συριακές μεταφράσεις.

Η κληρονομιά της κλασικής Αρχαιότητας στην ιρανική παράδοση – Περσικές μεταφράσεις  
Λόγοι και παράγοντες που συνέτελεσαν στην ενασχόληση των Αράβων με έργα της ελληνικής Αρχαιότητας.

Απαρχές και γένεση του κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων της. Πάτρωνες και μεταφραστές.

Πρώιμες μεταφράσεις – η σωζόμενη αραβική μετάφραση της αποκαλούμενης «αλληλογραφίας Μεγάλου Αλεξάνδρου και Αριστοτέλη»

Μεταφράσεις και μεταφραστές που ταξινομούνται ως προερχόμενες από τον αποκαλούμενο «κύκλο του *al-Kindī*». Μελέτη αποσπασμάτων – Γλωσσικά και υφολογικά χαρακτηριστικά.

Μεταφράσεις και μεταφραστές που ανήκουν στη «σχολή του *Ḥunayn ibn Isḥāq*» – Μελέτη αποσπασμάτων – υφολογικά χαρακτηριστικά.

Οι αποκαλούμενοι «Αριστοτελιστές της Βαγδάτης»

Η επίδραση των ελληνοαραβικών μεταφράσεων στην αραβόφωνη γραμματεία - γραμματειακά είδη, κατασκευή εννοιών και επιχειρημάτων.

Παραδείγματα της επίδρασης της αρχαίας ελληνικής διανόησης σε έργα αραβόφωνων μουσουλμάνων φιλοσόφων, επιστημόνων και άλλων διανοουμένων.

Η σημασία των ελληνοαραβικών μεταφράσεων και η ανάπτυξη των επιστημών και της φιλοσοφίας στην αραβική γλώσσα.

Παρουσίαση προαιρετικών εργασιών.

Γραπτή εξέταση

Εργασία Προαιρετική

### ΕΑΣ 921 ΤΑ «ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ» (*Muqaddimah*) ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ *Ibn Khaldūn* (1332-1406 μ.Χ.)

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του Σεμιναρίου είναι η μελέτη αποσπασμάτων από την *Εισαγωγή ή Προλεγόμενα (muqaddima)* της Ιστορίας του *Ibn Khaldūn* (1332-1406 μ. Χ.)

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα) και να μελετούν κριτικά αποσπάσματα από τα «Προλεγόμενα» της ιστορίας του *Ibn Khaldūn* (1332-1406 μ. Χ.).
- Να γνωρίσουν οι φοιτητές τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την ιστορία, τη γεωγραφία, καθώς και για τη γένεση και ανάπτυξη των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών.
- Να κρίνουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την καταγωγή του κράτους, την παραγωγή πλούτου και τη φορολογία.
- Να περιγράφουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την κοινωνική αλληλεγγύη, τη δημιουργία των πόλεων και τον τρόπο ζωής.
- Να παρουσιάζουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για το ρόλο της θρησκείας στην κοινωνική συμβίωση και τις σχέσεις της με την πολιτική εξουσία.
- Να περιγράφουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την εκπαίδευση, την παραγωγή γνώσης και την εξειδίκευση των μελών μιας κοινωνίας.
- Να κρίνουν και να εξηγούν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για το ρόλο της ελληνικής φιλοσοφίας και των επιστημών στη γένεση και ανάπτυξη των αραβόφωνης διανόησης και των επιστημών.

Στο Σεμινάριο θα μελετηθούν αποσπάσματα από την *Εισαγωγή ή Προλεγόμενα (muqaddima)* του ιστορικού έργου του *Ibn Khaldūn* (1332-1406 μ. Χ.) σχετικά με τα εξής θέματα:

Εισαγωγικές παρατηρήσεις. Βίος και έργα του *Ibn Khaldūn*

Έννοια και φύση της ιστορίας – ιστορικές μεταβολές

Η επίδραση του κλίματος και της διαίτας στον άνθρωπο – πολιτισμικές διαφορές μεταξύ λαών

Η οικονομία – εργασία – χρέημα – επαγγέλματα

Το κράτος και φορολογία

Πληθυσμός - παράγοντες που επηρεάζουν το μέγεθος του πληθυσμού

Κράτος και κοινωνία – κοινωνική αλληλεγγύη

Πολιτικοί θεσμοί

Θρησκεία και εξουσία - μορφές εξουσίας

Γνώση και εκπαίδευση

Γνώση – δεξιότητες και ανάπτυξη των επιστημών

Η ελληνική φιλοσοφία και οι επιστήμες στην αραβική γλώσσα και γραμματεία

Παρουσίαση εργασιών

Εργασία Υποχρεωτική.

Το Σεμινάριο μπορούν να επιλέξουν όσοι φοιτητές έχουν παρακολουθήσει το μάθημα «*Η κληρονομιά της κλασικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση*» ή το μάθημα «*Το αραβικό βασίλειο της Δαμασκού (7<sup>ος</sup> – 8<sup>ος</sup> αι. μ. Χ.)*».

## **ΙΒΑ 302 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

**Α. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Οι παραδόσεις εμπλουτίζονται με παρουσίαση, μελέτη και ανάλυση αντιπροσωπευτικών πηγών.

Σκοπός του μαθήματος: μέσα από την ιστορική προσέγγιση των βαλκανικών κρατών από τον 6ο αιώνα ως το τέλος του 19ου αιώνα οι φοιτητές να εξοικειωθούν, αρχικά, με τα σημαντικά γεγονότα της υπό μελέτης περιόδου, ενώ μέσα από τη μελέτη των πηγών να αναπτύξουν παράλληλα την κριτική τους ικανότητα ως προς την αξιολόγηση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτές.

Διάγραμμα μαθημάτων: η εξέλιξη των *Βαλκανικών Σπουδών* μέχρι σήμερα, «παρουσίαση» του χώρου της βαλκανικής χερσονήσου, η βυζαντινή εξουσία στην περιοχή, η εμφάνιση και εγκατάσταση των Σλάβων, ο εκχριστιανισμός των Σλάβων και το σλαβικό αλφάβητο, η εθνογένεση των βαλκανικών λαών, το μεσαιωνικό βουλγαρικό κράτος, το σερβικό κράτος των Νεμάνια, η πολιτική του Βυζαντίου απέναντι στα νεοσύστατα κράτη, κροατικό και αλβανικό κράτος, ρουμανικά κρατικά μορφώματα, η οθωμανική κατάκτηση της βαλκανικής χερσονήσου και η κατάσταση στην περιοχή μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα.

## **ΙΕΠ 410 Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ Β' HOHENSTAUFEN ΚΑΙ Η ΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΙΔΕΩΔΟΥΣ**

**(Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)**

Είναι ίσως η πλέον αινιγματική φυσιογνωμία του δυτικού μεσαίωνα, ένας άνθρωπος με στρατιωτικό ταλέντο, με πλήρη γνώση της αποστολής του ως ανώτατου κοσμικού ηγεμόνα, ανθρώπου των γραμμάτων και των τεχνών, με ασταθή βίο και ένας εξαιρετος διπλωμάτης. Αυτή την μορφή θα καταβληθεί προσπάθεια να γνωρίσουμε στα πλαίσια ενός σεμιναρίου, στο οποίο θα εξετασθούν πτυχές της σταδιοδρομίας του Φρειδερίκου, όπως η σύγκρουσή του με τον πάπα Γρηγόριο Θ' οι σχέσεις του με τον αυτοκράτορα της Νίκαιας Ιωάννη Βατάτζη, η ίδρυση του πρώτου «κρατικού» πανεπιστημίου στη Νεάπολη της Ιταλίας και τέλος οι επιδόσεις του στην κυνηγεσία και στην εκτροφή και εκγύμναση των γερακιών. Στόχο του σεμιναρίου αποτελεί η, έστω και σε αρχικό στάδιο, κατανόηση των υποχρεώσεων, ευθυνών αλλά και ελαττωμάτων ενός τυπικού ηγεμόνα του ύστερου μεσαίωνα. Η απαλλακτική του μαθήματος θα γίνει με την εκπόνηση γραπτής εργασίας από τους φοιτητές, μία πρώτη μορφή της οποίας υποχρεούνται να παρουσιάσουν προφορικά, ίσως στα πλαίσια κοινής ημερίδας με τους συναδέλφους της Βυζαντινής ιστορίας, ή απλά του μαθήματος, καθώς το σεμινάριο μπορεί να μετρήσει βαθμολογικά μόνο για προπτυχιακούς φοιτητές.

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ  
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-2019\***

<b>ΚΩΔ.</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
<b>ΙΝΕ</b>	<b>ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
361	Εισαγωγή στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (15 <sup>ος</sup> -20 <sup>ος</sup> αι.)	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	Β' (Υπ.)
368	Ο ελλαδικός χώρος στους νεότερους χρόνους (18 <sup>ος</sup> -19 <sup>ος</sup> αι.): από την οθωμανική κυριαρχία στην Επανάσταση του 1821	Κ. ΚΟΜΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
406	Νόσοι και θάνατος στον νεοελληνικό χώρο	Κ. ΚΟΜΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
387	Σοσιαλιστική σκέψη, εργατικό και σοσιαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα (τέλος 19 <sup>ου</sup> αιώνα-Μεσοπόλεμος)	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
405	Ο ελλαδικός χώρος την περίοδο της Οθωμανικής και της Βενετικής κυριαρχίας ΙΙ (τέλη περ. 17 <sup>ου</sup> -αρχές 19 <sup>ου</sup> αι.)	Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
412	Ο Ιωάννης Καποδιστριας και η γένεση του νεοελληνικού κράτους 1828-1831	Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
413	Η Ήπειρος κατά τη νεότερη και σύγχρονη περίοδο (τέλη 18 <sup>ου</sup> -20 <sup>ός</sup> αι.)	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
401	Η Ελλάδα στη δεκαετία του '40: Κατοχή, Αντίσταση, Εμφύλιος	Δ. ΜΠΑΧΑΡΑΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
<b>ΙΕΠ</b>	<b>ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ</b>		
407	Κοινωνικο-οικονομική και πνευματική κατάσταση στην Ευρώπη τον όψιμο Μεσαίωνα	ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
464	Η Ευρώπη στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
399	Το φασιστικό φαινόμενο στην Ευρώπη	Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
398	Η πολιτισμική ζωή στην Ευρώπη 19 <sup>ος</sup> -20 <sup>ος</sup> αι.	Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

\* Οι διδάσκοντες του Τομέα Ιστορίας Νεότερων Χρόνων, οι οποίοι προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία – Λαογραφία»

**ΙΝΕ 361 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ  
(15<sup>ος</sup>-20<sup>ος</sup> αι.)**

(Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Περίληψη

Εισαγωγικό μάθημα στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία. Βασικοί άξονες αποτελούν α) η περιοδολόγηση της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, β) η ιστοριογραφική ανάλυση των εννοιών που χρησιμοποιεί η ιστορική επιστήμη για να ορίσει την νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία ως «ιστορία του νέου ελληνισμού», «ιστορία του κατακτημένου ελληνικού έθνους», «βενετοκρατία», «τουρκοκρατία», «οθωμανική κατάκτηση», «ιστορία του ελληνικού κράτους», «σύγχρονη ιστορία» κ.ο.κ., γ) τα γεωγραφικά όρια του νέου ελληνισμού, δ) οι πληθυσμοί του ελληνικού χώρου, ε) τα κύρια ιστορικά γνωρίσματα των οικονομικών δομών (γαιοκτητικές σχέσεις, βιοτεχνικές-εμπορικές-ναυτιλιακές δραστηριότητες), των κοινωνικών διεργασιών και των ιδεολογικών ρευμάτων που διακρίνουν χαρακτηριστικά τις μεγάλες περιόδους της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Στο μάθημα παρουσιάζονται και συζητούνται σώματα πηγών της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, βασικά εργαλεία έρευνας (βιβλιογραφίες, περιοδικά) και τα κύρια γενικά ιστορικά έργα (λ.χ. *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού* του Α. Βακαλόπουλου, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, κ.ο.κ.)

Σκοποί του μαθήματος

Εξοικείωση με την ιστορία της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, εξοικείωση με την επιστήμη της ιστορίας, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Τρόπος Εξέτασης

Γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία

Το μάθημα βασίζεται σε βιβλιογραφικό οδηγό, σε εγχειρίδιο μέσω του «Ευδοξος», σε ψηφιοποιημένα άρθρα, σε ηλεκτρονικά εγχειρίδια ανοιχτής πρόσβασης.

**ΙΝΕ 368 Ο ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ (18<sup>ος</sup> – 19<sup>ος</sup>  
ΑΙΩΝΑΣ): ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ  
ΤΟΥ 1821 (Κ. ΚΟΜΗΣ)**

Κατ' αρχάς, εξετάζονται οι βασικές παράμετροι της οθωμανικής εξουσίας (όπως διοικητικό σύστημα, αγροληπτικές σχέσεις και φορολογικό σύστημα). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξέλιξη των παραμέτρων αυτών που οδήγησε σε τριβές στις σχέσεις ανάμεσα στην εξουσία και τους κυριαρχούμενους πληθυσμούς, ιδιαίτερα στον 19<sup>ο</sup> αιώνα. Ακόμη, σε σχέση με την τελική έκβαση, την Επανάσταση του 1821 δηλαδή, εξετάζονται και άλλα ζητήματα, όπως ο Διαφωτισμός αλλά και ο θρησκευτικός παράγων (κατ' αρχάς αντιθετικός αυτός, αλλά οπωσδήποτε περισσότερο σύνθετος και άξιος περαιτέρω διερεύνησης). Στο μάθημα εξετάζεται επίσης και ο κόσμος των κλεφταρματολών, ένα ιδιαίτερο πολιτικοκοινωνικό μόρφωμα, με σύνθετους έως αντιφατικούς δεσμούς με την εξουσία και με εσωτερικές διαιρέσεις, από το οποίο προήλθε πάντως ο κύριος όγκος του επαναστατικού στρατιωτικού δυναμικού. Τέλος, αλλά κατά μία έννοια και το κυριότερο, εξετάζονται επίσης οι οικονομικές συγκυρίες (δηλαδή, κατά βάση η γενικευμένη οικονομική κρίση) που έπαιζαν, καθώς φαίνεται, σημαντικό ρόλο στην εκδήλωση της Επανάστασης. Σε ό,τι αφορά δε στα αποτελέσματα της Επανάστασης, πέραν των ιδεολογικών και πολιτικών προϊόντων εξετάζονται επίσης και οι πληθυσμιακές μετακινήσεις που προκάλεσαν οι πολεμικές συγκρούσεις, από τα θεαματικότερα ίσως δεδομένα της περιόδου και με πολλαπλές περαιτέρω ακολούθες. Το μάθημα λαμβάνει υπ' όψιν τα βιβλιογραφικά δεδομένα των τελευταίων ετών, μέρος των οποίων, αξίζει να σημειωθεί, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ακόμη, χρησιμοποιούνται πολυάριθμα τεκμήρια της

εποχής, τα οποία μελετώνται και αναλύονται από κοινού με τους φοιτητές το τελευταίο αποτελεί και τον κύριο στόχο του μαθήματος.

## **ΙΝΕ 406 ΝΟΣΟΙ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ**

(Κ. ΚΟΜΗΣ)

Από την ανθρωποβόρο πανώλη στον εφιάλτη του AIDS. Οι δημογραφικές, κοινωνικές, οικονομικές και ψυχολογικές παρενέργειες. Επίσης, ο θρησκευτικός και ιδεολογικός παράγοντας, στο πλαίσιο των πανδημιών και της ιδρυματοποίησης των κοινωνιών. Εξετάζονται πηγές της εποχής. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η παραγωγή σύνθετης σκέψης και ανάλογης αντιμετώπισης των ιστορικών φαινομένων, εκ μέρους των φοιτητών, στο πλαίσιο των κοινωνικών επιστημών και του διαλόγου με την Ιστορία, στη μακρά διάρκεια. Αυτό επιχειρείται κυρίως από την εξέταση και αξιοποίηση των γραπτών ιστορικών πηγών.

## **ΙΝΕ 387 ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ, ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΤΕΛΟΣ 19<sup>ΟΥ</sup> ΑΙΩΝΑ-ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΣ**

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Γενικές επισημάνσεις – Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα εξετάζει τη συγκρότηση των σοσιαλιστικών ιδεών και την συνεχή διαμόρφωσή τους μέσα από την πολιτική πράξη συγκεκριμένων φορέων, ομάδων και οργανώσεων του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα του τέλους του 19ου και του 20ού αιώνα. Θα αναλυθούν, κατ' αρχάς, οι διανοητικές ρίζες της Ευρωπαϊκής σοσιαλιστικής σκέψης όπως αυτές εκφράστηκαν στο έργο των «ουτοπικών σοσιαλιστών» Σεν Σιμόν, Όουεν, Φουριέ ή στον πολιτειακό ριζοσπαστισμό του Τόμας Πέϊν αλλά και ο «επιστημονικός σοσιαλισμός» του επιφανέστερου εκπροσώπου του ευρωπαϊκού σοσιαλισμού, Καρλ Μαρξ. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο θα διερευνηθούν οι διάυλοι επικοινωνίας ανάμεσα στην ευρωπαϊκή και την ελληνική, κυρίως, διάνοηση καθώς και τα κοινωνικο-πολιτικά όρια των πρώτων θυλάκων μικρών ομάδων Ριζοσπαστών στα Επτάνησα (παρόμοιο με το κίνημα των Άγγλων χαρτιστών) ή αναρχικών στη δυτική Πελοπόννησο. Θα μας απασχολήσει, στη συνέχεια, η συζήτηση που άνοιξε στα 1907 το δοκίμιο του Γ. Σκληρού «το κοινωνικό μας ζήτημα» στην εφημερίδα «ο Νουμάς» ως ένα σημείο καμπής που αντανάκλασε τις επερχόμενες αλλαγές και τις κεντρικές αντιφάσεις της σοσιαλιστικής σκέψης στον ελλαδικό χώρο, ενώ ξεσπούσαν οι μεγάλες απεργίες στον Πειραιά και στο Λαύριο. Η ίδρυση του πρώτου ελληνικού επαναστατικού σοσιαλιστικού κόμματος (ΣΕΚΕ) το 1918 (προσωπικότητες, οργάνωση, εξελίξεις και αποφάσεις) μέχρι την μετονομασία του το 1924 σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) θα αναλυθούν στα πλαίσια του «κύματος» της Οκτωβριανής Επανάστασης του 1917 στη Ρωσία, των σοσιαλιστικών κινήματων στην Ευρώπη αλλά και των εγχώριων οικονομικο-κοινωνικών δυνατοτήτων πρόσληψης του μαρξιστικού σοσιαλισμού.

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με έννοιες και πολιτικές οντότητες όπως «σαινσιμονισμός», «αριστερά», «σοσιαλισμός», «κομμουνισμός», «μαρξισμός», «επιστημονικός σοσιαλισμός» οι οποίες σημάδεψαν και μεταμόρφωσαν την παγκόσμια ιστορία από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα. Η ιδιαίτερη σύνδεση της ιστορικής έρευνας με την πολιτική που προϋποθέτει το συγκεκριμένο αντικείμενο αποτελεί, επίσης, σημαντικό πεδίο αναστοχασμού και κριτικής σκέψης.

Συνοπτικό Διάγραμμα Διαλέξεων

1. Ζητήματα ορολογίας και προσεγγίσεων: σχέσεις ιστορίας και πολιτικής
2. Κοινωνικές, οικονομικές και διανοητικές ρίζες του σοσιαλισμού στην Ευρώπη κατά τον 19ο αιώνα: οι μεγάλοι στοχαστές
3. Ευρωπαίοι εμιγκρέδες και επαναστάτες-διεθνιστές στο ελληνικό Βασίλειο κατά την Οθωνική περίοδο
4. Οι πρώτες οργανώσεις και τα πρώτα σωματεία εργατών: τα παραδείγματα της Πάτρας και της Σύρου

5. Οι αναρχικοί της Πελοποννήσου: αναρχοσυνδικαλισμός, κοινωνική κρίση και καταστολή
6. Οι σοσιαλιστές της Θεσσαλίας και της Κέρκυρας
7. Αρχηγέτες-Οραματιστές και η Πρώτη Εργατική Πρωτομαγιά: ο Πλάτωνας Δρακούλης και ο Σταύρος Καλλέργης
8. Δημοτικισμός και Σοσιαλισμός: το Κοινωνικό ζήτημα
9. Η Σοσιαλιστική Εργατική Ομοσπονδία Θεσσαλονίκης (Φεντερασιόν)
10. Το Ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο
11. Η Ρωσική Επανάσταση και οι Έλληνες σοσιαλιστές
12. Η ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδας (ΣΕΚΕ): προσωπικότητες, οργάνωση, εξελίξεις και αποφάσεις
13. Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ): η ίδρυση και τα πρώτα χρόνια δράσης

#### Εργασίες

Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να παρουσιάσουν εργασία σχετική με τη θεματολογία. Οι εργασίες δεν είναι υποχρεωτικές αλλά ούτε και απαλλακτικές. Προσφέρουν στον φοιτητή καλύτερη βαθμολογία, εφόσον το γραπτό του είναι πάνω από 5.

### **ΙΝΕ 405 Ο ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ, ΙΙ (τέλη περ. 17<sup>ου</sup> – αρχές 19<sup>ου</sup> αι.)**

(Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ)

#### Περίληψη μαθήματος

Το μάθημα είναι, χρονικά, συνέχεια αυτού που διδάχθηκε στο χειμερινό εξάμηνο· καλύπτει δηλαδή την περίοδο από το 1669 περίπου ως το 1821. Μέσα στο γενικότερο πλαίσιο των πολιτικο-στρατιωτικών γεγονότων που διαδραματίζονται στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και στη Γαληνοτάτη Δημοκρατία του Αγίου Μάρκου την περίοδο αυτή, αλλά και πανευρωπαϊκά, θα εξετασθούν οι εξελίξεις στη διοίκηση, στη γαιοκτησία, στη φορολογία και στο εμπόριο. Ειδική αναφορά θα γίνει στην Ήπειρο, στην Πελοπόννησο και στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, ενώ θα δοθεί έμφαση στην εξέταση της παιδείας, της μεγαλύτερης ανάπτυξης του κοινοτικού θεσμού στις τουρκοκρατούμενες περιοχές και του κλεφταρματολισμού. Θα εξετασθούν, επίσης, η επανάσταση του 1770 (*Ορλωφικά*) και οι επιπτώσεις του *Ανατολικού Ζητήματος* στον ελλαδικό χώρο, οι προεπαναστατικές ιδεολογικές ζυμώσεις και συγκρούσεις, το επαναστατικό όραμα του Ρήγα Βελεστινλή και η ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας, γεγονότα που συνιστούν καθοριστικούς παράγοντες στην πορεία του Ελληνισμού προς τον Αγώνα της ανεξαρτησίας, της οποίας θα συζητηθεί ο χαρακτήρας.

#### Στόχοι του μαθήματος και αναμενόμενα αποτελέσματα

α. Να γνωρίσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σ' όλες τους τις διαστάσεις τα πιο σημαντικά γεγονότα αυτής της περιόδου, με κριτική προσέγγισή τους και την ειδική βιβλιογραφία που δίνεται σε κάθε μάθημα, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν τις σχέσεις αλληλεξάρτησης ανάμεσα στις πολιτικές μεταβολές και τα κοινωνικο-οικονομικά φαινόμενα, καθώς και τη σχέση αίτιου-αιτιατού στην ιστορία.

β. Να κατανοήσουν ποιες πολιτικές, κοινωνικές και ιδεολογικές αλλαγές συντελούνται στον ελληνικό χώρο κατά τις τελευταίες προεπαναστατικές δεκαετίες, οι οποίες οδηγούν προς τον Αγώνα της ανεξαρτησίας.

γ. Να είναι σε θέση να μελετούν σε βάθος, να αναλύουν και ν' αξιολογούν τις διάφορες (ελληνικές και ξένες) πηγές που δίνονται και σχολιάζονται σε κάθε μάθημα, ώστε η ιστορική γνώση να είναι ουσιαστική. Γι' αυτόν άλλωστε το λόγο στις εξετάσεις προβλέπεται ο υποχρεωτικός σχολιασμός μιας πηγής από το corpus των πηγών που διανέμεται δωρεάν, μαζί με το corpus των παραδόσεων των μαθημάτων.

δ. Να αναπτυχθεί στη διάρκεια των μαθημάτων ο διάλογος ανάμεσα στον διδάσκοντα και τους φοιτητές/φοιτήτριες και μεταξύ των φοιτητών, ώστε να ακούγονται όλες οι απόψεις και να προβάλλονται όλες οι αντιρρήσεις πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα, με στόχο αφενός την όσο γίνεται πιο αντικειμενική, χωρίς μυθοποιήσεις και προκατειλημμένες ιδέες γνώση των

γεγονότων αυτής της περιόδου και αφετέρου τη διαμόρφωση ατόμων, που να είναι σε θέση να σκέπτονται ελεύθερα και να προβληματίζονται δημιουργικά πάνω στα ιστορικά γεγονότα.

#### Εργασίες

Δίνονται προαιρετικές γραπτές εργασίες, οι οποίες προμοδοτούνται έως 2 βαθμούς, με την προϋπόθεση ότι ο φοιτητής ή η φοιτήτρια έχει πάρει προβιβάσιμο βαθμό στο γραπτό του.

#### Εξέταση

Γραπτή

#### Διάγραμμα μαθημάτων

Μάθημα 1<sup>ο</sup> Ο ελλαδικός χώρος μετά την κατάκτηση της Κρήτης.

Μάθημα 2<sup>ο</sup> Η κρίση της Αυτοκρατορίας – Θεσμικές και οικονομικές αλλαγές.

Μάθημα 3<sup>ο</sup> Αγροτική οικονομία, κτηνοτροφία και βιοτεχνία.

Μάθημα 4<sup>ο</sup> Εμπόριο και ναυτιλία.

Μάθημα 5<sup>ο</sup> Εξισλαμισμοί – Δημογραφικές εξελίξεις.

Μάθημα 6<sup>ο</sup> Κοιότητες

Μάθημα 7<sup>ο</sup> Κλεφταρματολισμός

Μάθημα 8<sup>ο</sup> Η αναγέννηση της εκπαίδευσης.

Μάθημα 9<sup>ο</sup> Η Ήπειρος τον 18<sup>ο</sup> και στις αρχές του 19<sup>ου</sup> αι.

Μάθημα 10<sup>ο</sup> Η Πελοπόννησος κατά τη δεύτερη Βενετοκρατία (1685-1715) – Τα βενετοκρατούμενα Επτάνησα (1669-1797)

Μάθημα 11<sup>ο</sup> Η αποτυχημένη επανάσταση του 1770 (Ορλωφικά).

Μάθημα 12<sup>ο</sup> Η απήχηση της Γαλλικής Επανάστασης στον ελλαδικό χώρο – Το επαναστατικό όραμα του Ρήγα Βελεστινλή.

Μάθημα 13<sup>ο</sup> Προεπαναστατικές ιδεολογικές ζυμώσεις και συγκρούσεις – Η Φιλική Εταιρεία.

### **ΙΝΕ 412 Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (1828-1831)**

(Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ)

#### Περίληψη μαθήματος

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, τον οποίο η Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας (Απρίλιος 1827) εξέλεξε ως κυβερνήτη του ελληνικού κράτους είναι, αναμφίβολα μία από τις πιο σημαντικές, αλλά ταυτόχρονα και τις πιο αμφιλεγόμενες, προσωπικότητες της νεοελληνικής ιστορίας. Πολιτικός με μεγάλη και διεθνή πολιτική εμπειρία και αναγνώριση, από την υπηρεσία του σε υψηλές θέσεις της τσαρικής Αυλής, ερχόταν να κυβερνήσει μια χώρα η οποία μόλις είχε αρχίσει να βγαίνει από τις φλόγες του επταετούς Αγώνα της ανεξαρτησίας. Προσπάθησε να οργανώσει ένα μοντέρνο κράτος, παίρνοντας μία σειρά μέτρων στους τομείς της πολιτικής συγκρότησης, της διοίκησης, της οικονομίας, της παιδείας κλπ. Ο τρόπος όμως με τον οποίο κυβέρνησε θεωρήθηκε από πολλούς, και τότε αλλά και αργότερα, ως αυταρχικός, παρά την αναγνώριση της σημασίας του και των δυσκολιών που συνάντησε. Σ' αυτό το μάθημα θα εξετάσουμε, με τη βοήθεια διάφορων πηγών και σχετικών μελετών, την προσωπικότητα και το έργο του Καποδίστρια, ως πρώτου κυβερνήτη του νεοελληνικού κράτους, τους λόγους για τους οποίους πολλοί τον πολέμησαν, τη δολοφονία του και τις συνέπειές της για την πορεία αυτού του κράτους κλπ. Τέλος, θα κάνουμε μία αποτίμηση του έργου του Ιω. Καποδίστρια και της θέσης του στη νεοελληνική ιδεολογία.

#### Στόχοι του μαθήματος και αναμενόμενα αποτελέσματα

α. Να γνωρίσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, σ' όλες τους τις διαστάσεις, τα πιο σημαντικά γεγονότα αυτής της μικρής αλλά κρίσιμης περιόδου, καθώς και την προσωπικότητα και το έργο του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας Ιω. Καποδίστρια, με την κριτική προσέγγισή τους και με τη βοήθεια της ειδικής βιβλιογραφίας που δίνεται σε κάθε μάθημα, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν τις σχέσεις αλληλεξάρτησης ανάμεσα στις πολιτικές και τις οικονομικο-κοινωνικές αλλαγές και συγκρούσεις που συντελούνται στην αυγή του νεοελληνικού κράτους, τη σχέση αιτίου-αιτιατού στην ιστορία, αλλά και το ρόλο του ηγέτη.

β. Να κατανοήσουν ποιες πολιτικές, κοινωνικές και ιδεολογικές αλλαγές συντελούνται στον ελληνικό χώρο αυτή την περίοδο της επώδυνης γένεσης του νεοελληνικού κράτους.

γ. Να είναι σε θέση να μελετούν σε βάθος, να αναλύουν και ν' αξιολογούν τις πηγές (ελληνικές και ξένες), που δίνονται και σχολιάζονται σε κάθε μάθημα, ώστε η ιστορική γνώση να είναι ουσιαστική. Γι' αυτόν άλλωστε το λόγο στις εξετάσεις προβλέπεται ο υποχρεωτικός σχολιασμός μιας πηγής από το corpus των πηγών που δίνεται, μαζί με το corpus των παραδόσεων των μαθημάτων.

δ. Να αναπτυχθεί στη διάρκεια των μαθημάτων ο διάλογος ανάμεσα στον διδάσκοντα και τους φοιτητές/φοιτήτριες και μεταξύ των φοιτητών, ώστε να ακούγονται όλες οι απόψεις και να προβάλλονται όλες οι αντιρρήσεις πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα, με στόχο αφενός την όσο γίνεται πιο αντικειμενική, χωρίς μυθοποιήσεις και προκατειλημμένες ιδέες γνώση των γεγονότων αυτής της περιόδου και αφετέρου τη διαμόρφωση ατόμων, που να είναι σε θέση να σκέπτονται ελεύθερα και να προβληματίζονται δημιουργικά πάνω στα ιστορικά γεγονότα.

#### Εργασίες

Δίνονται προαιρετικές γραπτές εργασίες, που λαμβάνονται υπόψη στην τελική βαθμολογία, με την προϋπόθεση ότι ο φοιτητής ή η φοιτήτρια έχει προβιβάσιμο βαθμό στο γραπτό.

#### Εξέταση

##### Γραπτή

##### Διάγραμμα μαθημάτων

Μάθημα 1<sup>ο</sup> Η σταδιοδρομία του Ιω. Καποδίστρια ως το 1827 – Η εκλογή του ως πρώτου κυβερνήτη του ελληνικού κράτους. – Η άφιξη του στην Ελλάδα.

Μάθημα 2<sup>ο</sup> Η κατάσταση της χώρας κατά την άφιξη του Καποδίστρια. – Τα πρώτα κυβερνητικά μέτρα.

Μάθημα 3<sup>ο</sup> Η στρατιωτική διοργάνωση και οι πολεμικές επιχειρήσεις στα χρόνια του Καποδίστρια.

Μάθημα 4<sup>ο</sup> Η οργάνωση της διοίκησης – Η δικαιοσύνη

Μάθημα 5<sup>ο</sup> Η εκπαιδευτική πολιτική του Καποδίστρια.

Μάθημα 6<sup>ο</sup> Η οικονομική πολιτική του Καποδίστρια: γεωργία και οι *εθνικές γαίες*.

Μάθημα 7<sup>ο</sup> Εποικισμός και ανοικοδόμηση της χώρας. – Οι πρόσφυγες

Μάθημα 8<sup>ο</sup> Διπλωματικές ενέργειες του Καποδίστρια – Τα Πρωτόκολλα του 1829 και 1830.

Μάθημα 9<sup>ο</sup> Ερείσματα της καποδιστριακής πολιτικής – Συναίνεση και αντιδράσεις. – Η στάση των τριών Μεγ. Δυνάμεων.

Μάθημα 10<sup>ο</sup> Η επιδείνωση της θέσης του Καποδίστρια – Προς τη μεγάλη σύγκρουση – Πρώτες ενέργειες της αντιπολίτευσης.

Μάθημα 11<sup>ο</sup> Η αντιπολίτευση πέραν στην επαναστατική δράση. – Κλονισμός της καποδιστριακής κυβέρνησης

Μάθημα 12<sup>ο</sup> Η κορύφωση της κρίσης - Η δολοφονία του Καποδίστρια: ο αντίκτυπος και οι συνέπειές της.

Μάθημα 13<sup>ο</sup> Αποτίμηση του έργου του Ιω. Καποδίστρια – Ο Καποδίστριας στη νεοελληνική ιδεολογία – Εργασίες

## **ΙΝΕ 413 Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ**

**(ΤΕΛΗ 18<sup>ου</sup> -20<sup>ου</sup> ΑΙ. (Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)**

### Περιγραφή μαθήματος:

Το μάθημα αναλύει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας κατά τους νεότερους χρόνους και εστιάζει την προσοχή του στην ανάλυση των μεταβαλλόμενων ή σταθερών δομών της πραγματικότητας στον Ηπειρωτικό χώρο. Ειδικότερα, καλύπτεται χρονικά η περίοδος από τα τέλη του 18ου αιώνα έως περίπου τα μέσα του 20ού αιώνα.

Αναλυτικότερα, στο μάθημα εξετάζονται, κατά θεματικό τρόπο, ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την πορεία του Ηπειρωτικού ελληνισμού, την κοινοτική οργάνωση, την λειτουργία των θεσμών καθώς και την διαμορφούμενη εσωτερική και εξωτερική πολιτική τόσο κατά την Οθωμανική περίοδο όσο και μετά την ένταξη της Ηπείρου στο σύγχρονο ελληνικό κράτος. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την καθοριστική

παρουσία του Αλή Πασά στην Ήπειρο, τη συμβολή των Ηπειρωτών στον αγώνα της Ανεξαρτησίας και τις εσωτερικές εξελίξεις στο βιλαέτι των Ιωαννίνων.

Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με τις εκπαιδευτικές εξελίξεις, την πολιτιστική ζωή και τη λογιόσύνη στην Ήπειρο στο πλαίσιο του Ελληνικού κράτους. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν την προσφυγική ή υπερπόντια μετανάστευση, τις σταθερές και τις μεταβολές στην οικονομία και την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ληστείας. Ακόμα, θα αναλυθεί η συμμετοχή και παρουσία των Ηπειρωτών κατά του Βαλκανικού πολέμου, τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, την κατοχή και τις εμφύλιες συγκρούσεις.

Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχειακό υλικό (βίντεο) για την περίοδο από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ, ενώ θα υπάρξουν επισκέψεις στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, στο Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή, στο ιστορικό Αρχείο του Δήμου Ιωαννιτών και στο Κάστρο και το νησί των Ιωαννίνων.

#### Μαθησιακοί στόχοι:

Στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για την τοπική ιστορία και τα ιστορικά δεδομένα τριών, περίπου αιώνων, στον Ηπειρωτικό χώρο. Ομοίως, να μυηθούν στην βασική για το θέμα βιβλιογραφία, στην κριτική προσέγγιση των πηγών (που παρουσιάζονται και αναλύονται κατά τις παραδόσεις) και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας. Το μάθημα περιλαμβάνει εξέταση στο θεωρητικό μέρος και προαιρετική εκπόνηση εργασίας

#### Τρόπος εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος. Ενθαρρύνεται επίσης η εκπόνηση εργασίας η οποία, εφόσον κριθεί επαρκής μπορεί να βελτιώσει την τελική βαθμολογία κατά ένα ή δύο βαθμούς.

#### Περιγραφή μαθήματος

1ο μάθημα: Η Ήπειρος κατά τους νεότερους χρόνους. Από την υποταγή στους Οθωμανούς στις αρχές του 19ου αιώνα. Κοινοτικός βίος, δημογραφικές εξελίξεις και πνευματική δημιουργία.

2ο μάθημα: Ο βίος και η πολιτεία του Αλή Πασά στην Ήπειρο. Η εξωτερική πολιτική του Αλή Πασά. Οι Ηπειρώτες και η αποστασία του.

3ο μάθημα: Η συμβολή των Ηπειρωτών στον αγώνα της Ανεξαρτησίας. Η Φιλική Εταιρεία και η Ήπειρος. Εσωτερικές εξελίξεις στο βιλαέτι των Ιωαννίνων.

#### 4ο μάθημα

Η περίοδος από την απελευθέρωση της Ελλάδας έως το Συνέδριο του Βερολίνου (1878). Εσωτερικές εξελίξεις, κοινοτική οργάνωση, οικονομία και παιδεία.

5ο μάθημα: Εδαφικές ανακατατάξεις στην Ήπειρο κατά τη διάρκεια της Ανατολικής κρίσης. Ο Ηπειρωτικός ελληνισμός από το Συνέδριο του Βερολίνου έως το 1913. Η εκπαίδευση στην Ήπειρο κατά την ύστερη Τουρκοκρατία.

6ο μάθημα: Από την Οθωμανική περίοδο στο Ελληνικό κράτος: πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις για την περιοχή των Ιωαννίνων. Οι Βαλκανικοί πόλεμοι 1912 – 1913. Η οργάνωση του Κράτους στην απελευθερωμένη Ήπειρο.

7ο μάθημα: Η Ήπειρος στα πλαίσια του Ελληνικού κράτους. Η περίοδος του Μεσοπολέμου. Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης και της εκπαίδευσης. Ηπειρώτες λόγιοι και έντυπη παραγωγή. Οι εξελίξεις στην οικονομία.

8ο μάθημα: Παραβατικές συμπεριφορές και καταστολή κατά τον Μεσοπόλεμο στην Ήπειρο. Το φαινόμενο της ληστείας. Ζητήματα ελευθερίας της έκφρασης και ποινικοποίησης της πολιτικής ζωής.

9ο μάθημα: Η Ήπειρος στα χρόνια της μεγάλης υπερατλαντικής Μετανάστευσης. Οι Ηπειρώτες στις ΗΠΑ. Ανάλυση πηγών από το Αμερικανικό αρχείο του Ellis Island. Ανθρωπογεωγραφία των εξ Ηπείρου μεταναστών.

10ο μάθημα: Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος και οι επιχειρήσεις στο Ηπειρωτικό μέτωπο. Ιταλοί και Γερμανοί στην Ήπειρο και η καταστροφή της Εβραϊκής κοινότητας των Ιωαννίνων.

11ο μάθημα: Η δεκαετία του 1940. Κατοχή, αντίσταση και εμφύλιος στον Ηπειρωτικό χώρο.

12ο μάθημα: Η Ήπειρος κατά την μεταπολεμική περίοδο. Πολιτικές εξελίξεις, οικονομικά δεδομένα, πνευματικός βίος, έντυπη παραγωγή. Η ίδρυση της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

13ο μάθημα: Γενική σύνοψη και τελικά συμπεράσματα. Παρουσίαση των εργασιών από τους φοιτητές.

## **ΙΝΕ 401 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '40: ΚΑΤΟΧΗ, ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΕΜΦΥΛΙΟΣ**

(Δ. ΜΠΑΧΑΡΑΣ)

Στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες τις βασικές ιστορικές γνώσεις για την κρίσιμη δεκαετία του 1940.

Το μάθημα ασχολείται με την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία της Ελλάδας κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1940, δηλαδή με την Κατοχή, την Αντίσταση και τον Εμφύλιο Πόλεμο. Μετά από μια εισαγωγική διερεύνηση των προβλημάτων περιοδολόγησης και ερμηνείας που παρουσιάζει η ελληνική ιστορία της δεκαετίας του '40, πιο αναλυτικά εξετάζονται: Η ελληνική κοινωνία και οικονομία στη δεκαετία του '30, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και η τριπλή Κατοχή με τις οικονομικές κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις τους, η πείνα, η ανάπτυξη της Αντίστασης (αίτια, οργανώσεις, στόχοι, συγκρούσεις), η πολιτική των κατοχικών δυνάμεων, η εξόντωση των Ελλήνων Εβραίων, οι εμφύλιες συγκρούσεις στη διάρκεια της Κατοχής, η υπόλοιπη κατεχόμενη Ευρώπη. Στη συνέχεια εξετάζονται η απελευθέρωση, οι Βρετανοί και τα Δεκεμβριανά, η πολιτική πόλωση, το διεθνές περιβάλλον, η κλιμάκωση της βίας και ο Εμφύλιος Πόλεμος (1946-1949) στις στρατιωτικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις του. Οι συνέπειες του Εμφυλίου. Το Δόγμα Τρούμαν και το Σχέδιο Μάρσαλ, η Αμερικανική Βοήθεια (1948-1952) και η οικονομική ανασυγκρότηση της Ελλάδας.

## **ΙΕΠ 407 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΝ ΟΨΙΜΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ**

(ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ)

Περίληψη: Στην αρχή γίνεται μια γενική επισκόπηση της πολιτικής κατάστασης (κυρίως Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία) στην Ευρώπη από τον 11<sup>ο</sup> – 13<sup>ο</sup> αιώνα. Συνεχίζει με τη δημιουργία των νέων κρατών και την αύξηση του πληθυσμού και του εμπορίου, τις εμπορικές πόλεις και τα εμπορικά ρεύματα. Επίσης γίνεται λόγος για την παπική εξουσία και τα θρησκευτικά τάγματα, την τάξη των ιπποτών, τη γεωργία και το διεθνές εμπόριο. Ο μαύρος θάνατος και οι επιπτώσεις του στην κοινωνία και τη δημογραφία. Όσον αφορά την πνευματική κατάσταση το μάθημα κάνει αναφορά στην ίδρυση των πρώτων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στη διοικητική τους οργάνωση και στους αγώνες τους για την αυτονομία τους (Πανεπιστήμια Παρισιών, Οξφόρδης, Μπλόνια). Οι θέσεις του Θωμά Ακινάτη, Ρογήρου Βάκωνα και Αβερρόν ως προς τη διδασκαλία του Αριστοτέλη στις πανεπιστημιακές αίθουσες. Το μάθημα ολοκληρώνεται με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, την αγροτική ζωή, την άνοδο της αστικής τάξης και την επίδρασή της στην ύπαιθρο (14<sup>ος</sup> – 15<sup>ος</sup> αι.)

Στόχος μαθήματος: Η εξοικείωση των φοιτητών με την σχετικά άγνωστη ιστορία της Ευρώπης από τον 11<sup>ο</sup> ως τον 15<sup>ο</sup> αι.

Διάγραμμα μαθήματος:

Μάθημα 1<sup>ο</sup>: Γενική επισκόπηση της πολιτικής κατάστασης στην Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία κατά τους 11<sup>ο</sup> – 13<sup>ο</sup> αιώνες.

Μάθημα 2<sup>ο</sup>: Γενική επισκόπηση της πολιτικής κατάστασης στην Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία κατά τους 11<sup>ο</sup> – 13<sup>ο</sup> αιώνες.

Μάθημα 3<sup>ο</sup>: Η δημιουργία των νέων κρατών και η αύξηση του πληθυσμού και του εμπορίου

Μάθημα 4<sup>ο</sup>: Παπική εξουσία, Ιερά Τάγματα, Ιερά Εξέταση.

Μάθημα 5ο: Ο μαύρος θάνατος στην Ευρώπη, εξάπλωση-επιπτώσεις.

Μάθημα 6ο: Η πνευματική κατάσταση στην Ευρώπη – αναφορά στην Καρολίνα αναγέννηση – πρώτοι πανεπιστημιακοί πυρήνες – οργάνωσή τους.

Μάθημα 7ο: Αγώνες των πανεπιστημίων Παρισιών, Οξφόρδης, Μπολόνια για την αυτονομία τους απέναντι στην παπική θέληση. Οι ιδέες του Θωμά Ακινάτη, Ρογήρου Βάκωνα και Αβερών για τη διδασκαλία του Αριστοτέλη στα πανεπιστήμια της Ευρώπης.

Μάθημα 8ο: Κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη – διακινούμενα προϊόντα τον 15<sup>ο</sup> αι.

Μάθημα 9ο: Άνοδος της αστικής τάξης και η επίδρασή της στην ύπαιθρο (14<sup>ος</sup> – 15<sup>ος</sup> αι.)

Σκοπός του μαθήματος: Με την αναφορά και με γνώση για τους τελευταίους αιώνες του Μεσαίωνα σκοπό έχει να προετοιμάσει το φοιτητή με γνώσεις για την επόμενη ιστορική περίοδο, την Αναγέννηση, η οποία με τις νέες ανακαλύψεις και τα νέα προϊόντα, την τυπογραφία, τα γράμματα και τις τέχνες αποτελεί τον πρόδρομο της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

## **ΙΕΠ 464 Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ**

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ)

Περίληψη:

Ως το τέλος του 1941 η Ευρώπη από τα Πυρηνία μέχρι την καρδιά της ευρωπαϊκής Ρωσίας και από το Βόρειο Ακρωτήριο μέχρι την Κρήτη, με εξαίρεση τις ουδέτερες χώρες (Σουηδία, Ελβετία), είχε καταληφθεί από τους Γερμανούς. Στο μάθημα εξετάζουμε την πολιτική της Γερμανίας στην κατεχόμενη Ευρώπη, πολιτική που παρουσίαζε αξιοσημείωτη ανομοιομορφία, με σημαντικότερη διαφορά εκείνη της συμπεριφοράς των αρχών κατοχής μεταξύ δυτικής και ανατολικής Ευρώπης. Ξεκινούμε εξετάζοντας τα ασαφή σχέδια του Χίτλερ για τη «Νέα Ευρωπαϊκή Τάξη» που διαμορφώνονται σταδιακά από τη δεκαετία του 1930: περιοχές εποικισμού για τους γερμανούς αγρότες, περιοχές τροφοδοσίας της ηπείρου της οποίας τον οικονομικό έλεγχο θα έχει η Γερμανία, ζώνες που τιμητικά εντάσσονταν στο γερμανικό έθνος και προηγμένα κράτη της δυτικής Ευρώπης, που θα μπορούσαν υπό όρους να απολαμβάνουν κάποιας μορφής ανεξαρτησία. Εξετάζουμε τους δρόμους μέσω των οποίων οι Γερμανοί διαπίστωσαν το «εβραϊκό πρόβλημα», τη σταδιακή εξέλιξη της πολιτικής τους προς την «τελική λύση» και την αντίσταση και τη διαμαρτυρία των ανθρώπων που ενεπλάκησαν στην πραγματοποίηση του σχεδίου εξολόθρευσης. Προσπαθούμε να χαρτογραφήσουμε τις μορφές αντίστασης που διαμορφώθηκαν στις κατεχόμενες χώρες: χειρονομίες απείθειας, προσωπικές διαμαρτυρίες, δολιοφθορά, παράνομες οργανώσεις που δρούσαν στον αστικό χώρο, ανταρτοπόλεμος μικρής ή μεγαλύτερης κλίμακας και αντίστοιχα τους γερμανικούς μηχανισμούς καταστολής. Στο πλαίσιο αυτό προσεγγίζουμε τις σχέσεις μεταξύ των Συμμάχων, τα δίκτυα απόδρασης που διαμορφώνονται και τις διαδρομές των ευρωπαϊκών πληθυσμών εντός και εκτός Ευρώπης. Τέλος εξετάζουμε τις επιπτώσεις που είχε η νέα διαίρεση του Ψυχρού Πολέμου στην πρόσληψη των όρων «δωσιλογισμός» και «αντίσταση» στην κατεχομένη Ευρώπη.

## **ΙΕΠ 399 ΤΟ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

(Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Στο μάθημα γίνεται ανάλυση των αιτιών γένεσης και εξέλιξης του φασιστικού φαινομένου στον ευρωπαϊκό χώρο από το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ως το 1945. Μελετάται ειδικότερα η Ιταλία ως χώρος επινόησης του φαινομένου, εξετάζεται ο ιστορικός του χαρακτήρας και προτείνονται ερμηνευτικά πλαίσια. Έμφαση δίνεται στην οργάνωση του φασιστικού μύθου, της εικόνας του Ηγέτη και της διαδικασίας συγκρότησης του «νέου ανθρώπου» και του «νέου Κράτους» στο φασιστικό ολοκληρωτικό εργαστήριο. Επιπλέον εξετάζονται οι ιστοριογραφικές προσεγγίσεις του φαινομένου, οι σύγχρονες «αναθεωρητικές» προσπάθειες, γίνεται σύγκριση του ιταλικού παραδείγματος με παρόμοια πολιτικά ιδεολογικά συστήματα που εμφανίστηκαν σε άλλες χώρες της Ευρώπης (Γερμανία, Ισπανία, Πορτογαλία

κτλπ.) και γίνεται μια πρώτη εξέταση των επιγόνων του στην μεταπολεμική Ευρώπη. Αριθμός φοιτητών: Το μάθημα μπορεί να δηλωθεί χωρίς περιορισμό από φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας και από τα υπόλοιπα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής.

#### Στόχος:

Η αποσαφήνιση των όρων φασισμός και ναζισμός, η γνώση των ιστορικών διαφορών, των προελεύσεων και των επιδράσεων. Η διατύπωση ερωτημάτων για την σύγχρονη πραγματικότητα. Η επιτόπια έρευνα σε τόπους του Ολοκαυτώματος στο εξωτερικό.

#### Περιγραμμά μαθημάτων:

1. Οι ιστορικές ρίζες του φασισμού. Διαφωτισμός-Αντιδιαφωτισμός, Επανάσταση-Αντεπανάσταση, Δημοκρατία-Μοναρχία, Φιλελευθερισμός-Απολυταρχία. Κοινωνικός Δαρβινισμός και Εθνικισμός στην Ευρώπη του 19ου αι.
2. Ο ιταλικός φασισμός: αίτια και προϋποθέσεις γένεσης. Ο Μουσολίνι και οι πρώτοι Φασίστες.
3. Η σχέση Φασισμού με την Κοινωνία, το Κράτος. Ο Νέος άνθρωπος και η φασιστική επανάσταση. Η υποδοχή του φασισμού από τις τάξεις.
4. Ο φασισμός ως πολιτική θρησκεία. Η προσωπικότητα του ηγέτη. Προπαγάνδα και τελετές.
5. Η ιστορική διαδρομή του φασισμού από το 1922 ως το 1945.
6. Το ναζιστικό φαινόμενο. Ο γερμανικός εθνικισμός και η Γερμανία του Μεσοπολέμου.
7. Ο Χίτλερ και οι κοσμοθεωρία του ναζισμού. Ο ρόλος του ηγέτη, η οργάνωση του Κράτους, η προπαγάνδα.
8. Το αστυνομικό ναζιστικό κράτος, οι διώξεις και η υποδοχή του από τους πολίτες
9. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και Ολοκαύτωμα
10. Αυταρχικά και Ολοκληρωτικά καθεστώτα κατά τον Μεσοπόλεμο. Το παράδειγμα της Ισπανίας και Πορτογαλίας
11. Η Ελλάδα του Μεταξά
12. Μεταπολεμικά νεοφασιστικά και νεοναζιστικά κινήματα: Αίτια και δυναμική

#### Τρόπος εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις

### **ΙΝΕ 398 Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ 19<sup>ος</sup> – 20<sup>ος</sup> ΑΙ.**

(Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

#### Περίληψη:

Στο μάθημα αυτό προτείνουμε την εξέταση των όψεων του ευρωπαϊκού πολιτισμού κατά τη διάρκεια της ιστορικής περιόδου την οποία συχνά σήμερα περιγράφουμε ως το «γύρισμα του αιώνα». Επίκεντρο του μαθήματος είναι η πνευματική και εν γένει πολιτιστική κίνηση στην Ευρώπη από το 1870 ως το 1914, εποχή έντονων εθνικών ανταγωνισμών αλλά και καλλιτεχνικών και πνευματικών πρωτοποριών. Η Ευρώπη της «Μπέλ επόκ», της διαμόρφωσης της μαζικής λαϊκής κουλτούρας, των ρευμάτων στις τέχνες και τα γράμματα, των λογοτεχνικών καφέ και των εκδοτικών επιτευγμάτων αποτελούν το πεδίο της μελέτης. Παράλληλα ασχολούμαστε με την ανάπτυξη των διεθνών πολιτισμικών σχέσεων (απευθείας σχέσεις μεταξύ των καλλιτεχνών, συγγραφέων, διανοούμενων των διαφόρων κρατών, ανταλλαγές μέσω δημοσιεύσεων, εκθέσεων...) αλλά και την μεταμόρφωση των τρόπων στέγασης, εργασίας, διασκέδασης των Ευρωπαίων.

#### Στόχος:

Η κατανόηση της μετάβασης της Ευρώπης στην νέα εποχή του 20<sup>ου</sup> αι. μέσω των αλλαγών των καθημερινών νοοτροπιών και της πνευματικής παραγωγής.

#### Διάγραμμα:

1. Χρονολογική και θεματική οριοθέτηση του μαθήματος
2. Το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο της Ευρώπης από το 1870 ως το 1914
3. Οι διαφορές μεταξύ των περιοχών της ηπείρου, οι πολιτιστικές παραδόσεις αλλά και οι ποικίλες συνθήκες της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η ανάδειξη νέων πολιτιστικών πόλων και οι μετακινήσεις των πληθυσμών που ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα

4. Οι σχέσεις που ανέπτυξαν οι καλλιτέχνες των διαφόρων κρατών της Ευρώπης, οι εικόνες και τα στερεότυπα που συγκρότησαν τις αμοιβαίες αναπαράστασεις των λαών
5. Τα μεγάλα καλλιτεχνικά κινήματα της εποχής. Η Αρ Νουβώ, ο Ιαπωνισμός, οι αντινατουραλιστικές τάσεις της αναπαράστασης, η εξερεύνηση νέων αφηγηματικών τρόπων (Ζετσεσιονισμός, Μοντερνισμός, Jugendstil, Συμβολισμός, Αρ Νουβό)
6. Η διαπερατότητα των μορφών έκφρασης, η επικοινωνία ανάμεσα στη λογοτεχνία και στις πλαστικές τέχνες, το πέρασμα του ίδιου καλλιτέχνη συχνά από τη ζωγραφική στο θέατρο ή στην ποίηση, από τη μουσική στη ζωγραφική, οι στενές συνεργασίες μεταξύ των καλλιτεχνικών επιστημών
7. Οι νέες πολιτιστικές πρακτικές της νεωτερικότητας, η ανάπτυξη νέων τρόπων διασκέδασης και η διαμόρφωση μιας «ευρωπαϊκής κοινής κουλτούρας»
8. Τα λογοτεχνικά καφέ
9. Ο χώρος των εκδόσεων
10. Οι νέες γλώσσες: φωτογραφία και κινηματογράφος
11. Η λαϊκή κουλτούρα και η μαζική ψυχαγωγία
12. Το άνοιγμα της Ευρώπης προς άλλους πολιτισμούς: από τις *Αμερικές* στον Ιαπωνισμό.
13. Συμπεράσματα  
Τρόπος εξέτασης:  
Γραπτή εργασία (50%), εξετάσεις (50%)

**Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**  
**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-19**

<b>ΚΩΔ</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
<b>ΑΠΡ</b>	<b>ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ</b>		
505	Το Αιγαίο και η Μεσόγειος κατά την 2 <sup>η</sup> χιλιετία π.Χ.	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Δ' (Υ)
550	Κρητομηκοναϊκή Θρησκεία	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
580	Ενάλια Προϊστορική Αρχαιολογία. Ναυσιπλοΐα, Επικοινωνία και θαλάσσιο Εμπόριο στον Αιγαιακό χώρο κατά τη Νεολιθική και την Εποχή του Χαλκού	Ι. ΛΩΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
400	Η εποχή του Λίθου	ΧΡ. ΜΑΡΑΜΠΕΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
511	Ζητήματα προϊστορικής κεραμεικής	ΧΡ. ΜΑΡΑΜΠΕΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
<b>ΑΚΛ</b>	<b>ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ</b>		
602	Κλασική Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Δ' (Υ)
645	Κεραμική-Αγγειογραφία-Ζωγραφική των Κλασικών Χρόνων	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
684	Ταφικά Μνημεία	Β. ΠΑΠΠΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
659	Κεραμική-Αγγειογραφία των Ελληνιστικών Χρόνων	Β. ΠΑΠΠΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
700	Ιερά της Αρχαίας Ελλάδας	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
682	Πλαστική	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
<b>ΑΒΥ</b>	<b>ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ</b>		
701	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Β' (Υ)
706	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Δ' (Υ)
739	Βυζαντινές Φορητές εικόνες Ι	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
758	Τοπογραφία των Αγίων Τόπων	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
780	Νομισματική και Σφραγιστική του Βυζαντινού κράτους	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
722	Μεταβυζαντινή και Δυτική Τέχνη: Φορητές εικόνες 16ου - 18ου αιώνα	Κ. ΚΟΝΤΟΠΑΝΑΓΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
737	Μνημειακή Ζωγραφική της Μεταβυζαντινής Περιόδου	Κ. ΚΟΝΤΟΠΑΝΑΓΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

INT	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
804α	Εισαγωγή στη Θεωρία, την Ιστορία και τη Μέθοδο της Ιστορίας της Τέχνης. Επισκόπηση: από την Αναγέννηση στον 18ο αι..	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Β' (Υ)
822	Μοντέρνα Τέχνη και Ζωή: Η Εμπειρία της Νεωτερικότητας και η Ιστορία του Ευρωπαϊκού Μοντερνισμού, 1848-1939	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Δ' (Υ) Αρχ. ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.) Ιστ.
837	Ιστορία της Μεταπολεμικής Τέχνης στη Δύση: από τον Αφηρημένο Εξπρεσιονισμό στην Περφόρμανς*	Ε. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
838	Μοντερνισμός και Μεσοπόλεμος: Σουρεαλισμός, Πολιτική και Τέχνη*	Ε. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

### Α' ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

#### ΑΠΡ 505 **ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 2<sup>η</sup> ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.** (Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Στο μάθημα γίνεται επισκόπηση των πολιτισμών του Αιγαϊακού χώρου, με αναφορές στις σχέσεις με τους άλλους πολιτισμούς και στις ευρύτερες εξελίξεις στη Μεσόγειο κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. Εξετάζονται ζητήματα ιστορικής γεωγραφίας, πολιτιστικών δομών, γραφής, διοίκησης και εμπορίου, και αναλύεται η μορφή και η έκταση των επαφών μεταξύ των ανακτορικών πολιτισμών του Αιγαίου και του ευρύτερου χώρου της Κεντρικής και Ανατολικής Μεσογείου.

Προαιρετική εργασία και παρουσίασή της στο μάθημα.

#### ΑΠΡ 550 **ΚΡΗΤΟΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ** (Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Στοιχεία για τη θρησκεία του μινωικού και του μυκηναϊκού κόσμου προσφέρουν η μικρογραφική και μνημειακή τέχνη, οι γραφές, τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα οικισμών, ανακτόρων και τάφων, και η σύγχρονη ερμηνεία της ανασταφικής τους συνάφειας. Το μάθημα είναι σεμιναριακό. Παρουσιάζει αναλυτικά τα δεδομένα αυτά, αναφέρεται στις σημαντικότερες απόψεις που έχουν εκφραστεί για τη θρησκεία στο προϊστορικό Αιγαίο, και συζητεί τα κριτήρια με τα οποία η έρευνα προσδιορίζει τις θρησκευτικές αντιλήψεις και τη λατρεία του θείου στους πολιτισμούς της Κρήτης, των Κυκλάδων και της Μυκηναϊκής Ελλάδας.

Υποχρεωτική εργασία και παρουσίασή της στο μάθημα.

Εκπαιδευτικές ενδρομές στην Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες

#### ΑΠΡ 580 **ΕΝΑΛΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ**

(Γ. ΛΩΛΟΣ)

Στο μάθημα αυτό προβάλλεται η ναυτική διάσταση των προϊστορικών πολιτισμών του Αιγαίου. Παρακολουθείται η εξέλιξη της ναυπηγικής και της ναυσιπλοΐας στο Αιγαίο από τη Νεολιθική Εποχή έως το τέλος της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (Μυκηναϊκής Εποχής).

Εξετάζονται με χρονολογική σειρά, όλες οι αρχαιολογικές μαρτυρίες που αποκαλύπτουν τα μέσα και τους τρόπους ναυσιπλοΐας, τους θαλάσσιους δρόμους επικοινωνίας, την ανάπτυξη του ανταλλακτικού εμπορίου και τις σχέσεις μεταξύ των ηπειρωτικών και των νησιωτικών κέντρων του ευρύτερου Αιγαϊακού χώρου. Έμφαση δίδεται στην εξέταση των ομοιομάτων και των απεικονίσεων πλοίων (σε αγγεία, τοιχογραφίες και λίθινες πλάκες), στη μελέτη της κατανομής των παραλιακών οικιστικών κέντρων και λιμένων, στην ανάλυση των φορτίων Ναυαγίων (που έχουν προέλθει από πρόσφατες υποβρύχιες ανασκαφές στο Αιγαίο, στη Σικελία και στις νότιες ακτές της Μικράς Ασίας), καθώς και στην εκτίμηση στοιχείων και πληροφοριών που περιέχονται σε αρχαίες φιλολογικές πηγές. Οι σχετικές μαρτυρίες ερμηνεύονται μέσα στο γενικό πολιτισμικό πλαίσιο των διαδοχικών φάσεων της Ελληνικής Προϊστορίας και Πρωτοϊστορίας.

Κύριες ενότητες του μαθήματος:

- Η ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο κατά την Εποχή του Λίθου.
- Ενάλιες και χερσαίες μαρτυρίες για την ναυσιπλοΐα και το θαλάσσιο εμπόριο στο Αιγαίο κατά την 3<sup>η</sup> χιλιετία π.Χ. (Πρώιμη Εποχή του Χαλκού).
- Η Μινωική θαλασσοκρατία: σύνοψη παλαιών και νέων δεδομένων.
- Φορτία ναυαγίων της Ύστερης Εποχής του Χαλκού στο Αιγαίο και στην Μεσόγειο.
- Το υπερπόντιο εμπόριο και οι ανταλλαγές κατά την ανακτορική περίοδο του Μυκηναϊκού πολιτισμού.

## **ΑΠΡ 400 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ**

(ΧΡ. ΜΑΡΑΜΠΕΑ)

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην Αρχαιολογία της Εποχής του Λίθου. Περιλαμβάνει την παρουσίαση/επισκόπηση και των τριών φάσεων της εποχής αυτής (Παλαιολιθικής, Μεσολιθικής και Νεολιθικής), με αναφορές στον Ελλαδικό, αλλά και ευρύτερο γεωγραφικό χώρο (π.χ. Ισπανία, Εγγύς Ανατολή, Αφρική). Προβάλλονται οι ποικίλες αρχαιολογικές μαρτυρίες και εκτιμάται η σημασία τους για την διερεύνηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των διαδοχικών σταδίων της Απώτερης Προϊστορίας.

## **ΑΠΡ 511 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ**

(ΧΡ. ΜΑΡΑΜΠΕΑ)

Το μάθημα εξετάζει το μείζον κεφάλαιο (υλικό) που συνιστά η κεραμική παραγωγή για την Προϊστορική Αρχαιολογία. Στο πλαίσιο του μαθήματος αναδεικνύονται ζητήματα κατασκευής, κατανάλωσης, χρονολόγησης και αντιμετώπισης της κεραμικής των προϊστορικών χρόνων, με αναφορά στις κεραμικές παραδόσεις και στα προϊόντα των Αιγαιακών πολιτισμών, στις επιμέρους φάσεις τους, και συζητούνται οι σύγχρονοι τρόποι μελέτης τους.

## **Β' ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**

### **ΑΚΛ 602 ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)**

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Περίληψη. Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η τέχνη και ο υλικός πολιτισμός της κλασικής περιόδου εν γένει. Ειδικότερα, εξετάζονται αντιπροσωπευτικά έργα αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, αγγειογραφίας, μεγάλης ζωγραφικής, πηλοπλαστικής και μεταλλοτεχνίας από το 480 ως το 336 π.Χ. Παράλληλα με τη μελέτη και το σχολιασμό των αρχαιολογικών καταλοίπων και των τεχνέργων της κλασικής περιόδου συνεξετάζονται κείμενα της αρχαίας ελληνικής και λατινικής γραμματείας σε μια προσπάθεια να αναζητηθούν πληροφορίες για τις ιστορικές, κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής.

Ο στόχος του μαθήματος είναι, εκτός από την εξοικείωση με τα μνημεία της κλασικής περιόδου, οι φοιτητές του 4ου εξαμήνου Αρχαιολογικής κατεύθυνσης να ασκηθούν στη χρήση των αρχαιολογικών δεδομένων ως εργαλείων μελέτης της σύγχρονης κοινωνίας και να προσεγγίσουν θεωρητικά ζητήματα ερμηνείας του φαινομένου του κλασικού, μέσα από την παρουσίαση της βασικής και ειδικής βιβλιογραφίας.

Εκπαιδευτική επίσκεψη/άσκηση

Στο μάθημα εντάσσεται τριώρη εκπαιδευτική άσκηση στο Μουσείο Ειμαγείων όπως και μια εκπαιδευτική επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων

Εξετάσεις

Οι εξετάσεις είναι γραπτές, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Τμήματος. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

### **ΑΚΛ 645 ΚΕΡΑΜΙΚΗ-ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ**

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Περίληψη. Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί αφενός η κεραμική παραγωγή και αγγειογραφία της κλασικής περιόδου και αφετέρου η Μεγάλη Ζωγραφική της ίδιας εποχής. Μέσα από τη γνωριμία με τα έργα των σημαντικότερων αγγειογράφων και των κεραμικών εργαστηρίων όπου αυτοί δραστηριοποιούνταν θα διερευνήσουμε αναλυτικότερα τα σχήματα, τις ποικίλες χρήσεις και τις τεχνικές διακόσμησης των αγγείων σε συνάρτηση με τις προτιμήσεις των αγοραστών στους οποίους απευθύνονταν.

Παράλληλα, μέσα από τη μελέτη και το σχολιασμό των θεμάτων που επιλέγονται για τη διακόσμησή τους θα προσπαθήσουμε να ανιχνεύσουμε πληροφορίες για τις κοινωνικές και

πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν και την ευρύτερη καλλιτεχνική παραγωγή μέχρι και την τελική άνοδο και επικράτηση του Βασιλείου της Μακεδονίας.

Στη συνέχεια, θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε τη σύγχρονη μνημειακή ζωγραφική καθώς και τις μεταπλάσεις κλασικών έργων από καλλιτέχνες της ελληνοιστικής και της ρωμαϊκής περιόδου. Παρόλο που τα σωζόμενα υλικά κατάλοιπα είναι ελάχιστα, μπορούμε να ανασυγκροτήσουμε την εικόνα της Μεγάλης Ζωγραφικής μέσα από τη μελέτη των σύγχρονων και μεταγενέστερων γραπτών πηγών, των ταφικών μνημείων των κλασικών και ελληνοιστικών χρόνων που διακοσμούνται με τοιχογραφίες, των επιτύμβιων στηλών που αποτελούν δείγματα ελεύθερης ζωγραφικής μικρότερης κλίμακας αλλά και των ψηφιδωτών. Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η σύνδεση της Μεγάλης Ζωγραφικής με τη φαινομενικά ταπεινή κεραμική παραγωγή και η άντληση πληροφοριών για τα χαμένα έργα της πρώτης μέσα από τις επιδράσεις/επιβιώσεις τους σε έργα σύγχρονων αγγειογράφων.

Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές να εμβαθύνουν στην πλούσια εικονογραφία των αγγείων της κλασικής περιόδου και να εξοικιωθούν με τις μεθόδους «ανάγνωσης» των εικόνων. Οι εικόνες με τη δύναμη και τον πλούτο των πληροφοριών που κρύβουν αποδεικνύονται αποκαλυπτικότερες και από τα ίδια τα κείμενα και μπορούν να φωτίσουν πολλές πτυχές του δημόσιου και ιδιωτικού βίου που με βάση αποκλειστικά τις γραπτές πηγές θα μας ήταν άγνωστες.

Οι φοιτητές, με την ολοκλήρωση του μαθήματος θα είναι σε θέση να κατανοούν καλύτερα την καλλιτεχνική παραγωγή του 5ου και 4ου αι. και μέσα από τις εικόνες να αντλούν ποικίλες πληροφορίες για τον κλασικό κόσμο και τον κλασικό πολιτισμό εν γένει μέχρι και την κατάρρευσή του και την τελική άνοδο και επικράτηση του Βασιλείου της Μακεδονίας.

Εκπαιδευτική επίσκεψη/άσκηση

Στο μάθημα εντάσσεται ημερήσια εκπαιδευτική εκδρομή στη Βεργίνα, την Πέλλα και τα Λευκάδια

Εξετάσεις

Οι εξετάσεις είναι γραπτές, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Τμήματος.

#### ΑΚΛ 648 **ΤΑΦΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ**

(Β. ΠΑΠΠΑ)

Εξετάζεται η μορφή των τάφων και των υπέργειων ταφικών μνημείων και σημάτων από τους πρώιμους ιστορικούς χρόνους έως και την κλασική περίοδο. Συνεξετάζονται οι γραπτές μαρτυρίες και τα αρχαιολογικά κατάλοιπα που μαρτυρούν για τα τελετουργικά ταφικά έθιμα και τις κοινωνικές συνθήκες που τα δημιούργησαν.

#### ΑΚΛ 659 **ΚΕΡΑΜΙΚΗ-ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ**

(Β. ΠΑΠΠΑ)

Ιστορία της έρευνας. Προβλήματα χρονολόγησης («αλειστά» ανασκαφικά σύνολα). Αναλυτική παρουσίαση των κατηγοριών της ελληνοιστικής κεραμικής. Μορφολογικά χαρακτηριστικά, τυπολογία, εργαστήρια, νέες τεχνικές διακόσμησης, επιδράσεις από μεταλλικά πρότυπα. Τυποποίηση και μαζική παραγωγή. Η εξέταση της κεραμικής γίνεται στο πλαίσιο της εξάπλωσης του ελληνικού πολιτισμού καθώς και της ανάπτυξης των νέων οικονομικών και καλλιτεχνικών κέντρων.

#### ΑΚΛ 700 **ΙΕΡΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Τα αρχαία ελληνικά ιερά και οι σχετιζόμενες λατρευτικές πρακτικές προσελκύουν ολοένα και περισσότερο το ερευνητικό ενδιαφέρον κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές έχουν φέρει στο φως νέους χώρους λατρείας, ενώ νέες ερευνητικές προσεγγίσεις φωτίζουν τη λατρευτική ζωή των αρχαίων ελληνικών πόλεων-κρατών.

Το μάθημα διερευνά την εξέλιξη και τις λειτουργίες των ιερών του αρχαίου ελληνικού κόσμου κατά τη διάρκεια των ιστορικών χρόνων. Έμφαση δίνεται στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και την τοπογραφία τους, καθώς και στα σχετιζόμενα ευρήματα όλων των τύπων. Εξετάζονται οι

διαφορετικοί τύποι ιερών σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα σε αυτά. Μέσω της μελέτης τους, το μάθημα αποσκοπεί να εισαγάγει τους φοιτητές στην αρχαιολογία της αρχαίας ελληνικής θρησκείας, στις πρακτικές της και εν γένει στη θρησκευτική ζωή των αρχαίων Ελλήνων από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως το τέλος των Ελληνιστικών χρόνων. Επιπλέον, εφόσον τα ιερά αυτά λειτουργήσαν ως πόλοι έλξης σημαντικών αφιερωμάτων και ως κέντρα καλλιτεχνικών αλληλεπιδράσεων, οι φοιτητές θα γνωρίσουν πολλά από τα σημαντικότερα μνημεία, αλλά και τέχνεργα της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

Στα πλαίσια του μαθήματος θα συζητηθούν ζητήματα συνέχειας και ασυνέχειας των τελετουργικών πρακτικών και της φύσης των ιερών και λατρευόμενων θεών από τη Μυκηναϊκή περίοδο στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου. Μετά την εξέταση της γένεσης των πρώτων ιερών των ιστορικών χρόνων και της ανάπτυξής τους, θα παρουσιασθούν αναλυτικά τα σημαντικότερα ιερά του αρχαίου ελληνικού κόσμου, ενώ θα συζητηθεί η αλληλεπίδραση θεών, ανθρώπων, αντικείμενων και μνημείων στους ιερούς αυτούς χώρους.

Τέλος, ένας από τους στόχους του μαθήματος είναι να εισαγάγει τους φοιτητές στις πιο πρόσφατες επιστημονικές προσεγγίσεις της λατρευτικής ζωής των αρχαίων Ελλήνων. Συγκεκριμένα, οι ποικίλοι τύποι αφιερωμάτων, αλλά και τα οργανικά κατάλοιπα, όπως τα οστά ζώων, θα διδαχθούν ως μέθοδοι μελέτης των αρχαίων ελληνικών ιερών.

#### **Διάρθρωση Μαθημάτων**

- Γενική Εισαγωγή
- Αρχαία Ελληνικά Ιερά: Εισαγωγή
- Πρώιμα Ιερά
- Η λατρεία των ηρώων
- Ιερά της Αθήνας: Η Ακρόπολη
- Ιερά Αττικής
- Ιερά Κυκλάδων
- Πανελλήνια Ιερά: Ολυμπία
- Πανελλήνια Ιερά: Δελφοί
- Άλλα σημαντικά ιερά: Δήλος, Νεμέα, Ίσθμια, Δωδώνη
- Θεραπευτές θεοί
- Αναθήματα
- Πρόσφατες προσεγγίσεις στη μελέτη των ιερών και της αρχαιολογίας της θρησκείας
- Ανακεφαλαίωση

#### **ΑΚΑ 682 ΠΛΑΣΤΙΚΗ**

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το αντικείμενο του μαθήματος είναι η εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής πλαστικής από τις πρωιμότερες εκφράσεις της σε ειδώλια μικρού μεγέθους κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και το τέλος της Ελληνιστικής περιόδου.

Εξετάζονται, ζητήματα τεχνολογίας, τεχνικής, τεχνοτροπίας, εργαστηρίων και εικονογραφίας. Η έμφαση δίνεται όχι στις όποιες καλλιτεχνικές όψεις της πλαστικής, αλλά στη χρήση της διαχρονικά και στη σημασία της για τη μελέτη των αρχαίων ελληνικών κοινωνιών. Εκτός από τα ελεύθερα γλυπτά, θα μελετηθούν ταφικά και αναθηματικά ανάγλυφα, αλλά και τα αρχιτεκτονικά γλυπτά και οι συμβολισμοί τους.

Το μάθημα επιδιώκει να εμβαθύνει στις γνώσεις πλαστικής που οι φοιτητές έχουν αποκτήσει από τα εισαγωγικά μαθήματα. Οι φοιτητές θα αποκτήσουν τα εργαλεία για τη μελέτη, χρονολόγηση και ερμηνεία πλαστικών έργων.

#### **Διάρθρωση Μαθημάτων**

- Εισαγωγή στη σημασία μελέτης της αρχαίας πλαστικής
- Οι απαρχές: ειδώλια και ειδώλα της προϊστορικής περιόδου
- Η μικρογλυπτική των Γεωμετρικών χρόνων

- Δαίδακτική Πλαστική
- Ελεύθερα Γλυπτά του 6<sup>ου</sup> αι. π.Χ.
- Αρχιτεκτονική Γλυπτική και Ταφικά ανάγλυφα του 6<sup>ου</sup> αι. π.Χ.
- 5<sup>ος</sup> αι.: Γλύπτες, Αντίγραφα
- 5<sup>ος</sup> αι.: Αρχιτεκτονική & Ταφική Γλυπτική
- 4<sup>ος</sup> αι.: Γλύπτες, Έργα
- Ελληνιστική Γλυπτική

## Γ' ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

### ABY 701 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Χρονικά όρια και περίοδοι της Βυζαντινής τέχνης. Κατηγορίες έργων (υλικά-τεχνικές).

Παρουσίαση των κυριότερων αρχιτεκτονικών τύπων από την Παλαιοχριστιανική έως την Παλαιολόγεια περίοδο. Θα εξεταστούν επίσης χαρακτηριστικά ψηφιδωτά και τοιχογραφίες από την Παλαιοχριστιανική έως την Παλαιολόγεια περίοδο.

Σκοπός του μαθήματος είναι μια πρώτη γνωριμία των φοιτητών με θέματα της βυζαντινής αρχαιολογίας, και συγκεκριμένα με τα δύο κυριότερα πεδία της, την αρχιτεκτονική και τη ζωγραφική.

Εξετάζεται γραπτά.

Τα θέματα θα εξεταστούν ανά εποχή, ξεκινώντας από την Παλαιοχριστιανική εποχή (αρχιτεκτονική – ζωγραφική) και τελειώνοντας με τα ψηφιδωτά και τις τοιχογραφίες της Μονής της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη.

### ABY 706 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Η μνημειακή ζωγραφική στο Βυζάντιο. Τεχνικές, εικονογραφία, εικονογραφικό πρόγραμμα, τεχνοτροπία. Παρουσίαση συνόλων μνημειακής ζωγραφικής από την παλαιοχριστιανική περίοδο (θέματα, νέα τεχνοτροπία), την Εικονομαχία (ανεικονικές διακιοσμήσεις), τη Μεσοβυζαντινή περίοδο (εικονογραφικό πρόγραμμα, τεχνοτροπικά ρεύματα) και την ύστερη βυζαντινή περίοδο (καλλιτεχνικά κέντρα, σχολές).

Σκοπός του μαθήματος είναι ο εμπλουτισμός των γνώσεων που οι φοιτητές έχουν αποκτήσει από το β' εξάμηνο σπουδών σε θέματα βυζαντινής ζωγραφικής.

Εξετάζεται γραπτά.

Αρχικά θα εξεταστούν τα παλαιοχριστιανικά ζωγραφικά σύνολα Ανατολής και Δύσης, ενώ από την Εικονομαχία και έπειτα η παρουσίαση – όπως είναι φυσικό – θα περιοριστεί στα μνημεία της Ανατολής.

### ABY 739 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ I

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Στο μάθημα εξετάζονται οι καταβολές και ο ρόλος της εικόνας στη δημόσια και ιδιωτική λατρεία, από τις απαρχές της χριστιανικής τέχνης έως τη μεσοβυζαντινή εποχή. Βασικές θεματικές ενότητες θα αποτελέσουν τα κυριότερα κέντρα παραγωγής, οι πιο διαδεδομένοι εικονογραφικοί τύποι και το ιδεολογικό και ιστορικό υπόβαθρο αυτών των δημιουργημάτων μέσα και από την προσέγγιση των γραπτών πηγών και την ερμηνεία τους. Θα παρουσιασθούν επίσης οι βασικές τεχνικές και τα υλικά στη διάθεση του αγιογράφου. Η εκπόνηση σχετικής εργασίας από τους φοιτητές είναι προαιρετική. Προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στη Ρώμη, η πόλη που φιλοξενεί μερικές από τις παλιότερες φορητές εικόνες στον κόσμο.

## ΑΒΥ 758 **ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΟΠΩΝ**

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η περιοχή της ιστορικής Παλαιστίνης και του σημερινού Ισραήλ από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια και έπειτα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη μελέτη των μνημείων της παλαιοχριστιανικής περιόδου και των σταυροφορικών κρατών. Ξεχωριστό κεφάλαιο θα αποτελέσει η ανάλυση της ιστορίας και της εξέλιξης του συγκροτήματος του Ναού της Αναστάσεως και του Πανάγιου Τάφου μέσα στους αιώνες. Σε παραλληλισμό και συνάφεια με τα μνημεία στα κυριότερα κέντρα όπως η Ιερουσαλήμ και η Άκρα, θα εξεταστούν και μεμονωμένα αρχαιολογικά σύνολα (π.χ. η Βασιλική της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, ο Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στη Ναζαρέτ), όπως και οι σχέσεις με τη χριστιανική τέχνη στις γειτονικές περιοχές της Ιορδανίας, της Συρίας και της Κύπρου. Στο μάθημα θα γίνουν αναφορές και στα μεσαιωνικά οδοιπορικά/προσκυνηματικά κείμενα που αφορούν τους Αγίους Τόπους και κυρίως στο Οδοιπορικό της μοναχής Εγερίας του 4<sup>ου</sup> αιώνα.

## ΑΒΥ 780 **ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

(Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Περιγραφή του μαθήματος: Παρουσίαση και περιγραφή βυζαντινών σφραγίδων, ιστορία της επιστήμης της Σφραγιστικής, οι συλλογές ανά τον κόσμο, η σφραγίδα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, ιδιαιτερότητες, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις και παραστάσεις, η γλώσσα των βυζαντινών σφραγίδων. Είδη σφραγίδων (μέταλλο και χρήση). Τα σύμβολα, ο συμβολισμός των παραστάσεων. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών.

Παρουσίαση και περιγραφή των νομισμάτων και ιστορία της (βυζαντινής) Νομισματικής, το νόμισμα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις, παραστάσεις και ο συμβολισμός τους, η γλώσσα των βυζαντινών νομισμάτων. Διακίνηση νομισμάτων και ο ρόλος τους στην οικονομία. Είδη νομισμάτων. Το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών των νομισμάτων.

Σκοποί και Στόχοι: Εξοικείωση με τη σφραγίδα και το νόμισμα ως αρχαιολογικού ευρήματος και πηγής της Βυζαντινής ιστορίας, ανάπτυξη δυνατοτήτων στην αναγνώριση, ταύτιση, χρονολόγηση, ερμηνεία των σφραγίδων και νομισμάτων, επεξεργασία σφραγιστικών και νομισματικών αρχαιολογικών ευρημάτων, ανάπτυξη δυνατοτήτων δημοσίευσης σφραγίδων και νομισμάτων

Τρόπος εξέτασης: Γραπτή εξέταση

## ΑΒΥ 722 **ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ: ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ**

**16<sup>ου</sup> – 18<sup>ου</sup> ΑΙΩΝΑ**

(Κ. ΚΟΝΤΟΠΑΝΑΓΟΥ)

Στις βενετοκρατούμενες περιοχές του ελληνικού χώρου αναπτύχθηκε μία τέχνη, η οποία, ενώ βασιζόταν στη βυζαντινή παράδοση, δέχτηκε και αφομοίωσε στοιχεία της δυτικής καλλιτεχνικής δημιουργίας με γόνιμο και δημιουργικό τρόπο, ενσωματώνοντας εικονογραφικά και τεχνοτροπικά στοιχεία πρωιμότερων και σύγχρονων δυτικών καλλιτεχνικών ρευμάτων. Στο μάθημα θα εξεταστούν οι οικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι που προκάλεσαν τη σύζευξη αυτή και θα παρουσιαστεί η εξελικτική πορεία της τέχνης, όπου η βυζαντινή συναντά τη δυτική δημιουργία, και πλάθεται η ονομαζόμενη «επτανησιακή τέχνη» με αποκορύφωμα τα έργα του 18ου αιώνα. Έμφαση θα δοθεί επίσης στον τρόπο με τον οποίο η επτανησιακή τέχνη σηματοδοτεί τη ριζική αποκοπή της τέχνης των Ιονίων από τις βυζαντινές της ρίζες.

## ΑΒΥ 737 **ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ**

**ΠΕΡΙΟΔΟΥ**

(Κ. ΚΟΝΤΟΠΑΝΑΓΟΥ)

Στο μάθημα θα εξεταστεί η μνημειακή τέχνη του «Βυζαντίου μετά το Βυζάντιο», δηλ. της

Μεταβυζαντινής εποχής, όπως έχει επικρατήσει διεθνώς στην επιστημονική κοινότητα να ονομάζεται η τέχνη της περιόδου από το 1453 έως το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα στις βαλκανικές περιοχές υπό οθωμανική ή ενετική κυριαρχία. Θα παρουσιαστεί και θα αναλυθεί το ιστορικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό πλαίσιο της εν λόγω περιόδου. Έμφαση θα δοθεί στα καλλιτεχνικά ρεύματα, στις ονομαζόμενες δηλαδή καλλιτεχνικές «σχολές», στις επιδράσεις που οι «επώνυμοι» πλέον ζωγράφοι δέχονται και ασκούν, στα σημαντικά γεγονότα – ορόσημα που επηρεάζουν την τέχνη, στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο που εντάσσονται τα σωζόμενα μνημεία, στην προέλευση και τον ρόλο των χορηγών, καθώς και στο ρόλο της επίσημης εκκλησίας και σε αυτόν της κατά τόπο πολιτικής διοίκησης.

## **Δ' ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

### **INT 804α ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΣΤΟΝ 18<sup>ο</sup> ΑΙ.**

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η δημιουργία προϋποθέσεων για την έρευνα, την ερμηνεία και την ουσιαστική προσέγγιση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Εξετάζονται οι ορισμοί της τέχνης και η τεκμηρίωση του αντικείμενου της ιστορίας της τέχνης. Αναλύονται οι βασικές επαγγελματικές πρακτικές των ιστορικών της τέχνης και οι θεμελιώδεις έννοιες της ιστορίας της τέχνης. Παρουσιάζεται μία ιστοριογραφική αναδρομή στις καταβολές και τη γενεαλογία της ιστορίας της τέχνης ως επιστήμης – οι ιστορικές της σχέσεις με την αρχαιολογία, τις συλλογές σπάνιων και αξιοπερίεργων αντικειμένων, τις αρχαιολογικές ανασκαφές, την ειδημοσύνη, και κατόπιν την ιστορία με τη μοντέρνα της έννοια, τη φιλοσοφία και τις άλλες επιστήμες όπως ο χώρος οδεύει προς τη σχετική του αυτονομία στον 19<sup>ο</sup> και 20<sup>ο</sup> αι. Θα εξεταστούν επίσης αναλυτικά οι περίοδοι της ιστορίας της τέχνης και τα βασικά καλλιτεχνικά ρεύματα της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης από την Αναγέννηση μέχρι τον 18<sup>ο</sup> αι. Τέλος θα παρουσιαστούν οι βασικές ιστορικές και σύγχρονες μέθοδοι που αναπτύχθηκαν και εφαρμόζονται στο χώρο της ανάλυσης της τέχνης – μορφολογία, εικονολογία, πολιτιστική και κοινωνική ιστορία, φεμινισμός, μετα-αποικιοκρατικά μοντέλα. Προβάλλονται φωτεινές διαφάνειες και χρησιμοποιούνται θεμελιώδη ιστορικά και θεωρητικά κείμενα.

#### Σκοποί

Να έλθουν οι φοιτητές σε επαφή με τα βασικά εργαλεία και την ορολογία της τρέχουσας ιστορίας της τέχνης ως επιστημονικού κλάδου

Να εξοικειωθούν με την υπάρχουσα πολλαπλότητα των προσεγγίσεων και των ερμηνειών κατά την επεξεργασία των εικόνων και των έργων τέχνης

Να γίνει κατανοητή η πολυδιάστατη οντότητα του έργου τέχνης ως υλικού αντικειμένου, ως ιστορικού τεκμηρίου αλλά και ως παράγοντα διαμορφωτικού της ιστορίας

Να παρουσιαστεί η ιδιαιτερότητα του κλάδου, και να αξιολογηθούν κριτικά τόσο οι διαφορές του με την παραδοσιακή ιστορία και την αρχαιολογία, όσο και οι σημερινές του συγκλίσεις με τις υπόλοιπες ιστορικές σπουδές

Να δοθεί μία πρώτη ιστορική επισκόπηση της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης κατά τα πρώτα της βήματα μετά την Αναγέννηση

#### Στόχοι

Να παρουσιαστεί η ιστορία του χώρου, οι διαφορετικές και ιστορικά συγκεκριμένες του μεταμορφώσεις ανάλογα με τις κοινωνικές προτεραιότητες των ομάδων που τον καλλιέργησαν.

Να κατανοηθεί με βάση το παράδειγμα της ιστορίας της τέχνης η ιστορική σχετικότητα των επιστημονικών κλάδων, οι ριζικές τους αλλαγές ανά περίοδο και άρα οι ίδιοι οι κοινωνικοί και ιστορικοί μηχανισμοί συγκρότησης της γνώσης και των επιστημών.

Να αξιολογηθεί η αλληλοσυμπληρωματικότητα αλλά και οι συγκρούσεις μεταξύ των διαφορετικών μεθόδων, προσεγγίσεων και ερμηνειών των έργων τέχνης, και να γίνει φανερός ο

τρόπος με τον οποίο αντανακλούν τις προτεραιότητες και τις αλήθειες κάθε φορά της εκάστοτε ερμηνευτικής γωνίας.

Στο πλαίσιο του μαθήματος προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στην αναγεννησιακή Ιταλία.

## **INT 822 Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΖΩΗ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ, 1848-1939**

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Το μάθημα θα προσφέρει μία συνολική επισκόπηση των εννοιών της μοντερνικότητας και του μοντερνισμού στην νεώτερη τέχνη, και θα εξετάσει αναλυτικά τις επαναστατικές τομές στην ιστορία της ευρωπαϊκής τέχνης και πολιτισμού από τον γαλλικό και βρετανικό ρεαλισμό και προοραφηλιτισμό μέχρι τα εμπρεσιονιστικά και μετα-εμπρεσιονιστικά ρευμάτα των τελών του 19<sup>ου</sup> και των αρχών του 20<sup>ου</sup> αιώνα. Επίσης θα αναλυθούν τα διαφορετικά είδη συμβολιστικών ρευμάτων, οι εξελίξεις στην διακόσμηση, τις εφαρμοσμένες και χειροτεχνικές τέχνες αλλά και το σχέδιο και την αρχιτεκτονική της Art Nouvό και της Βιενέζικης Πρωτοπορίας (Κλίμτ, Βιεννέζικο Σχίσμα κλπ). Το μάθημα θα ολοκληρωθεί με τα κινήματα του γαλλικού και γερμανικού εξπρεσιονισμού – Φωβιστές, Γέφυρα και Γαλάζιος Καβαλάρης.

### Σκοποί

Το μάθημα σκοπεύει να

- δώσει μία συνολική εικόνα του καλλιτεχνικού κόσμου στον 19<sup>ο</sup> και τις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα, με έμφαση στα βασικά κινήματα και έργα
- καταδείξει τον κεντρικό ρόλο που παίζουν νέες φιλοσοφικές και εννοιολογικές κατηγορίες, αλλά και ο ίδιος ο γραπτός, κριτικός και θεωρητικός λόγος ως προς τη διεκπεραίωση της ριζικής τομής που συντελείται αυτή την περίοδο στα δυτικά μέσα αναπαράστασης

### Στόχοι

- να καταδειχθούν οι στενές σχέσεις της καλλιτεχνικής παραγωγής με την ιστορική πραγματικότητα στην ευρεία της έννοια: δηλ. οι στενές σχέσεις των μεγάλων καλλιτεχνικών ρήξεων της εποχής αυτής με την πολιτική, τον κοινωνικό ριζοσπαστισμό αλλά και τους πλατύτερους νεωτερικούς μετασχηματισμούς που επιβάλλονται αυτή την εποχή
- να φανερωθεί ο ιστορικός ρόλος του διαιρεμένου δημόσιου πεδίου και της κριτικής υποδοχής των έργων – δηλ. του τύπου αλλά και των άλλων δημόσιων συζητήσεων που διεξάγονται γύρω από την τέχνη – κατά τη νοηματοδότηση των έργων τέχνης. Να καταδειχθεί δηλαδή η σημασία που έχει η δημόσια συζήτηση και η κοινωνική πρόσληψη των έργων τέχνης κατά τη διαμόρφωση και εκλέπτυνση των νοημάτων, των ρόλων, των προσδοκιών και των στοχευσών που τους επιφυλάσσονται, κατά την κυκλοφορία τους στον κοινωνικό-ιστορικό χώρο
- να αποκαλυφθεί η ποικιλία των νέων μέσων και των τεχνικών – φωτογραφία, κινηματογράφος, κολλάζ, αντικείμενα – αλλά και των νέων τρόπων και μορφών καθημερινής ζωής και εργασίας που σχετίζονται με την εκρηκτική αυτή καλλιτεχνική περίοδο
- να καταδειχθεί ο κεντρικός ρόλος της τέχνης, από τη μία, ως ιστορικής πηγής για αυτήν την περίοδο, και, από την άλλη, ως διαμορφωτικού παράγοντα του παρόντος αλλά και του μέλλοντος

## **INT 837 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΔΥΣΗ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΦΗΡΗΜΕΝΟ ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ**

(Ε. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ)

Στο μάθημα εξετάζονται οι εικαστικές εκφράσεις και τα ρεύματα που διαμορφώθηκαν κατά την μεταπολεμική περίοδο, από τα μέσα του 20ου έως τις αρχές του 21ου αιώνα, κατά κύριο λόγο στην Ευρώπη και στην Αμερική. Δίνεται έμφαση στους θεσμούς της τέχνης, και ιδιαίτερα στις εκθέσεις και στον ρόλο της επιμέλειας όσον αφορά τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση

της τέχνης, καθώς και στον θεωρητικό λόγο που αναπτύσσεται στο πλαίσιο αυτό. Παρουσιάζεται η τέχνη του Αφηρημένου Εξπρεσιονισμού στις ΗΠΑ και ο Σοσιαλιστικός Ρεαλισμός μαζί με άλλα σύγχρονα ρεύματα στις χώρες του Ανατολικού Μπλοκ, όπως επίσης και η Ποπ Αρτ, ο Φωτορεαλισμός, ο Νέος Ρεαλισμός και μία σειρά από τάσεις όπως η τέχνη του Μινιμαλισμού, η εννοιολογική τέχνη, οι επιτελεστικές τέχνες (Χάπενινγκ, Τέχνη του Σώματος, Περφόρμανς) και οι νέες αντιλήψεις για το σώμα, την βιοπολιτική και τον φεμινισμό. Όλα αυτά τα κινήματα αναλύονται σε σχέση με ιστορικούς σταθμούς όπως ο Μάης του 1968, η πτώση του τείχους του Βερολίνου αλλά και η σύγχρονη οικονομική κρίση και οι νέες πολιτιστικές συνθήκες που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της μεταποικιακής και νεοαποικιακής κατάστασης σήμερα.

## **INT 838 ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΣ: ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ**

(Ε. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ)

Το μάθημα αυτό στοχεύει να κάνει μία αναλυτική τομή στην ιστορία του μοντερνισμού και της πρωτοπορίας χρησιμοποιώντας το κίνημα του Σουρεαλισμού και την ιστορία του ως την ειδική περίπτωση εκείνη μέσω της οποίας θα μπορούσαν να διερευνηθούν μία σειρά από κομβικά ζητήματα για την ιστορία της μοντέρνας τέχνης κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο. Ειδικότερα, μέσα από τον σουρεαλισμό και τις πολιτικές αμφιταλαντεύσεις της σχέσης του με τον κομμουνισμό διερευνώνται οι σχέσεις της πρωτοποριακής τέχνης με την ατομική και κοινωνική επανάσταση, την πολιτική κριτική και τη στράτευση, τις ουτοπικές και ρεαλιστικές συνάμα διεκδικήσεις. Μέσα από αυτήν την περίπτωση επιδιώκεται μία ευρύτερη σύνδεση με τα άλλα πρωτοποριακά ρεύματα της εποχής και τις συναφείς τους φιλοδοξίες για ενίσχυση αλλά και διαρκή επανακαθορισμό της σχέσης της τέχνης με την πραγματικότητα και τις πιθανότητες πολιτικής διαμεσολάβησης που έτσι προσφέρονται. Αναγκαία από αυτήν την άποψη κρίνεται η ιστορικό-κριτική εξέταση διαφόρων φαινομένων αντιδραστικής και αντιμοντερνιστικής πολιτικοποίησης της τέχνης κατά την ίδια περίοδο του Μεσοπολέμου σε Ιταλία, Γερμανία και την υπόλοιπη Ευρώπη, και η αντιδιαστολή τους με πρωτοποριακές αλλά και άλλες λιγότερο ριζοσπαστικές εξελίξεις στη Σοβιετική Ένωση.

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με την πολυσχιδή ιστορία του σουρεαλισμού στις εικαστικές τέχνες αλλά και στη λογοτεχνία και την κριτική και θεωρία της τέχνης, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα όπου το κίνημα παρουσιάζει εξαιρετικά παραδείγματα.

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ  
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018-2019\***

<b>ΚΩΔ ΛΑΟ</b>	<b>ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ</b>	<b>ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ</b>	<b>ΕΞΑΜΗΝΟ</b>
456	Η ιστορική διαδρομή της ελληνικής ενδυμασίας. Μορφολογία και κοινωνική λειτουργία.	Μ. ΒΡΕΛΛΗ-ΖΑΧΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
465	Η ιστορία των παραμυθιών	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
103	Η μουσική στο θέατρο και τον κινηματογράφο	Ρ. ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)

\*Οι διδάσκοντες του Τομέα Λαογραφίας, οι οποίοι προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεώτερη και σύγχρονη ελληνική κοινωνία: Ιστορία – Λαϊκός Πολιτισμός».

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

### ΛΑΟ 456 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ (Μ. ΒΡΕΛΛΗ-ΖΑΧΟΥ)

Περίληψη: Παρουσιάζεται η πορεία της ελληνικής ενδυμασίας από την αρχαιότητα ως τον εικοστό αιώνα, σε συσχετισμό με τα ιστορικά, οικονομικά-κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα κάθε εποχής. Οι ενότητες: 1. Προϊστορικό Αιγαίο, Μινωική Κρήτη, Θήρα και Μυκηναϊκή Ελλάδα: οι πρώτες ενδυματολογικές αντιλήψεις, τα πρώτα σύνθετα, κομμένα και ραμμένα ενδύματα, οι πρώτες παρεμβάσεις στη φυσική σωματική συμμετρία. 2. Η ενδυμασία στα Ομηρικά Έπη: ο *μαλακός χιτών*, η *ανεμοσκεπής χλαίνα* και το *μέγα φάρος* των *καρηκομοώντων* Αχαιών, ο *περικαλλής πέπλος* και το *αργύφρον φάρος* των *καλλιπλοκάμων* γυναικών τους. 3. Αρχαία Ελλάδα (Ιστορικοί χρόνοι): με διάρκεια και διαχρονικότητα, πτυχωτά, ριχτά, άρραφτα ενδύματα, ευπροσάρμοστοι *χιτώνες* και *μάτια*, δωρικοί και ιωνικοί τρόποι. 4. Ρωμαϊκά και πρωτοχριστιανικά χρόνια: νέες υφαντικές τεχνικές, ποικιλία χιτώνων, ακμή και παρακμή της *τηβέννου*, ελληνιστικές συνήθειες και τρόποι της Ανατολής. 5. Βυζάντιο: σημειολογική φόρτιση, στολές, διάκριση των φύλων, ηθικές υποχρεώσεις, κοινωνική ιεραρχία, αυλή, λαός και περιθωριακές ομάδες, κοσμικά κοστούμια και ιερατικά άμφια. 6. Από την Άλωση ως την Απελευθέρωση: οι βυζαντινές ρίζες, η τουρκοκρατία, η λατινοκρατία, η υποταγμένη ενδυματολογική συμπεριφορά. Προνόμια και απαγορεύσεις. 7. 19ος αιώνας: τα “παραδομένα” και τα “φράγικα”. Οικοτεχνία και εργαστηριακή παραγωγή. 8. Κεντήματα και κοσμήματα. 9. 20ός αιώνας: η οριστική μεταβολή -και των ενδυματολογικών- αντιλήψεων ως εικαστιών τρόπων έκφρασης των επιδιώξεων και των προσδοκιών της νέας ελληνικής κοινωνίας.

Μαθησιακοί στόχοι: Η ανάλυση των ενδυματολογικών συστημάτων του ελληνικού παρελθόντος (προϊστορία, αρχαϊκοί, κλασικοί, ελληνιστικοί, ρωμαϊκοί χρόνοι, βυζαντινή εποχή) έχει ως σκοπό την κατανόηση της ανάπτυξης και της κοινωνικής λειτουργίας των ελληνικών τοπικών ενδυμασιών των νεότερων χρόνων (οθωμανική κυριαρχία/λατινοκρατία, 19<sup>ος</sup> αι. - Β' Παγκόσμιος πόλεμος), οι οποίες αναδείχτηκαν σε εκείνα τα μεταβλητά στοιχεία του πολιτισμού της ελληνικής κοινότητας, που, όπως και η αρχιτεκτονική, αποικρυστάλλωθηκαν, εν τέλει, σε εικαστικές διαλέκτους, σε «κείμενα σελίδων» της πολιτιστικής πορείας κάθε κοινότητας. Το μάθημα αποβλέπει στο να εφοδιάσει τους φοιτητές -μελλοντικούς εκπαιδευτικούς ή επιμελητές ενδυματολογικών συλλογών- με επαρκείς γνώσεις, όχι μόνο για το σχολιασμό των ελληνικών ενδυμασιών, όποτε απαιτηθεί κατά την εκπαιδευτική πράξη, αλλά και για τη διαχείρισή τους σε ένα μουσειακό περιβάλλον, καθώς και για την «αναπαράστασή» τους (κάτι που αποτελεί και τη συνηθέστερη σήμερα σχέση μας ιδιαίτερα με τις τοπικές ενδυμασίες, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων πολιτιστικών, χορευτικών και άλλων συλλογών).

Τρόπος εξέτασης: (α) Γραπτές εξετάσεις. (β) Προαιρετικές γραπτές εργασίες (που παρουσιάζονται και προφορικά υποχρεωτικά). (γ) Προαιρετική η συμμετοχή στις εκπαιδευτικές εκδρομές, επισκέψεις σε μουσεία κ.λπ.

Διάγραμμα παραδόσεων: Βλ. τις βασικές θεματικές ενότητες του μαθήματος όπως παρουσιάζονται στην περίληψη ανωτέρω. Επίσης, αναλυτικά το πρόγραμμα των μαθημάτων κατά διδακτική εβδομάδα, τους μαθησιακούς στόχους αναλυτικά, βιβλιογραφία καθώς και την εξεταστέα ύλη του μαθήματος βλ. στο: <http://users.uoi.gr/mvrelli>

### ΛΑΟ 465 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ (Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

#### Περίληψη

Το μάθημα διατρέχει την ιστορία των παραμυθιών και προσεγγίζει το παραμύθι ως αντικείμενο της προφορικής παράδοσης και του λαϊκού πολιτισμού αφενός, και αφετέρου ως αντικείμενο της εκδοτικής παραγωγής και της βιομηχανίας του θεάματος. Παρουσιάζονται οι κύριες θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για την προσέγγιση και την ερμηνεία του παραμυθιού καθώς και η ευρύτερη σχέση του παραμυθιού με την (λαϊκή) μυθολογία, την τελετουργία, το συλλογικό φαντασιακό και τις σύγχρονες χρήσεις του. Μέσα από ειδικά παραδείγματα

εξετάζονται ζητήματα, όπως το συμβολικό υπόστρωμα των παραμυθιών, οι κοινωνικές στρατηγικές, το κοινωνικό και επιτελεστικό πλαίσιο της αφήγησης, οι προσαρμογές του παραμυθιού ως μυθοπλαστικής πρακτικής στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας.

#### Στόχοι του μαθήματος:

- α) Εισαγωγή στη διεπιστημονική προσέγγιση ενός ειδικού γνωστικού αντικειμένου, όπως είναι το παραμύθι, και της διαχρονικής σπουδαιότητάς του ως φορέα πολιτισμικής ιστορίας. Ανάπτυξη θεωρητικών υποδομών και σύνδεσή τους με την ειδική ορολογία του αντικειμένου.
- β) Εισαγωγή στη χρήση ταξινομικών συστημάτων αρχειοθέτησης και βιβλιογραφίας.
- γ) Σύνδεση του αντικειμένου, μέσα από τη μυθοπλασία, με τις σύγχρονες εκδοχές του στη βιομηχανία του θεάματος.

#### Τρόπος Εξέτασης

Γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου βάσει της ύλης του μαθήματος.

### **ΛΑΟ 103 Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ**

(Ρ. ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ)

#### Περίληψη:

Το μάθημα είναι δισπóστατο: η μια θεματική αφορά το θέατρο και η άλλη τον κινηματογράφο.

Στο πλαίσιο του μαθήματος γίνεται σαφές, σε ό,τι αφορά την πρώτη θεματική, ότι το θέατρο ως τέχνη, σύμφωνα με τις νόρμες που διέπουν τη δημιουργία, τη διαμόρφωση, την ανάπτυξη και την απήχυσή του, κατηγοριοποιείται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: το **αστικό** και το **λαϊκό**. Αυτή η κατηγοριοποίηση δίνει και τους δύο βασικούς θεματικούς άξονες.

Το μάθημα εξετάζει και παρουσιάζει σχεδόν όλα τα είδη **αστικού θεάτρου** (με τις υποκατηγορίες του) και τον ρόλο της μουσικής στη δομή και το ύφος του κάθε είδους. Συγκεκριμένα εξετάζεται ο ρόλος της μουσικής στα:

- αρχαίο δράμα (τραγωδία, κωμωδία, σατυρικό δράμα)
- μουσικό θέατρο (κωμειδύλλιο, μιούζικαλ, επιθεώρηση)
- λυρικό θέατρο (όπερα, οπερέτα)
- σύγχρονο θέατρο (πρόζα)

Το μάθημα εξετάζει και παρουσιάζει, επίσης, τα είδη **λαϊκού θεάτρου** και τον ρόλο της μουσικής στη δομή και το ύφος του κάθε είδους. Συγκεκριμένα εξετάζεται ο ρόλος της μουσικής στα:

- Θέατρο Σκιών/ Καραγκιόζης
- κουκλοθέατρο
- μαριονέτες/ μαύρο θέατρο της Πράγας.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη θεματική, το μάθημα αρχικά εξετάζει και παρουσιάζει τον ρόλο της μουσικής στον **βωβό κινηματογράφο**. Μετά εξετάζει και παρουσιάζει σχεδόν όλα τα **είδη φιλμογραφίας του ομιλούντος κινηματογράφου** και τον ρόλο της μουσικής μέσα σε αυτά. Συγκεκριμένα εξετάζεται ο ρόλος της μουσικής στα:

- musical
- opera
- κοινωνικό film
- ντοκιμαντέρ
- thriller/ film noir

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζεται και η σχέση της μουσικής με άλλες τέχνες: υποκριτική, σκηνοθεσία, χορός, σκηνογραφία, φωτισμός, ηχητική κάλυψη.

#### Μαθησιακοί στόχοι:

- α) να κατανοήσουν οι φοιτητές τις νόρμες που οδηγούν στη βασική κατηγοριοποίηση του θεάτρου σε λαϊκό και αστικό
- β) να γνωρίσουν οι φοιτητές τη δομή και τις ιδιαιτερότητες κάθε θεατρικού & κινηματογραφικού είδους

- γ) να γνωρίσουν την ιστορία του κινηματογράφου: από τον βωβό στον ομιλούντα και να κατανοήσουν τις διαφορές του ρόλου της μουσικής σε λειτουργικό, τεχνικό κι αισθητικό επίπεδο.
- δ) να δουν τις διαφορές στη χρήση της μουσικής ανάμεσα σε σκηνικές παραστάσεις και κινηματογραφικά έργα.
- ε) να κατανοήσουν την έννοια του soundtrack, του sound design και της μουσικής επένδυσης γενικότερα.

Συνοπτικό διάγραμμα παραδόσεων:

α) αρχές λειτουργίας μουσικής σε θεάματα β) σημασία του χωρο-χρόνου γ) λαϊκό θέατρο: χαρακτηριστικά και νόρμες - είδη λαϊκού θεάτρου, δ) αστικό θέατρο: χαρακτηριστικά και νόρμες – είδη αστικού θεάτρου, ε) ο ρόλος της ορχήστρας στον βωβό κινηματογράφο, στ) η τεχνική του play-back και του συγχρονισμού, ζ) ομιλών κινηματογράφος: χαρακτηριστικά και είδη ταινιών, η) η σχέση εικόνας-μουσικής.

Τα μαθήματα συνοδεύονται από οπτικο-ακουστικό υλικό. (CDs, DVDs, PPt)

Τρόπος Εξέτασης: με γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου.

Εκπαιδευτική δραστηριότητα: ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ: θεατρικές και κινηματογραφικές παραστάσεις σε Αθήνα και Γιάννενα.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το μάθημα στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

[http://users.uoi.gr/gramisar/prosopiko/dalianoudi/theatre\\_cinema.htm](http://users.uoi.gr/gramisar/prosopiko/dalianoudi/theatre_cinema.htm)

**ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2018-19**  
**ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ**

<b>Κωδ.</b>	<b>Μαθήματα</b>	<b>Γνωστικό Αντικείμενο</b>	<b>Διδάσκων</b>	<b>Όριο φοιτητών</b>
ΝΕΦ 100	Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	Νέα Ελληνική Φιλολογία	<b>Γ. Παπαθεοδώρου</b>	Β' (Υ)
ΛΑΤ 100	Λατινικά: Ρωμαϊκή Βιογραφία	Λατινική Φιλολογία	<b>Β. Παππάς</b>	Δ' (Υ) ή Β' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΑΡΧ 103	Ομήρου Ιλιάδα	Κλασική Φιλολογία	<b>Σ. Κωνσταντινίδη</b> <b>Χ. Αυγερινός</b>	ΣΤ' (Υ) ή Δ' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΜΕΦ 113	Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι: Το έργο του Αγαθία του Σχολαστικού	Βυζαντινή Φιλολογία	<b>Α. Αλεξάκης</b>	Δ' (Υ) Ιστορίας
ΦΙΝ 179	Διδακτική της Λογοτεχνίας	Διδακτική	<b>Μπουκουβάλα</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)

**ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ Φ.Π.Ψ.**

<b>Α.Α</b>	<b>Μαθήματα</b>	<b>Γνωστικό Αντικείμενο</b>	<b>Διδάσκων</b>	<b>Όριο φοιτητών</b>
ΦΠΠ 175	Διδακτική της Γλώσσας: Το γλωσσικό μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας	Διδακτική	<b>Γκαρραβέλλας</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 166	Εκπαιδευτική πολιτική ΙΙ: Κοινωνικός αποκλεισμός, εκπαίδευση και πολιτική	Παιδαγωγικά	<b>Τζαφέα</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 169	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης ΙΙ: Ανώτατη εκπαίδευση, κοινωνία και πολιτική	Παιδαγωγικά	<b>Σιάνου Κύργιου</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 176	Ιστορία της Εκπαίδευσης ΙΙ: Ο Εκπαιδευτικός Δημοτικισμός 1888-1976	Παιδαγωγικά	<b>Αθανασιάδης</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 100	Οργάνωση και διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος (ΦΠΠ 100)	Παιδαγωγικά	<b>Γκαρραβέλλας</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 138	Εκπαίδευση και αγορά εργασίας	Παιδαγωγικά	<b>Τζαφέα</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 173	Παιδαγωγική Ανθρωπολογία: Η σκοπιά της κοινωνικής κατασκευής	Παιδαγωγικά	<b>Μπενινιάζα</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)

ΦΠΠ 171	<b>Παιδαγωγική Ψυχολογία Ι: Θεωρίες Μάθησης</b>	Παιδαγωγικά	<b>Αποστόλου</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 162	<b>Παιδαγωγική Ψυχολογία ΙΙ: Θεωρίες κινήτρων</b>	Παιδαγωγικά	<b>Αποστόλου</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 178	<b>Εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών</b>	Παιδαγωγικά	<b>Γκαρραβέλλας</b>	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ  
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ**

<b>ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ</b>	<b>ΙΔΙΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΤΟΜΕΑΣ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ</b>	<b>ΤΗΛ.</b>	<b>FAX</b>	<b>E-MAIL</b>
Αλεξανδρίδου Αλεξάνδρα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας/ Κλασική Αρχαιολογία	05126		aalexandr@cc.uoi.gr
Αναστασόπουλος Νικόλαος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05186	05273	nanastas@cc.uoi.gr
Αντωνόπουλος Παναγιώτης	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Μεσαιωνική Ευρωπαϊκή Ιστορία	05119	05256	pantonop@cc.uoi.gr
Βλαχόπουλος Ανδρέας	Αν. Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Προϊστορική Αρχαιολογία	05107	05257	agvlach@cc.uoi.gr
Βρέλλη-Ζάχου Μαρίνα	Καθηγήτρια	Λαογραφίας	05115	05253	mvrelli@cc.uoi.gr
Γιαννάκης Ηλίας	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Ιστορία και πολιτισμός των Αράβων	05121	05256	eliagian@cc.uoi.gr
Δαλιανούδη Ρενάτα	Λέκτορας	Λαογραφίας/ Μουσική παράδοση	05152		rdalian@cc.uoi.gr
Δασούλας Θεοφάνης	ΕΕΔΠ		05192		fdasoulas@cc.uoi.gr
Ζαριδη-Βασιλείου Αικατερίνη	Επ. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05118	05273	kzaridi@cc.uoi.gr
Καθάριου Κλεοπάτρα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας/ Κλασική Αρχαιολογία			
Κολτσίδα Μαρία	Δ. Υπάλληλος		07441	07035	mkoltsida@cc.uoi.gr

Κόμης Κων/νος	Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05225	05273	kkomis@cc.uoi.gr
Κουλακιώτης Ηλίας	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Ρωμαϊκή Ιστορία	05279		koulakio@cc.uoi.gr
Λιάμπη Κατερίνη	Καθηγήτρια	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Αρχαία Ελληνική Ιστορία	05219	05256	kaliampi@cc.uoi.gr
Λώλος Ιωάννης	Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Προϊστορική Αρχαιολογία	05230	05257	ilolos@cc.uoi.gr
Μανδουλαρά Άννα	Επ. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05242	05273	amandyl@cc.uoi.gr
Μαντάς Απόστολος	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05129	05257	amantas@cc.uoi.gr
Μαχαιρά Άννα	Αν. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05223	05273	amahaira@cc.uoi.gr
Μπαμπούν Αντρέα	Λέκτορας	Αρχαιολογίας/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05131	05257	ababuin@cc.uoi.gr
Μπέλλος Λάμπρος	ΕΤΕΠ		05124 07232		lmpellos@cc.uoi.gr
Νιτσιάκος Βασίλειος	Καθηγητής	Λαογραφίας	05153	05297	bnitsiak@cc.uoi.gr
Νικολάου Γεώργιος	Αν. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05145	05223	nikolaou@cc.uoi.gr
Παπαδήμα Αικατερίνη	Γραμματεία/ Προϊσταμένη		07231	07035	krapadim@cc.uoi.gr

Παπαστεφανάκη Λήδα	Αν. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05137	05273	lpapast@cc.uoi.gr
Παππά Βασιλική	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας/ Κλασική Αρχαιολογία	05125	05257	vasopapa@cc.uoi
Παπαχριστοφόρου Μαριλένα	Αν. Καθηγήτρια	Λαογραφίας	05112	05253	mpapach@cc.uoi.gr
Σαραφιανός- Μπογιατζής Αριστείδης	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Ιστορία της Τέχνης	05240	05257	asarafia@cc.uoi.gr
Σταυράκος Χρήστος	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05148	05256	chstavra@uoi.gr
Συγκέλλου Ευστρατία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05102		esynkellou@cc.uoi.gr
Τζαμτζής Ιωάννης	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Ρωμαϊκή Ιστορία	05123	05256	tzamtzis@cc.uoi.gr
Τσιαντής Κώστας	Δ. Υπάλληλος		07232	07035	
Φασούλας Νίκος	Δ. Υπάλληλος		07180	07035	nfasoula@uoi.gr
Φατούρου Όλγα	Δ. Υπάλληλος	Λαογραφίας	05161	05253	ofaturu@cc.uoi.gr
Φλιτούρης Λάμπρος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05104	05273	lflitour@cc.uoi.gr

Η σύνταξη του ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ για το Ακαδημαϊκό έτος 2018-19 έγινε με ευθύνη της Γραμματείας του Τμήματος

**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:**

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων  
Φιλοσοφική Σχολή  
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας  
451 10 Πανεπιστημιούπολη, Δουρούτη,  
Ιωάννινα